ધાતુવંસો

નમો તસ્સ ભગવતો અરહતો સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ

૧. તથાગતસ્સાગમનકથા

સમ્બુદ્ધમતુલં સુદ્ધં ધમ્મં સઙ્ઘં અનુત્તરં,
નમસ્સિત્વા પવક્ખામિ ધાતુવંસપ્પકાસનં;
તિક્ખત્તુમગમા નાથો લઙ્કાદીપં મનોરમં,
સત્તાનં હિતમિચ્છન્તો સાસનસ્સ ચિરટ્ઠિતિં.

તત્થ તિક્ખત્તુમગમા નાથો'તિ અનમતગ્ગે સંસારવટ્ટે પરિનામેત્વા અપ્પતિસરણભાવપ્પત્તાનં લોકિયલોકુત્તરસુખનિપ્ફાદનભાવેન નાથો પતિસરણ ભૂતો ભગવા બુદ્ધધમ્મસઙ્ઘરતનત્તયમગ્ગં આચિક્ખન્તો લઙ્કાદીપં તિક્ખત્તું ગતો. તત્થ પઠમગમને તાવ બોધિમણ્ડં આરુય્હ પુરત્થીમાભિમુખો નિસીદિત્વા સૂરિયે અનત્થમિતેયેવ મારબલં વિધમેત્વા, પઠમયામે પુબ્બેનિવાસઞાણં અનુસ્સરિત્વા મજ્ઝિમયામે ચુતુપપાતઞાણં પત્વા પચ્છિમયામાવસાને પચ્ચયાકારે ઞાણં ઓતારેત્વા દસબલચતુવેસારજ્જાદિ ગુણપતિમણ્ડિતં સબ્બઞ્ઞુતઞાણં પટિવિજ્ઝિત્વા બોધિમણ્ડપ્પદેસે અનુક્કમેન સત્તસત્તાહં વીતિનામેત્વા અટ્ઠમે સત્તાહે અજપાલનિગ્રોધમૂલે નિસિન્નો ધમ્મગમ્ભિરતં પચ્ચવેક્ખનેન અપ્પોસ્સુક્કતં આપજ્જમાનો દસસહસ્સ બ્રહ્મપરિવારેન સહમ્પતિમહાબ્રહ્મુના આયાચિતધમ્મદેસનો હુત્વા બુદ્ધચક્ખુના લોકં ઓલોકેન્તો પઞ્ચવગ્ગિયાનં ભિક્ખુનં બહૂપકારકં અનુસ્સરિત્વા ઉટ્ઠાયાસના કાસીનં પુરં ગન્ત્વા અઞ્ઞાકોણ્ડઞ્ઞપ્પમુખે અટ્ઠારસ બ્રહ્મકોટિયો અમતં પાયેન્તો ધમ્મચક્કં પવત્તેત્વા પક્ખસ્સ પઞ્ચમિયં પઞ્ચવગ્ગિયે સબ્બેપિ તે અરહન્તે પતિટ્ઠાપેત્વા તં દિવસમેવ યસકુલપુત્તસ્સ રત્તિભાગે સોતાપત્તિફલં દત્વા પુનદિવસે અરહત્તં દત્વા તસ્સ સહાયકે ચતુપઞ્ઞાસજને અરહત્તં પાપેત્વા એવં લોકે એકસટ્ઠિયા અરહન્તેસુ જાતેસુ વુત્થવસ્સો પવારેત્વા, 'ચરથ ભિક્ખવે ચારિક' ન્તિ ભિક્ખુ દિસાસુ પેસેત્વા સયં ઉરુવેલં ગચ્છન્તો અન્તરામગ્ગે કપ્પાસિકવનસણ્ડે ભદ્દવગ્ગિયે કુમારે તિંસજને વિનેત્વા એહિભિક્ખુભાવેન પબ્બાજેત્વા ઉરુવેલં ગન્ત્વા અડ્ઢુટ્ઠાનિ પાટિહારિયસહસ્સાનિ દસ્સેન્તો ઉરુવેલકસ્સપાદયો સહસ્સજટિલપરિવારે તેભાતિકજટિલે વિનેન્તો તત્થેવ વિહાસિ. અપરભાગે અઙ્ગમગધરટ્ઠવાસિનો ઉરુવેલકસ્સપસ્સ મહાયઞ્ઞં ઉપટ્ઠાપેસું. સો પન ઇચ્છાચારાભિભૂતો ચિન્તેસિ? ''સચાયં મહાસમણો ઇમસ્સ સમાગમસ્સ મજ્ઝે પાટિહારિયં કરેય્ય લાભસક્કારો મે પરિહાયિસ્સતિ''તિ. તસ્સેવં પવત્તઅજ્ઝાસયં ઞત્વા પાતોવ ઉત્તરકુરુતો ભિક્ખં આહરિત્વા અનોતત્તે આહારં પરિભુઞ્જિત્વા સાયન્હ સમયે ફુસ્સપુણ્ણમીઉપોસથદિવસે લઙ્કાદીપસ્સત્થાય લઙ્કાદીપમુપાગમિ.

તસ્સ પન દીપસ્સ મહાગઙ્ગાય દક્ખિણપસ્સે આયામતો તિયોજને પુથુલતો એકયોજનપ્પમાણે મહાનાગવનુય્યાને યક્ખસમાગમસ્સ મજ્ઝે તસ્સ ઉપરિ મહિયઙ્ગણથૂપસ્સ પતિટ્ઠાનટ્ઠાને આકાસેયેવ ઠીતો વુટ્ઠિવાતન્ધકારં દસ્સેત્વા તેસં ભયં ઉપ્પાદેસિ. તે ભયેન ઉપદ્દુતા ''કસ્સ નુ ખો ઇમં કમ્મ''ન્તિ ઇતો ચિતો ઓલોકેન્તો અદ્દસંસુ ભગવન્તં આકાસે નિસિન્નં. દિસ્વાન ભગવન્તં અભયં યાચિંસુ. તેસં ભગવા આહ?

‘‘સચે તુમ્હે અભયં ઇચ્છથ મય્હં નિસજ્જટ્ઠાનસ્સ ઓકાસં દેથા’’તિ. સબ્બેપિ તે તસ્સ નિસજ્જટ્ઠાનં અદંસુ. ભગવા નિસજ્જાય ઓકાસં ગહેત્વા તેસં ભયં વિનોદેત્વા તેહિ દિન્ને ભુમિભાગે ચમ્મખણ્ડં પત્થરિત્વા નિસીદિ. નિસિન્નોવ પન ભગવા ચમ્મખણ્ડં પસારેસિ. તે યક્ખા ભીતતસિતા અઞ્ઞત્થ ગન્તું અસહમાના સમન્તતો સાગરતીરે રાસિભૂતા અહેસું. સત્થા ગિરિદીપં ઇદ્ધાનુભાવેન આહરિત્વા દસ્સેસિ. તેસુ તત્થ પતિટ્ઠિતેસુ પુન યથાઠ્ઠાનેવ ઠપેત્વા પત્થરિતચમ્મખણ્ડમ્પિ સંખિપિ. તસ્મિં ખણે તતો તતો દેવા સન્નિપતિંસુ. તેસં સમાગમે ધમ્મં દેસેસિ. અનેકેસં પાણકોટીનં ધમ્માભિસમયો અહોસિ. સરણેસુ ચ સીલેસુ ચ પતિટ્ઠિતા અસઙ્ખેય્યા અહેસું. સુમનકૂટે પન મહાસુમનદેવો સોતાપત્તિફલં પત્વા અત્તનો પૂજનીયં ભગવન્તં યાચિ. ભગવા તેન યાચિતો સીસં પાણિના પરામસિત્વા કેસધાતુંગહેત્વા તસ્સ અદાસિ. દત્વા ચ પન લઙ્કાદીપં તિક્ખત્તું પદક્ખિણં કત્વા પરિત્તં કત્વા આરક્ખં સંવિધાય પુન ઉરુવેલમેવ આગતો. સો પન કેસધાતુયો સુવણ્ણચઙ્ગોટકેનાદાય સત્થુ નિસિન્નટ્ઠાને નાનારતનેહિ વિચિત્તં થૂપં પતિટ્ઠાપેત્વા ઉપરિ ઇન્દનીલમણિથૂપિકાહિ પિદહિત્વા ગન્ધમાલાદીહિ પૂજેન્તો વિહાસિ. પરિનિબ્બુતે પન ભગવતિ સારિપુત્તસ્સ અન્તેવાસિકો સરભૂ નામ થેરો ખીણાસવો ચિતકતો ઇદ્ધિયા તથાગતસ્સ ગીવટ્ઠિં આદાય તસ્મિં ઇન્દનીલમણિથૂપે પતિટ્ઠાપેત્વા મેઘવણ્ણપાસાણેહિ દ્વાદસહત્થં થૂપં કારાપેત્વા ગતો. તતો દેવાનમ્પિયતિસ્સરઞ્ઞો ભાતા ચૂળાભયો નામ કુમારો તમબ્ભુતં ચેતિયં દિસ્વા અભિપ્પસન્નો તં પટિચ્છાદેન્તો તિંસહત્થં ચેતિયં પતિટ્ઠાપેસિ. પુન દુટ્ઠગામણી અભયમહારાજા તં પટિચ્છાદેત્વા અસીતિહત્થં કઞ્ચુકચેતિયં કારાપેસિ. મહિયઙ્ગણ થૂપસ્સ પતિટ્ઠાનાધિકારો એવં વિત્થારતો વેદિતબ્બો?

બોધિં પત્વાન સમ્બુદ્ધો બોધિમૂલે નરાસભો

નિસીદિત્વાન સત્તાહં પાટિહીરં તતો અકા.

તતો પુબ્બુત્તરે ઠત્વા પલ્લઙ્કા ઈસકે જિનો

અનિમિસેન નેત્તેન સત્તાહં તં ઉદિક્ખયિ.

ચઙ્કમિત્વાન સત્તાહં ચક્ખમે રતનામયે

વિચિનિત્વા જિનો ધમ્મં વરં સો રતનાઘરે.

અજપાલમ્હિ સત્તાહં અનુભોસિ સમાધિજં

રમ્મે ચ મુચલિન્દસ્મિં વિમુત્તિસુખમુત્તમં.

રાજાયતનમૂલમ્હિ સત્તરત્તિન્દિવં વસી

દન્તપોનોદકં સક્કો અદાસિ સત્થુનો તદા.

ચતુહિ લોકપાલેહિ સિલાપત્તં સમાહટં ચતુક્કમેકકં કત્વા અધિટ્ઠાનેન નાયકો.

વાણિજેહિ તદા દિન્નં મન્થઞ્ચ મધુપિણ્ડિકં

તહિં પન ગહેત્વાન ભત્તકિચ્ચં અકા જિનો.

ગણ્હિંસુ સરણં તસ્સ તપુસ્સભલ્લિકા ઉભો

સરણં અગમું તે તં સત્થુ દિન્નસિરોરુહા.

ગન્ત્વાન તે સકં રટ્ઠં થૂપં કત્વા મનોરમં

નમસ્સિંસુ ચ પૂજેસું દ્વેભાતિકોપાસકા.

ઇતિ સો સત્તસત્તાહં વીતિનામેસિ નાયકો?

બ્રહ્મુના યાચિતો સત્થા ધમ્મચક્કં પવત્તિતું.

તતો બારાણસિં ગન્ત્વા ધમ્મચક્કં પવત્તયિ

કોણ્ડઞ્ઓ દેસિતે ધમ્મે સોતાપત્તિફલં લભિ.

બ્રહ્માનો’ટ્ઠારસકોટી દેવતા ચ અસઙ્ખિયા

સોતાપત્તિફલં પત્તા ધમ્મચક્કે પવત્તિતે.

પત્તો પાટિપદે વપ્પો ભદ્દિયો દુતિયે ફલં,
તતિયે ચ મહાનામો અસ્સજી ચ ચતુત્થીયં.

તે સબ્બે સન્નિપાતેત્વા પઞ્ચ’મે પઞ્ચવગ્ગિયે,
અનત્તસુત્તં દેસેત્વા બોધિયગ્ગ ફલેન તે.

બોધિં પાપેત્વા પઞ્ચાહે યસત્થેરાદિકે જને,
તતો મગ્ગન્તરે તિંસકુમારે ભદ્દવગ્ગિયે.

ઉરુવેલં તતો ગન્ત્વા ઉરુવેલાય સઞ્ઞિતં,
ઉરુવેલેનનુઞ્ઞાતો ઉરુવેલનાગં દમિ.

તં તં દમી જિનો નાગં દમનેન ઉરાદિગં,
તથાગતં નિમન્તિંસુ દિસ્વા તે પાટિહારિયં.

ઇધેવ વનસણ્ડસ્મિં વિહારેત્વા મહામુની,
ઉપટ્ઠાહામસે સબ્બે નિચ્ચભત્તેન તં મયં.

ઉરુવેલકસ્સપસ્સ મહાયઞ્ઞે ઉપટ્ઠિતે,

તસ્સ’ત્તનો નાગમને ઇચ્છાચારં વિજાનિય.

ઉત્તરકુરુતો ભિક્ખં હરિત્વા દિપદુત્તમો,
અનોતત્તદહે ભુત્વા સાયન્હ સમયે સયં.

બોધિતો નવમે માસે ફુસ્સપુણ્ણમિયં જિનો,
લઙ્કાદીપં વિસોધેતું લઙ્કાદીપમુપાગમિ.

યક્ખે દમિત્વા સમ્બુદ્ધો ધાતું દત્વાન નાયકો,
ગન્ત્વાન ઉરુવેલં સો વસી તત્થ વને જિનો.

પઠમગમનકથા સમત્તા.

દુતિયગમને પન બોધિતો પઞ્ચમે વસ્સે જેતવનમહાવિહારે વસન્તો ચૂળોદર’મહોદરાનં માતુલભાગિનેય્યાનં નાગાનં મણિપલ્લઙ્કં નિસ્સાય સઙ્ગામં પચ્ચુપટ્ઠિતં દિસ્વા સયં પત્તચીવરમાદાય ચિત્તમાસસ્સ કાળપક્ખે ઉપોસથદિવસે નાગદીપં ગન્ત્વા તેસં સઙ્ગામમજ્ઝે આકાસે નિસિન્નો અન્ધકારં અકાસિ. તે અન્ધકારાભિભૂતે સમસ્સાસેત્વા આલોકં દસ્સેત્વા અત્તનો સરણભૂતાનં તેસં સામગ્ગિકરણત્થં ફલભરિતરુક્ખં ચાલેન્તો વિય ધમ્મં દેસેસિ. તે ઉભોપિ ધમ્મે પસીદિત્વા તમ્પિ પલ્લઙ્કં તથાગતસ્સ અદંસુ. ભગવા પલ્લઙ્કે નિસિન્નો દિબ્બન્નપાનેહિ સન્તપ્પિતો ભત્તાનુમોદનં કત્વા અસીતિકોટિયો નાગે સરણેસુ ચ સીલેસુ ચ પતિટ્ઠાપેસિ. તસ્મિં સમાગમે મહોદરસ્સ માતુલો મણિઅક્ખિકો નામ નાગરાજા ભગવન્તં પુન કલ્યાણિદેસમાગમનત્થં. અયાચિ. ભગવા પન તુણ્હીભાવેન અધિવાસેત્વા ‘‘જેતવનમેવ ગતો.

એવઞ્હિ સો નાગદીપં ઉપેતો,
મારાભિભુ સબ્બવિદૂ સુમેધો;
દમેત્વ નાગે કરુણાયુપેતો,
ગન્ત્વા વસી જેતવને મુનિન્દો.

દુતિયગમનકથા સમત્તા.

તતિયગમને પન બોધિતો અટ્ઠમે વસ્સે જેતવનમહાવિહારે વિહરન્તો ભગવા? ‘‘મમ પરિનિબ્બાનતો પચ્છા તમ્બપણ્ણિદીપે સાસનં પતિટ્ઠહિસ્સતિ, સો દીપો બહુ ભિક્ખુભિક્ખુનીઉપાસકોપાસિકાદિ અરિયગણસેવિતો કાસાવપજ્જોતો ભવિસ્સતિ, મય્હં ચતુન્નં દાઠાધાતુનં અન્તરે એકા દાઠા ચ દક્ખિણઅક્ખધાતુ ચ નલાટધાતુ ચ રામગામવાસીહિ લદ્ધો એકકોટ્ઠાસો ચ અઞ્ઞે બહુસરીરધાતુ ચ કેસધાતુયો ચ તત્થેવ પતિટ્ઠહિસ્સન્તિ અનેકાનિ સઙ્ઘારામસહસ્સાનિ ચ. બુદ્ધધમ્મસઙ્ઘરતને પતિટ્ઠિતસદ્ધો મહાજનો ભવિસ્સતિ. તસ્મા લઙ્કાદીપં ગન્ત્વા તત્થ સમાપત્તિં સમાપજ્જિત્વા આગન્તું વટ્ટતી ‘‘તિ ચિન્તેત્વા આનન્દત્થેરં આમન્તેસિ? ‘‘આનન્દ ચતુપટિસમ્ભિદપ્પત્તાનં પઞ્ચસતમહાખીણાસવાનં ભિક્ખૂનં પટિવેદેસિ. અમ્હેહિ સદ્ધિં ગન્તબ્બ ‘‘ન્તિ. આનન્દત્થેરો કપિલવત્થુકોળિય નગરવાસીનં પઞ્ચસતમહાખીણાસવાનં ભિક્ખૂનં પટિવેદેસિ. તે પટિવેદિતા પઞ્ચસતખીણાસવા પત્તચીવરધારા હુત્વા સત્થારં વન્દિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગય્હ નમસ્સમાના અટ્ઠંસુ. સત્થુનો પન સલલાય નામ

ગન્ધકુટિયા અવિદૂરે રત્તસેતનીલુપ્પલકુમુદપદુમપુણ્ડરીકસતપત્તસહસ્સપત્તજલજેહિ સોગન્ધિક નાનાપુપ્ફેહિ સઞ્ઞન્ના,સુભસોપાના, પસાદિતસમતિત્તિકકાકપેય્યસુરમણીયસીતલમધુરોદકા સુફુલ્લપુપ્ફફલધારિત નાનાવિધવિચિત્તસાલસલલચમ્પકાસોકરુક્ખાનાગરુક્ખાદીહિ સુસજ્જિતભૂમિપદેસા અચ્ચન્તરમણિયા પોક્ખરણી અત્થિ. તત્થ અધિવત્થો મહાનુભાવો સુમનોનામ નાગરાજા સોળસસહસ્સમત્તાહિ નાગમાણવિકાહિ પરિવુતો મહન્તં સિરિસમ્પત્તિં અનુભવમાનો તથાગતસ્સ રૂપસોભગ્ગપ્પત્તં અત્તભાવં ઓલોકેત્વા મહન્તં સુખસોમનસ્સં અનુભવમાનો અત્તનો માતરં નન્દનાગમાનવિકં ગરુટ્ઠાને ઠપેત્વા તસ્સા વેય્યાવચ્ચં કુરુમાનો તસ્મિંયેવ પોક્ખરણિં અજ્ઝાવસતિ. સત્થા પન અત્તનો ગમનં સંવિધાનાનન્તરે સુમનં નાગરાજાનં અવિદુરે ઠિતં આમન્તેત્વા સપરિવારો આગચ્છા હીતિ આહ. સો સાધુતિ સમ્પટિચ્છિત્વા અત્તનો પરિવારે છકોટિમત્તે નાગે ગહેત્વા સુપુપ્પીતચમ્પકરુક્ખં તથાગતસ્સ સૂરિયરંસિનિવારણત્થં છત્તં કત્વા ગણ્હિ. અથ ભગવા રવિરસ્મિપત્થટસુવણ્ણપબ્બતો વિય વિરોચમાનો અત્તનો પત્તચીવરમાદાય આકાસં અબ્ભૂગ્ગચ્છિ. સત્થારં પરિવારેત્વા ઠીતા તે પઞ્ચસતખીણાસવાપિ સકં સકં પત્તચીવરમાદાય આકાસં ઉગ્ગન્ત્વા સત્થારં પરિવારયિંસુ. સત્થા પઞ્ચસતખીણાસવપરિવુતો વિસાખપુણ્ણમુપોસથદિવસે કલ્યાણિયં ગન્ત્વા મહારહે મણ્ડપમજ્ઝે પઞ્ઞત્તવર બુદ્ધાસને પઞ્ચસતખીણાસવપરિવુતો હુત્વા નિસીદિ.

અથ મણિઅક્ખિકો નામ નાગરાજા બુદ્ધપમુખં ભિક્ખુ સઙ્ઘં અનેકેહિ દિબ્બેહિ ખજ્જભોજ્જેહિ સન્તપ્પેત્વા એકમન્તં નિસીદિ. સત્થા તસ્સ ભત્તાનુમોદનં કત્વા સુમનકુટે પદલઞ્છનં દસ્સેત્વા તસ્મિં પબ્બતપાદે અનેકપાદપાકિણ્ણભૂમિપ્પદેસે નિસિન્નો દિવાવિહારં કત્વા તતો વુટ્ઠાય દીઘવાપિચેતિયટ્ઠાને સમાપત્તિં સમાપજ્જિ. મહાપથવી ઉદકપરિયન્તં કત્વા સતવારં સહસ્સવારં સઙ્કમ્પિ. તત્થ મહાસેનં નામ દેવપુત્તં આરક્ખત્થાય નિવત્તેત્વા તતો વુટ્ઠાય મહાથૂપટ્ઠાને તથેવ સમાપત્તિં સમાપજ્જિ. મહાપથવિ તથેવ કમ્પિ. તત્રાપિ વિસાલરૂપ દેવપુત્તં આરક્ખં ગણ્હનત્થાય ઠપેત્વા તતો વુટ્ઠાય થૂપારામ ચેતિયટ્ઠાને તથેવ નિરોધસમાપત્તિં સમાપજ્જિ. મહાપથવી તથેવ કમ્પિ. તત્થ ચ પથવિપાલ દેવપુત્તં આરક્ખત્થાય. નિવત્તેત્વા તતો વુટ્ઠાય મરિચવટ્ટિચેતિયટ્ઠાનં ગન્ત્વા પઞ્ચહિ ભિક્ખુસતેહિ સદ્ધિં સમાપત્તિં અપ્પયિ. પથવિ તથેવ કમ્પિ. તસ્મિં ઠાને ઇન્દકદેવપુત્તં આરક્ખં ગણ્હનત્થાય ઠપેસિ. તતો વુટ્ઠાય કાચરગામચેતિયટ્ઠાને તથેવ સમાપત્તિં સમાપજ્જિ. પથવિ તથેવ કમ્પિ. (તસ્મિં ઠાને મહાઘોસ દેવપુત્તં આરક્ખં ગણ્હનત્થાય નિય્યાદેસિ) એતસ્મિં મહાચેતિયટ્ઠાને મહાઘોસં નામ દેવપુત્તં આરક્ખં ગહણત્થાય નિવત્તેત્વા તતો વુટ્ઠાય તિસ્સમહાવિહારચેતિયટ્ઠાને તથેવ સમાપત્તિં સમાપજ્જિ. પથવિ તથેવ કમ્પિ. તત્થ મણિમેખલં નામ દેવધીતરં આરક્ખં ગાહાપેત્વા તતો નાગમહાવિહારચેતિયટ્ઠાને તથેવ સમાપત્તિં સમાપજ્જિ. પથવિ તથેવ કમ્પિ. તસ્મિમ્પિ મહિન્દં નામ દેવપુત્તં આરક્ખં ગહણત્થાય ઠપેસિ. તતો વુટ્ઠાય મહાગઙ્ગાય દક્ખિણદિસાભાગે સેરુ નામ દહસ્સ અન્તે વરાહ નામ સોણ્ડિમત્થકે અતિમનોરમં ઉદકબુબ્બુળકેલાસકૂટપટિભાગં ચેતિયં પતિટ્ઠહિસ્સતી'તિ પઞ્ચસતખીણાસવેહિ સદ્ધિં નિરોધસમાપત્તિં સમાપજ્જિ. બહલઘનમહાપથવિ પરિબ્ભમિતકુમ્ભકારચક્કં વિય પભિન્તમદમહા હત્થિનાગસ્સ કુઞ્ચનાદકરણં વિય ઉચ્છુકોટ્ટન યન્ત-મુખસદ્દો વિય (ચ) સતવારં સહસ્સવારં નદમાના સોમનસ્સપ્પત્તા વિય સકલલઙ્કાદીપં ઉન્નાદં કુરુમાના સંકમ્પિ. તતો વુટ્ઠાય સુમનનાગરઞ્ઞો હત્થેસુ ઠિત ચમ્પકરુક્ખતો પુપ્ફાનિ આદાય તત્થ પૂજેત્વા પુનપ્પુનં તં ઓલોકેસિ. સો સત્થારં વન્દિત્વા મયા ભન્તે કિં કત્તબ્બન્તિ પુચ્છિ. ઇમસ્સ ઠાનસ્સ આરક્ખં કરોહીતિ આહ. સો તં સુત્વા ભન્તે તુમ્હાકં ગન્ધકુટિં મમ આરક્ખં કરોન્તસ્સ રૂપસોભગ્ગપ્પત્તં અસીત્યાનુબ્યઞ્જનબ્યામપ્પભાદ્વત્તિંસમહાપુરિસલક્ખણવિચિત્તં દસ્સનાનુત્તરિયભૂતં પસ્સન્તસ્સ મનોસિલાતલે સીહનાદં નદન્તો તરુણસીહો વિય ગજ્જન્તો પાવુસ્સકમહામેઘો વિય આકાસગઙ્ગં ઓતરન્તો વિય રતનદામં

ગન્થેન્તો વિય ચ અટ્ઠઙ્ગસમન્નાગતં સવનીયસરં વિસ્સજ્જેત્વા બ્રહ્મઘોસં નિચ્છારેન્તો નાનાનયેહિ વિચિત્તકથં કથયમાનાનં સવનાનુરિત્તયભૂતં સંસારણ્ણવનિમુગ્ગાનં તારણસમત્થં મધુર ધમ્મદેસનં સુણન્તસ્સ, આણિદ્ધિયા કોટિપ્પત્તે સારિપુત્તમોગ્ગલ્લાનાદયો અસીતિમહાસાવકે પસ્સન્તસ્સ, તત્થેવ મય્હં વસનં રુચ્ચતિ. ન સક્કોમિ અઞ્ઞત્થ તુમ્હેહિ વિના વસિતુન્તિ આહ. ભગવા તસ્સ કથં સુત્વા નગરાજ, ઇમં પદેસં તયા ચિરં વસિતટ્ઠાનં. કકુસન્ધસ્સ ભગવતો ધાતુ ઇમસ્મિંયેવ ઠાને પતિટ્ઠિતા, ત્વમેવ તસ્મિં કાલે વરનિદ્ધો નામ નાગરાજા હુત્વા તસ્સા ધાતુયા આરક્ખં ગહેત્વા ગન્ધમાલાદીહિ પૂજં કરોન્તો ચિરં વિહાસિ. પુન કોણાગમનસ્સ ભગવતો ધાતુ ઇમસ્મિંયેવ ઠાને પતિટ્ઠિતા ત્વમેવ તસ્મિં કાલે જયસેનો નામ દેવપુત્તો હુત્વા તસ્સા ધાતુયા આરક્ખં ગહેત્વા ગન્ધમાલાદીહિ પૂજં કત્વા તત્થેવ ચિરં વિહાસિ. પુન કસ્સપસ્સ ભગવતો ધાતુ ઇમસ્મિંયેવ ઠાને પતિટ્ઠિતા. ત્વમેવ તસ્મિં કાલે દીઘસાલો નામ નાગરાજા હુત્વા તાય ધાતુયા આરક્ખં ગહેત્વા ગન્ધમાલાદીહિ પૂજં કરોન્તો વિહાસિ. મયિ પન પરિનિબ્બુતે કાકવણ્ણતિસ્સમહારાજા મય્હં નલાટધાતું ઇમસ્મિંયેવ ઠાને પતિટ્ઠાપેસ્સતિ, તસ્મા ત્વં ઇમસ્સ ઠાનસ્સ આરક્ખં કરોહીતિ વત્વા પઞ્ચસીલેસુ પતિટ્ઠાપેત્વા પઞ્ચસતખીણાસવેહિ સદ્ધિં ચેતિયટ્ઠાનં પદક્ખિણં કત્વા ત્વં અપ્પમત્તો હોહીતિ વત્વા આકાસં ઉપ્પતિત્વા જેતવનમેવ ગતો.

તસ્સ પન નાગરઞ્ઞો માતા ઇન્દમાનવિકા નામ આગન્ત્વા તથાગતં વન્દિત્વા એકમન્તં ઠિતા, ભન્તે મમ પુત્તો સુમનો નામ નાગરાજા કુહિન્તિ આહ. તવ પુત્તો તમ્બપણ્ણિદીપે મહાવાલુકગઙ્ગાય દક્ખિણભાગે સેરુ નામ દહસ્સ સમીપે વરાહ નામ સોણ્ડિયં સમાધિ અપ્પિતત્તા અત્તનો પરિવારે છકોટિમત્તે નાગે ગહેત્વા સત્થારં વન્દિત્વા ભન્તે ઇતો પટ્ઠાય તુમ્હાકં દસ્સનં દુલ્લભં, ખમથ મેતિ અચ્ચયં દેસેત્વા મહતિં નાગસમ્પત્તિં ગહેત્વા પુત્તસ્સ સુમનનાગરાજસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા મહતિં ઇસ્સરિયસમ્પત્તિં અનુભવન્તિ તત્થેવ આરક્ખં ગહેત્વા ચિરં વિહાસિ.

મહાપઞ્ઞો મહાસદ્ધો મહાવીરો મહાઇસિ,
મહાબલેન સમ્પન્નો મહન્તગુણભુસિતો;
ગન્ત્વાન તમ્બપણ્ણિં સો સત્તાનુદ્દયમાનસો,
ગન્ત્વા નાગવરં દીપં અગા જેતવનં વિદૂ.

અતિસયમતિસારો સારદાનં કરોન્તો,
અતિઅધિરમણિયો સબ્બલોકેકનેત્તો;
અતિગુણધરણીયો સબ્બસત્તે તમઞ્ઞં,
અતિવિપુલદયો તાનેતુમાગા સુદીપં.

તતિયગમનકથા સમત્તા.

ઇતિ અરિયજનપસાદનત્થાય કતે ધાતુવંસે તથાગતસ્સ ગમનં નામ પઠમો પરિચ્છેદો.

આગન્ત્વા તમ્બપણ્ણિં સો સત્તાનુદ્દયમાનસો

પુન ગન્ત્વા નાગદીપં અગા જેતવનં વરં

અતિસયમતિસારો સારદાનેક રત્તો

અતિધિતિરમણિયો સબ્બલોકેકનેત્તો

અતિગુણરમણીયં સબ્બસન્તેકમઝ્ઝં

અતિવિપુલદયત્તા લઙ્કમાગા સુદીપં

ઇતિ સીહળભાસાય કતે ધાતુવંસે દિસ્સતે.

૨. પરિનિબ્બાનકથા

સત્થા પન તતો પઞ્ચચત્તાલીસવસ્સાનિ તિપિટકપરિયત્તિધમ્મં દેસેત્વા વેનેય્યજને સંસારતો ચતુઅરિયમગ્ગફલપટિલાભવસેન ઉદ્ધારેત્વા નિબ્બાને પતિટ્ઠાપેત્વા પચ્છિમે કાલે વેસાલિનગરં ઉપનિસ્સાય ચાપાલચેતિયં નિસ્સાય વિહરન્તો મારેન પરિનિબ્બાનત્થાય આરાધિતો સતો સમ્પજાનો આયુસઙ્ખારે વિસ્સજ્જેસિ. તસ્સ વિસ્સટ્ઠભાવં આનન્દોયેવ અઞ્ઞાસિ. અઞ્ઞો કોચિપિ જાનન્તો નામ નત્થિ. તસ્મા ભિક્ખુસઙ્ઘમ્પિ જાનાપેસ્સામીતિ જેતવનમહાવિહારં ગન્ત્વા સબ્બં ભિક્ખુસઙ્ઘં સન્નિપાતાપેત્વા ભિક્ખવે તથાગતસ્સ ન ચિરસ્સેવ તિણ્ણં માસાનં અચ્ચયેન પરિનિબ્બાનં ભવિસ્સતિ, તુમ્હે સત્તતિંસબોધિ પક્ખિયધમ્મેસુ સમગ્ગા હુત્વા એકીભાવા હોથ, તુમ્હે વિવાદં મા કરોથ. અપ્પમાદેન તિસ્સો સિક્ખા સમ્પાદેથાતિ વત્વા પુન દિવસે વેસાલિયં પિણ્ડાય ચરિત્વા પિણ્ડપાતા પટિક્કમિત્વા ભણ્ડગામં ગતો. ભણ્ડગામતો હત્થિગામં હત્થિગામતો અમ્બગામં અમ્બગામતો જમ્બુગામં જમ્બુગામતો નિગ્રોધગામં નિગ્રોધગામતો ભોગનગરં ભોગનગરતો પાવાનગરં પાવાનગરતો કુસિનારાનગરં પત્તો. તત્થ યમકસાલાનમન્તરે ઠીતો આનન્દત્થેરં આમન્તેત્વા ઉન્તરસીસકં કત્વા મઞ્ચકં પઞ્ઞાપેહિ કિલન્તોસ્મિ આનન્દ નિપજ્જિસ્સામિ’તિ આહ. તં સુત્વા આનન્દત્થેરો ઉત્તરસીસકં કત્વા મઞ્ચકં પઞ્ઞાપેત્વા ચતુગ્ગુણં સઙ્ઘાટિં અત્થરિત્વા પઞ્ચચત્તાલીસવસ્સાનિ અસયિતબુદ્ધસેય્યં સયન્તો દક્ખિણપસ્સેન સતો સમ્પજાનો અનુટ્ઠાનસઞ્ઞં મનસિકરિત્વા સીહસેય્યં કપ્પેસિ.

અતીતમદ્ધાન ભવે ચરન્તો,
અનન્તસત્તે કરુણાયુપેતો;
કત્વાન પુઞ્ઞાનિ અનપ્પકાનિ,
પત્તો સિવં લોકહિતાય નાથો.

એવં હિ સો દસબલોપિ વિહીનથામો,
યમસ્સ સાલાન નિપજ્જિ મજ્ઝે;
કત્વાન સઞ્ઞિં અનુટ્ઠહાનં,
સ ઇદ્ધિમા મારમુખં પવિટ્ઠો.

તસ્મિં ખણે સમકસાલા સુપુપ્ફિતા અહેસું. ન કેવલં યમકસાલાયેવ સુપુપ્ફીતા, અથ ખો દસસહસ્સી લોકધાતુ ચક્કવાળેસુ સાલરુક્ખાપિ પુપ્ફિતા. ન સાલરુક્ખાયેવ સુપુપ્ફિતા, અથ ખો યં કિઞ્ચિ પુપ્ફુપગફલૂપગ રુક્ખજાતં સબ્બમ્પિ પુપ્ફઞ્ચ ફલઞ્ચ ગણ્હિ. જલેસુ જલપદુમાનિ થલેસુ થલપદુમાનિ ખન્ધેસુ ખન્ધપદુમાનિ સાખાસુ સાખાપદુમાનિ લતાસુ લતાપદુમાનિ આકાસે ઓલમ્બપદુમાનિ પિટ્ઠિપાસાણે હિન્દિત્વા સતપત્તપદુમાનિ સુપુપ્ફિતાનિ અહેસું. પથવિતો યાવ બ્રહ્મલોકો તાવ દસસહસ્સિ ચક્કવાળા એકમાલાગુણા વિય અહેસું. દેવા આકાસતો દિબ્બમન્દારવપારિચ્છત્તકકોવિળારપુપ્ફાનિ ચ ચન્દનચુણ્ણાનિ ચ સમાકિરન્તિ. દિબ્બતુરિયસઙ્ગિતિયો ચ અન્તલિક્ખે પવત્તન્તિ. અનેકાનિ અચ્છરિયસહસ્સાનિ અહેસું. એવં પૂજાવિસેસે પવત્તમાને પઠમયામે સુભદ્દપરિબ્બાજકં વિનેત્વા મજ્ઝિમયામે દસસહસ્સિ લોકધાતુ દેવતાનં અનુસાસિત્વા પચ્છિમયામાવસાને પઠમજ્ઝાનં સમાપજ્જિત્વા તતો વુટ્ઠાય દુતિયજ્ઝાનં ચતુત્થજ્ઝાનં સમાપજ્જિ. તતો વુટ્ઠાય આકાસાનઞ્ચાયતનં વિઞ્ઞાણઞ્ચાયતનં આકિઞ્ચઞ્ઞાયતનં નેવસઞ્ઞાનાસઞ્ઞાયતનં સમાપજ્જિત્વા તતો વુટ્ઠાય નિરોધસમાપત્તિં

સમાપજ્જિ. તતો વુટ્ઠાય પઠમજ્ઝાનં દુતિયજ્ઝાનં તતિયજ્ઝાનં ચતુત્થજ્ઝાનઞ્ચ સમાપજ્જિ. તતો વુટ્ઠાય એત્થન્તરતો અનુપાદિસેસનિબ્બાનધાતુયા પરિનિબ્બાયિ.

મહામોહતમં હન્ત્વા સત્તાનં હદયસ્સિતં,
રવીવ જોતમાનો સો લોકસ્સ અનુકમ્પકો;
વસ્સાનિ પઞ્ચતાલીસં કત્વા સત્તહિતં બહું,
અધુના અગ્ગિક્ખન્ધોવ પરિનિબ્બાયિ સો જિનો.

એવં પન ભગવતિ પરિનિબ્બુતે વિસ્સકમ્મદેવપુત્તો તથાગતસ્સ સરીરપ્પમાણં વરદોણિં રતનેહિ માપેત્વા વિસુદ્ધકપ્પાસેહિ તથાગતસ્સ સરીરં વેઠેત્વા રતનદોણિયં પક્ખિપિત્વા ગન્ધતેલેહિ પૂરેત્વા અપરાય દોણિયા પિદહિત્વા સબ્બગન્ધદારુચિતકં કત્વા યેભુય્યેન દેવતાયો લોહિતચન્દનઘટિકાયો આદાય ચિતકાયં પક્ખિપિત્વા અગ્ગિં ગાહાપેતું નાસક્ખિંસુ. કસ્મા? મહાકસ્સપત્થેરસ્સ અનાગતત્તા. સો આયસ્મા મહાકસ્સપત્થેરો યેભુય્યેન બહુન્નં દેવાનં પિયો મનાપો. થેરસ્સ હિ દાનં દત્વા સગ્ગે નિબ્બત્તાનં પમાણો નામ નત્થિ. તસ્મા દેવતા તસ્મિં સમાગમે અત્તનો કુલૂપગત્થેરં અદિસ્વા અમ્હાકં મહાકસ્સપત્થેરો કુહિન્તિ ઓલોકેન્તો અત્તનો પરિવારેહિ પઞ્ચમત્તેહિ ભિક્ખુસતેહિ સદ્ધિં મગ્ગં પટિપન્નોતિ ઞત્વા યાવ થેરો ઇમસ્મિં ન સમ્પત્તો ચિતકં તાવ ન પજ્જલતુતિ અધિટ્ઠહિંસુ. તસ્મિં કાલે થેરો યેભુય્યેન તેરસધુતઙ્ગધરેહિ પઞ્ચમત્તેહિ ભિક્ખુસતેહિ સદ્ધિં આગન્ત્વા ચિતકં તિક્ખત્તું પદક્ખિણં કત્વા પાદપસ્સે ઠીતો, ભન્તે તુમ્હાકં દસ્સનત્થાય ઇતો કપ્પસતસહસ્સમત્થકે પદુમુત્તરસત્થુનો પાદમુલે અભિનીહારતો પટ્ઠાય અવિજહિત્વા આગતો. ઇદાનિ મે અવસાનદસ્સનન્તિ પાદે ગહેત્વા વન્દિતું અધિટ્ઠાસિ.

મહાકસ્સપથેરો સો ભિક્ખુસઙ્ઘપુરક્ખતો;
એકંસં ચીવરં કત્વા પગ્ગહેત્વાન અઞ્જલિં.

પદક્ખિણઞ્ચ તિક્ખત્તું કત્વા ઠત્વા પદન્તિકે;
પતિટ્ઠહન્તુ સીસે મે જિનપાદેતિ’ધિટ્ઠહિ.

સહાધિટ્ઠાનં ચિતકા દુસ્સાનિ ચ વિભિન્દિય;
નિક્ખમિંસુ તદા પાદા ઘનમુત્તોવ ચન્દિમા.

ઉહો હત્થેહિ પગ્ગય્હ ઠપેત્વા અત્તનો સિરે;
વન્દિત્વા સત્થુનો પાદે ખમાપેત્વા વિસજ્જયી.

પુણ્ણચન્દો યથા અબ્ભં ચિતકં પાવિસિ તદા;
ઇદં અચ્છેરકં દિસ્વા રવં રવિ મહાજનો.

ઉટ્ઠહિત્વાન પાચીના વન્દો અત્થઙ્ગતો યથા;
પાદે અન્તરધાયન્તે અરોદિંસુ મહાજના.

તદા મલ્લરાજાનો ભગવતો સરીરકિચ્ચં કરિસ્સામાતિ વત્વા નાનાવત્થાભરણાનિ નિવાસેત્વા પરિવારયિંસુ. તતો રાજાનો મનુસ્સા ચ અગ્ગિં દાતું આરહિંસુ. તદા સક્કો? મયિ પન પરિનિબ્બુતે સક્કો દેવરાજા મણિજોતિરસં

પસારેત્વા નિક્ખન્તઅગ્ગિના મમ સરીરકિચ્ચં કરિસ્સતિ. મણિઅગ્ગિનો અવસાને મનુસ્સા અગ્ગિં કરિસ્સન્તિતિ. એવં બુદ્ધવચનં પરિભાવેત્વા નિક્ખત્તું પદક્ખિણં કત્વા ભગવતો સરીરકિચ્ચં કત્વા સમન્તતો ઉટ્ઠહતુતિ અધિટ્ઠહિ.

તસ્મિં ખણે સયમેવ ચિતકં અગ્ગિ ગણ્હિ. સરીરં પન ભગવતો ઝાયામાનં છવિચમ્મમંસનહારુઅટ્ઠિઅટ્ઠિમિઞ્જં અસેસેત્વા સુમનમકુળમુત્તારાસિસદિસમેવ ધાતુયો અવસેસા અહેસું.

પરિનિબ્બુતકાલેપિ સકલં કલુનં અહુ;
પરિદેવો મહા આસિ મહી ઉબ્બિયનં યથા.

દેવતાયાનુભાવેન સત્થુનો ચિતકો સયં;
તતો એકપ્પહારેન પજ્જલિત્થ સમન્તતો.

યઞ્ચ અબ્ભન્તરં દુસ્સં યં દુસ્સં સબ્બબાહિરં
દુસ્સે દ્વેવ ન ઝાયિંસુ તેસં દુસ્સાનમન્તરે;

યથા નિરુદ્ધતેલસ્સ ન મસી ન ચ છારિકા;
એવમસ્સ ન દિસ્સતિ બુદ્ધગત્તસ્સ ઝાયતો.

સુમનમકુળસભાવા ચ ધોતમુત્તાભમેવ ચ;
સુવણ્ણવણ્ણસંકાસા અવસિસ્સંસુ ધાતુયો.

દાઠા ચતસ્સો ઉણ્હીસં અક્ખકા દ્વે ચ સત્તિમા;
ન વિકિણ્ણા તતો સેસા વિપ્પકિણ્ણાવ ધાતુયો.

અહોસિ તનુકા ધાતુ સાસપબીજમત્તિકા;
ધાતુયો મજ્ઝિમા મજ્ઝેભિન્નતણ્ડુલમત્તિકા.

ધાતુયો મહતિ મજ્ઝે ભિન્નમુગ્ગપ્પમાણિકા;
ધાતુવણ્ણા તયો આસું બુદ્ધાધિટ્ઠાનતેજસા.

સારિપુત્તસ્સ થેરસ્સ સિસ્સો સરભુનામકો;
આદાય જિનગીવટ્ઠિં ચિતકાતોવ ધાતુ સો.

સદ્ધિં સિસ્સસહસ્સેન ચેતિયે મહિયઙ્ગણે;
ઠપેત્વા ચેતિયં કત્વા કુસિનારમગા મુનિ.

છળભિઞ્ઞો વસિપ્પત્તો ખેમો કારુણિકો મુનિ;
સહસા ચિતકાતોવ વામદાઠં સમગ્ગહી.

આકાસતો પતિત્વાપિ નિક્ખમિત્વાપિ સાલતો;

સમન્તતોમ્બુમુગ્ગન્ત્વા નિબ્બાપેસું જલાનલં.

મલ્લરાજગણા સબ્બે સબ્બગન્ધોદકેન તં;
ચિતકં લોકનાથસ્સ નિબ્બાપેસું મહેસિનો.

એવં પન સબ્બલોકે કરુણાધિકો સમ્માસમ્બુદ્ધો વેસાખપુણ્ણમુપોસથે અઙ્ગારદિવસે પરિનિબ્બુતો. દેવમનુસ્સાનં સઙ્ગહકરણત્થાય યમકસાલાનમન્તરે ચિતકં સત્તરત્તિન્દિવં વસી. તતો વીસં હત્થસતિકસ્સ ઉપરિ સત્તરત્તિન્દિવં વસિ. યાવ અગ્ગિપરિનિબ્બાપનં સત્તરત્તિન્દિવં હોતિ.

તતો સત્તદિવસાનિ કુસિનારાયં મલ્લરાજપુત્તેસુ ગન્ધોદકેન ચિતકં નિબ્બાપયમાનેસુ સાલરુક્ખતો ઉદકધારા નિક્ખમિત્વા ચિતકં નિબ્બાપયિંસુ. તતો દસબલસ્સ ધાતુયો સુવણ્ણચઙ્ગોટકે પક્ખિપિત્વા અત્તનો નગરે સન્થાગારે ઠપેત્વા સત્તિપઞ્જરં કત્વા ધનુપાકારેહિ પરિક્ખિપાપેત્વા સત્તાહં નચ્ચગીતવાદિતગન્ધમાલાદીહિ મલ્લરાજપુત્તા સક્કારં કરિંસુ.

તતો તે મલ્લરાજાનો રમ્મં દેવસભોપમં;
સબ્બથા મણ્ડયિત્વાન સન્થાગારં તતો પન.

મગ્ગં અલઙ્કરિત્વાન યાવ મકુટચેતિયા;
હત્થીક્ખન્ધે ઠપેત્વાન હેમદોણિં સધાતુકં.

ગન્ધાદીહિપિ પૂજેત્વા કીળન્તા સાધુકીળિતં;
પવેસેત્વાન નગરં સન્થાગારે મનોરમે.

દસભૂમસ્મિં પલ્લઙ્કે ઠપેત્વા જિનધાતુયો;
ઉસ્સયું તે તદા છત્તે સન્થાગારસમન્તતો.

હત્થીહિ પરિક્ખિપાપેસું તતો અસ્સે તતો રથે,
અઞ્ઞો'ઞ્ઞં પરિવારેત્વા તતો યોધે તતો ધનુ;
ઇતિ પરિક્ખિપાપેસું સમન્તા યોજનં કમા,
તદા નચ્ચેહિ ગીતેહિ વાદિતેહિ ચ પૂજયું.)

પરિનિબ્બાનકથા સમત્તા.

તતો ભગવતો પરિનિબ્બુતભાવં સુત્વા અજાતસત્તુ મહારાજા કોસિનારકાનં મલ્લાનં સાસનં પેસેસિ. અહમ્પિ ખત્તિયો ભગવાપિ ખત્તિયો સત્થુનો સરીરધાતુનં થૂપઞ્ચ મહઞ્ચ કરોમીતિ. તેનેવ ઉપાયેન વેસાલિયં લિચ્છવિરાજાનો ચ કપિલવત્થુમ્હિ સક્યરાજાનો ચ અલ્લકપ્પકે બુલયો ચ રામગામકે કોળિયા ચ વેઠદીપકે બ્રાહ્મણો ચ પાવાયં પાવેય્યકા ચ સાસનં પેસેત્વા સબ્બે એકતો હુત્વા કોસિનારકેહિ સદ્ધિં વિવાદં ઉપ્પાદેસું. તેસં પન આચરિયો દ્રોણબ્રાહ્મણો નામ. સો તેસં? મા ભોન્તો વિગ્ગહવિવાદં કરોથ, અમ્હાકં ભગવા ખન્તિવાદીયેવાતિ વત્વા તાદિસસ્સ ચ ખન્તિમેત્તાનુદ્દયસમ્પન્નસ્સ સરીરભાગે કલહં કાતું અયુત્તન્તિ આહ.

(રાજા અજાતસત્તુ ચ લિચ્છવી ચ નરાધિપા;
સક્યા ચ અલ્લકપ્પા ચ કોળિયાપિ ચ રામકે.

બ્રાહ્મણો વેઠદીપો ચ મલ્લપાવેય્યકાપિ ચ;
મલ્લા ચ ધાતુ અત્થાય અઞ્ઞમઞ્ઞં વિવાદયું.

એવં સન્તે તદા દોણો બ્રાહ્મણો એતદબ્રવી;
સુણન્તુ ભોન્તો મે વાચં હિતમત્થુપસંહિતં.

ખન્તિવાદી ઇસિકાલે ધમ્મપાલકુમારકે;
છદ્દન્તે ભુરિદત્તે ચ ચમ્પેય્યે સઙ્ખપાલકે.

મહાકપિજાતકાલે અમ્હાકં લોકનાયકો;
કોપં અકત્વા અઞ્ઞેસુ ખન્તિમેવ અકા જિનો.

સિદ્ધાસિદ્ધે સુખે દુક્ખે લાભાલાભે યસાયસે;
તાદી લક્ખણસમ્પન્નો ખન્તિવાદેસુ કા કથા.

એવં ભવતં વિવાદે સમ્પહારો ન સાધુકો;
સબ્બેવ સહિતા હોથ સમગ્ગા મોદમાનકા.

તથાગતસ્સ સારીરં અટ્ઠભાગં કરોમસે;
થૂપા વિત્થારિતા હોન્તુ પસન્ના હિ બહુજ્જના.

તેન હિ વિભજેહિ ત્વં અટ્ઠભાગન્તુ બ્રાહ્મણ;
થૂપા વિત્થારિતા હોન્તુ પસન્ના હિ બહુજ્જના.

એવં વુત્તે તદા દોણો બ્રાહ્મણો ગણજેટ્ઠકો;
સુવણ્ણં નાળિં કત્વાન સમં ભાજેસિ રાજુનં.

સોળસનાળિયો આસું સબ્બા તા સેસધાતુયો;
એકેકપુરવાસીનં દ્વે દ્વે દોણો અદા તદા.

ધાતુયો ચ ગહેત્વાન હટ્ઠતુટ્ઠા નરાધિપા;
ગન્ત્વા સકે સકે રટ્ઠે ચેતિયાનિ અકારયું.

દોણો તુમ્બં ગહેત્વાન કારેસિ તુમ્બચેતિયં;
અઙ્ગારથૂપં કારેસું મોરિયા હટ્ઠમાનસા.

એકા દાઠા તિદસપુરે એકા નાગપુરે અહુ;

એકા ગન્ધારવિસયે એકા કાલિઙ્ગરાજિનો.)

તત્થ દોણોતિ? તદા ગણાચરિયો. સો ધાતુયો વિભજન્તો એકં દક્ખિણદાઠાધાતું ગહેત્વા વેઠન્તરે ઠપેસિ. તદા સક્કો અજ્જ દક્ખિણદાઠાધાતું કો લભતીતિ ચિન્તેત્વા વેઠન્તરે પસ્સિ. સો રતનચઙ્ગોટકં ગહેત્વા અદિસ્સમાનકાયેન ગન્ત્વા ધાતું ગહેત્વા તાવતિંસભવને ચૂળામણિચેતિય એકયોજનુબ્બેધંયેવ મહન્તં થૂપં કત્વા ઠપેસિ. એકં દક્ખિણદઠાધાતું પાદગ્ગન્તરે અક્કમિત્વા ગણ્હિ. એત્તાવતા તાવતિંસભવનદન્તધાતુકથા પરિપુણ્ણા વેદિતબ્બા.

તદા જયસેનો નામ નાગરાજા ભગવતો પરિનિબ્બુતભાવં સુત્વા અજ્જ પચ્છિમદસ્સનં પસ્સિસ્સામીતિ મહન્તં નાગરાજસમ્પત્તિં ગહેત્વા કુસિનારં ગન્ત્વા મહાપૂજં કત્વા એકમન્તં ઠત્વા પાદગ્ગન્તરે ઠિતં ધાતું દિસ્વા નાગેદ્ધિબલેન ગહેત્વા નાગભવનં નેત્વા નાગપુરસ્સ મજ્ઝે રતનખચિતે ચેતિયે ઠપેસિ. તં તમ્બપણ્ણિયં કાકવણ્ણતિસ્સરાજકાલે મહાદેવત્થેરસ્સ સિસ્સો મહિન્દત્થેરો નામ નાગભવનં ગન્ત્વા દક્ખિણદાઠં ગહેત્વા તમ્બપણ્ણિયં સેરુનગરં હરિત્વા ગિરિઅભયસ્સ સેરુનગરપબ્બતન્તરે ચેતિયં કારાપેત્વા ઠપેસિ.

એત્તાવતા નાગભવનદન્તધાતુકથા પરિપુણ્ણા વેદિતબ્બા.

તત્રાયં ગન્ધારવાસિનોતિ? એકા વામદાઠા દોણો નામ આચરિયો નિવત્થ વત્થન્તરે ઠપેત્વા ગણ્હિ. તદા એકો ગન્ધારવાસી પુબ્બે લદ્ધબ્યાકરણો કતાભિનીહારો વત્થન્તરે ઠતપિદન્તધાતું દિસ્વા કુસલચિત્તેન તતો દન્તધાતું ગહેત્વા ગન્ધારવાસિકેહિ સદ્ધિં અત્તનો રટ્ઠં ગન્ત્વા ચેતિયવને ઠપેસિ.

એત્તાવતા વામદન્તધાતુકથા પરિપુણ્ણા વેદિતબ્બા.

તત્થ અધો વામદન્તધાતું સારિપુત્તત્થેરસ્સ સિસ્સો ખેમો નામ મુનિ જાલચિતકતોવ ઉપ્પતિત્વા વામદાઠં ગહેત્વા કાલિઙ્ગપુરં નેત્વા બ્રહ્મદત્તસ્સ રઞ્ઞો સમીપં ગન્ત્વા દન્તધાતું દસ્સેત્વા? મહારાજ વામદન્તધાતું ભગવા તમેવ ઇમસ્મિં જમ્બુદીપે યાવ ગુહસીવપરમ્પરા દેવમનુસ્સાનં અત્થં કરિત્વા પરિયોસાને ગુહસીવરઞ્ઞો પાહેસ્સતીતિ (નીયાદેતું) આહાતિ નીય્યાદેસિ.

અપરભાગે હેમમાલા રાજકઞ્ઞા દન્તકુમારેન સદ્ધિં બ્રાહ્મણવેસં ગહેત્વા દન્તધાતું આદાય પલાયિત્વા વાણિજે આરોચેત્વા નાવા વેગેન ગન્ત્વા ચેવ નાગસુપણ્ણેહિ મહન્તં પૂજં કારેત્વા અનુક્કમેનાગન્ત્વા જમ્બુકોળપટ્ટનં પત્વા દિજવરસ્સ આચિક્ખિતમગ્ગેન અનુરાધપુરં પત્વા કિત્તિસ્સિરિમેઘસ્સ પવત્તિં પુચ્છિત્વા નવવસ્સઆયુસમાનો તીસુ સરણેસુ પસન્નભાવં સુત્વા મેઘગિરિ મહાથેરસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા વન્દિત્વા એકમન્તં નિસીદિત્વા દન્તધાતું જમ્બુદીપતો ગહેત્વા આગતભાવં આરોચેત્વા દસ્સેસિ. દિસ્વા ચ પન પીતિયા ફુટો ઉભિન્નમ્પિ સઙ્ગહં કત્વા મહાવિહારં અલઙ્કારેત્વા જિનદન્તધાતું ઠપેત્વા એકં ભિક્ખું પેસેત્વા તં પવત્તિં રઞ્ઞો આરોચાપેસિ. તં સુત્વા રાજા પીતિપામોજ્જો ચક્કવત્તિસ્સ સિરિસમ્પત્તો દળિદ્દો વિય તસ્સ પાટિહારિયં દિસ્વા વીમંસિત્વા નિક્કઙ્ખો હુત્વા સકલલઙ્કાદીપેન પૂજેસિ. એતેન નયેન પૂજં કત્વા એકદિવસેનેવ નવલક્ખં પૂજેસિ.

સીહળિન્દો ઉભિન્નમ્પિ બહૂનિ રતનાનિ ચ;
ગામે ચ ઇસ્સરે ચેવ દત્વાન સઙ્ગહં અકા.

એત્તાવતા અધોદાઠાધાતુકથા પરિપુણ્ણા વેદિતબ્બા.

ચત્તાલીસ સમા દન્તા કેસા લોમા ચ સબ્બસો દેવા હરિંસુ એકેકં ચક્કવાળપરમ્પરા.

તત્ર વચને, ચત્તાલીસ સમા દન્તાતિ? સેસદન્તા ચ કેસા ચ લોમા ચ નખા ચ સબ્બસોપિ મયિ પરિનિબ્બુત-કાલે મા ડય્હન્તુ લુઞ્ચિત્વા આકાસે પતિટ્ઠન્તુ એકેકચક્કવાળઞ્ચ એકેકકેસલોમનખદન્તધાતુપરમ્પરા નેત્વા ચેતિયં કારેત્વાન દેવમનુસ્સાનં અત્થં કરોતુતિ અધિટ્ઠહિ. તસ્મા પરિનિબ્બુતકાલતો યાવ સરીરં ન ડય્હતિ તાવ છબ્બણ્ણરસ્મિયો લોમધાતુ ન પજહતિ. દોણબ્રાહ્મણોપિ ધાતુવિભજનાવસાને વેઠન્તરે ચ નિવાસનન્તરે ચ પાદગ્ગન્તરે ચ ધાતુનં વિનટ્ઠભાવં ઞત્વા પથવિયં ઉત્તાનકોયેવજાતો. તદા સક્કો દેવરાજા દિસ્વા અયં દેણાચરિયો ધાતુ અત્થાય અનુપરિવત્તેત્વા વિનાસં પાપુણેય્ય અહં વીણાચરિયવેસં ગહેત્વા તસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા સોકં વિનોદેસ્સામીતિ સક્કરૂપં જહિત્વા વીણાચરિયવેસં ગહેત્વા તસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા એકમન્તં ઠિતો દિબ્બગીતં ગાયિત્વા વીણં વાદેન્તો નાનપ્પકારં ઉદાનેસિ. યં ધમ્મમેતં પુરિસસ્સ વાદં છિન્દિસ્સામીતિ વત્વા કથાય સોતુનં લોભં પરસ્સ અત્થં વિનાસેત્વા અતિલોભેન પુરિસો પાપકો હોતીતિ. હંસરાજજાતકં દીપેત્વા યં લદ્ધં તં સુલદ્ધન્તિ આહ. તં સુત્વા દોણો અયં વીણાચરિયો મય્હં થેનભાવં અઞ્ઞાસીતિ સોકં વિનોદેત્વા ઉટ્ઠાય આવજ્જમાનો તુમ્બં દિસ્વા યેન ભગવતો સરીરધાતુયો મિતા સોપિ ધાતુગતિકોવ. ઇદં થૂપં કરિસ્સામીતિ ચિન્તેત્વા તુમ્બં ગહેત્વાન ચેતિયે ઠપેસિ. મોરિયા અઙ્ગારં ગહેત્વા અઙ્ગારચેતિયં નામ કારેસું.

(નગરે કપિલવત્થુમ્હિ સમ્માદિટ્ઠિ બહુજ્જનો;
તત્થ સારીરિકં થૂપં અકાસિ રતનામયં.

નગરે અલ્લકે રમ્મે બુદ્ધધાતુ પતિટ્ઠિય;
સિલાય મુગ્ગવણ્ણાય થૂપં સધાતુકં અકા.

જનો પાવેય્યરટ્ઠસ્મિં પતિટ્ઠિય સારીરિકં;
સિલાય મણિવણ્ણાય પાવેય્યં ચેતિયં અકા.

ચીવરં પત્તદણ્ડઞ્ચ મધુરાયં અપૂજયું;
નિવાસનં કુસઘરે પૂજયિંસુ મહાજના.

પચ્ચત્થરણં કપિલે ઉણ્ણલોમઞ્ચ કોસલે;
પૂજેસું પાટલિપુત્તે કરકં કાયબન્ધનં.

નિસીદનં અવન્તિસુ ચમ્પાયં'દકસાટકં;
દેવરટ્ઠે અત્થરણં વિદેહે પરિસ્સાવનં.

વાસિ-સૂચિઘરઞ્ચાપિ ઇન્દપત્થે અપૂજયું;
પાસાણકે પદં સેટ્ઠં ભણ્ડસેસં પરન્તકે.

મહિંસુ મનુજા ધાતું અટ્ઠદોણમિતં તદા;

ધાતુ વિત્થારિતા આસિ લોકનાથસ્સ સત્થુનો).

તે પન રાજાનો હિ અત્તનોલદ્ધધાતું ગહેત્વા સકસકનગરં ગન્ત્વા ચેતિયં કારાપેત્વા મહન્તં પૂજાવિધાનં કરિંસુ. ચક્ખુમન્તસ્સ ભગવતો સરીરધાતુ અટ્ઠદોણમત્તં સુવણ્ણનાળિયા એકસતઅટ્ઠવીસતિનાળિકા અહોસિ? સત્થા પન ઉત્તરાસાળ્હનક્ખત્તેન માતુકુચ્છિયં પટિસન્ધિં ગણ્હિ. વિસાખનક્ખત્તેન માતુકુચ્છિતો નિક્ખમિ. ઉત્તરાસાળ્હનક્ખત્તેન મહાભિનિક્ખમનં નિક્ખમિ. વિસાખનક્ખત્તેન બુદ્ધો અહોસિ. ઉત્તરાસાળ્હનક્ખત્તેન ધમ્મચક્કં પવત્તેસિ. તેનેવ યમકપાટિહારિયં અકાસિ. અસ્સયુજનક્ખત્તેન દેવોરોહણં અકાસિ. વિસાખનક્ખત્તેન પરિનિબ્બાયિ. મહાકસ્સપત્થેરા ચ અનુરુદ્ધત્થેરો ચ દ્વે મહાથેરા ભગવતો સરીરધાતુયો વિસ્સજ્જાપેત્વા અદંસુ.

તેસં રાજુનં ભગવતો સરીરધાતું લભિત્વા સત્તદિવસસત્તમાસાધિકાનિ સત્તવસ્સાનિ મહારહં પૂજં કત્વા ગતકાલે મિચ્છાદિટ્ઠિકમનુસ્સા? સમણો ગોતમો પરિનિબ્બુતો. તસ્સ ધાતુ અત્થાય અમ્હાકં જીવિતકપ્પનં નાસેત્વા પૂજં કરોતી’તિ સમ્માસમ્બુદ્ધે પદુસ્સન્તિ. સક્કો આવજ્જેન્તો તં કારણં ઞત્વા મહાકસ્સપત્થેરસ્સ આરોચેસિ;’ભન્તે મિચ્છાદિટ્ઠિકા મનુસ્સા ભગવતિ પદુટ્ઠચિત્તેન ઇતો ચુતા અવીચિનિરયં ઉપ્પજ્જન્તિ. બહુતરા અનાગતે મિચ્છાદિટ્ઠિકા માતુપિતુઘાતકા રાજાનો ભવિસ્સન્તિ. અજ્જેવ ધાતુયો નિદહિતું વટ્ટતી’તિ થેરો વિચારેત્વા અદ્દસ.

અનન્તમત્થં ધરમાનકાલે કત્વાન સત્તાનમલીનચિત્તો સેસાનમત્થાય સરીરધાતું ઠપેત્વ સો મચ્ચુમુખં ઉપેતો. (કત્વા યો બોધિઞાણં વિવિધબલવરં બુજ્ઝિતું પારમીયો વત્વા સઞ્ચેય્યપુણ્ણે અપરિમિતભવે ઉત્તરિત્વા સુમુત્તં. આરોહિત્વાન સીઘં અરિયસિવપદં અચ્ચુતં સીતિભાવં પત્તો સો જાતિપારં નિખિલપદહનં દુક્કરં કારયિત્વા.

ધાત્વન્તરાયં દિસ્વાન થેરો કસ્સપસવ્હયો;
નિધાનં સબ્બધાતુનં કરોહીત્યાહ ભૂપતિં.

સાધૂતિ સો પટિસ્સુત્વા માગધો તુટ્ઠમાનસો;
ધાતુનિધાનં કારેસિ સબ્બત્થ વત્તિતાદિય.

કારાપેત્વાન સો રાજા કસ્સપસ્સ નિવેદયી;
ધાતુયો આહરી થેરો ઇદં કારણમદ્દસ.

ભુજઙ્ગા પરિગણ્હિંસુ રામગામમ્હિ ધાતુયો;
ચેતિયે ધારયિસ્સન્તિ લઙ્કાદીપે અનાગતે.

તા ધાતુયો ઠપેત્વાન થેરો કસ્સપસવ્હયો;
રઞ્ઞો અજાતસત્તુસ્સ અદાસિ ધાતુયો તદા.

ગેહે ચૂપકરણાનિ ચતુસટ્ઠિસતાનિ સો;
અબ્ભન્તરે ઠપેસિ રાજા સબ્બા તા બુદ્ધધાતુયો.

કરણ્ડાસીતિ સંકિણ્ણં ચેતિયાસીતિલઙ્કતં;
ગેહે બહુસમાકિણ્ણં થૂપારામપ્પમાણકં.

કારેત્વા સબ્બકરણં વાલિકં ઓકિરી તહિં;
નાનાપુપ્ફસહસ્સાનિ નાના ગન્ધં સમાકિરિ.

અસીતિથેરરૂપાનિ અટ્ઠચક્કસતાનિ ચ;
સુદ્ધોધનસ્સ રૂપમ્પિ માયાપજાપતાદિનં.

સબ્બાનિ તાનિ રૂપાનિ સુવણ્ણસ્સેવ કારયિ;
પઞ્ચ છત્તધજસતે ઉસ્સાપેસિ મહીપતી.

જાતરૂપમયે કુમ્ભે કુમ્ભે ચ રતનામયે;
પઞ્ચ પઞ્ચ સતેયેવ ઠપાપેસિ સમન્તતો.

સોવણ્ણનિક્ખમયેન ચ કપાલે રજતામયે;
પુરેસિ ગન્ધતેલસ્સ જાલાપેત્વા પદીપકે.

પઞ્ચ પઞ્ચ સતેયેવ ઠપાપેસિ દિસમ્પતિ;
ઇમે તથેવ તિટ્ઠન્ત અધિટ્ઠાસિ મહામુનિ.

વિત્થારિતા ધમ્માસોકો ભવિસ્સતિ અનાગતે;
અક્ખરે સોણ્ણપત્તમ્હિ છિન્દાપેસિ મહામતી.

પકપ્પિત્વા વિસુકમ્મં ધાતુગબ્ભસમન્તતો;
વાતવેગેન યાયન્તં યન્તરૂપમકારયી.

કત્વા સિલાપરિક્ખેપં પિદહિત્વા સિલાહિ તં;
તસ્સૂપરિ કરી થૂપં સમં પાસાણથૂપિયં.)

ધાતુનિધાનકથા સમત્તા.

ઇતિ અરિયજનપ્પસાદનત્થાય કતે ધાતુવંસે તથાગતસ્સ પરિનિબ્બુતાધિકારો નામ દુતિયો પરિચ્છેદો.

૩. ધાતુપરમ્પરાકથા

ધાતુસુ પન વિભજિત્વા દીયમાનેસુ સત્થુનો નલાટધાતુ કોસિનારકાનં મલ્લાનં લદ્ધકોટ્ઠાસેયેવ અહોસિ. મહાકસ્સપત્થેરો તે ઉપસઙ્કમિત્વા સત્થુનો નલાટધાતુ તુમ્હાકં કોટ્ઠાસે અહોસિ, તં ગહેતું આગતો, ભગવા હિ ધરમાનેયેવ તમ્બપણ્ણિદીપસ્સ અનુજાનિ, ‘તસ્મા તં અમ્હાકં દેથા’તિ. તં સુત્વા મલ્લરાજાનો?’એવં પતિગણ્હથ ભન્તે ધાતુ’ન્તિ મહાકસ્સપત્થેરસ્સ અદંસુ. સો અત્તનો સદ્ધિવિહારિકં મહાનન્દત્થેરં પક્કોસાપેત્વા નલાટધાતું થેરસ્સ નિય્યાદેત્વા’ ઇમં ધાતું તમ્બપણ્ણિ દીપે મહાવાલુકગઙ્ગાય દક્ખિણભાગે સેરુનામ દહસ્સ અન્તે વરાહ નામ સોણ્ડિમત્થકે કાકવણ્ણતિસ્સો નામ રાજા પતિટ્ઠાપેસ્સતિ, ચેતિયં સઙ્ઘારામં કારાપેસ્સતિ, ત્વં ઇમં ધાતું ગહેત્વા વેસાલિયં ઉપનિસ્સાય મહાવનવિહારે કુટાગારસાલાયં સત્થુનો વસિતગન્ધકુટિયં ઠપેત્વા ધાતુપૂજં કત્વા આયુસઙ્ખારે ઓસ્સટ્ઠે પરિનિબ્બાપયમાને અત્તનો સદ્ધિવિહારિકસ્સ ચન્દગુત્તત્થેરસ્સ ધાતુવંસં કથેત્વા અપ્પમત્તો હોહી’તિ વત્વા ધાતું થેરસ્સ દત્વા અનુપાદિસેસનિબ્બાનધાતુયા પરિનિબ્બાયિ.

સાવકો સત્થુકપ્પો સો પભીન્નપટિસમ્ભિદો;
ગહેત્વા માનયી ધાતું મહાનન્દો મહાવને.

તસ્સ થેરસ્સ સદ્ધિવિહારિકો ચન્દગુત્તત્થેરો ધાતું ગહેત્વા આકાસં ઉગ્ગન્ત્વા સાવત્થીયં જેતવનમહાવિહારે દસબલેન વસિતગન્ધકુટિયં ઠપેત્વા ધાતુપૂજં કત્વા ચિરં વિહાસિ. સોપિ આયુસઙ્ખારે ઓસ્સટ્ઠે પરિનિબ્બાપયમાને અત્તનો. સદ્ધિવિહારિકં ભદ્દસેનત્થેરં પક્કોસાપેત્વા ધાતું થેરસ્સ નિય્યાદેત્વા ધાતુવંસં કથેત્વા અનુસાસિત્વા અનુપાદિસેસાય નિબ્બાનધાતુયા પરિનિબ્બાયિ.

ચન્દગુત્તો મહાપઞ્ઞો છળભિઞ્ઞો વિસારદો;
રમ્મે જેતવને ધાતું ઠપેત્વા વન્દનં અકા.

તસ્સ સિસ્સો ભદ્દસેનત્થેરો ધાતું ગહેત્વા આકાસેન ગન્ત્વા ધમ્મચક્કપ્પવત્તને ઇસિપતને મહા વિહારે સત્થુનો વસિતગન્ધકુટિયં ઠપેત્વા ગન્ધમાલાદીહિ પૂજેત્વા ચિરં વિહાસિ. સો પરિનિબ્બાપયમાનો અત્તનો સદ્ધિવિહારિકસ્સ જયસેનત્થેરસ્સ ધાતું નિય્યાદેત્વા ધાતુવંસં કથેત્વા અનુપાદિસેસાય નિબ્બાનધાતુયા પરિનિબ્બાયિ.

ભદ્દસેનો મહાથેરો કતકિચ્ચો મહાઇસિ;
ધાતું ઠપેત્વા ઇસિપતને વન્દિત્વા નિબ્બુતિં ગતો.

સો પન જયસેનત્થેરો તં ધાતું ગહેત્વા વેલુવનમહાવિહારે સત્થુનો વસિતગન્ધકુટિયં ઠપેત્વા ગન્ધમાલાદીહિ પૂજેત્વા ચિરં વસિત્વા પરિનિબ્બાપયમાનો અત્તનો સદ્ધિવિહારિકસ્સ મહાસઙ્ઘરક્ખિતત્થેરસ્સ ધાતું નિય્યાદેત્વા ધાતુવંસં કથેત્વા અનુપાદિસેસાય નિબ્બાનધાતુયા પરિનિબ્બાયિ.

ગહેત્વાન ધાતુવરં જયસેનો મહામુનિ;
નિધાય વેલુવને રમ્મે અકા પૂજં મનોરમં.

સો પનાયસ્મા સઙ્ઘરક્ખિતત્થેરો ધાતું ગહેત્વા આકાસેન આગન્ત્વા કોસમ્બિં ઉપનિસ્સાય ઘોસિત સેટ્ઠિના કારાપિતે ઘોસિતારામે ભગવતો વસિતગન્ધકુટિયં ઠપેત્વા ગન્ધમાલાદીહિ પૂજં કત્વા ચિરં વિહાસિ. સો’પિ પરિનિબ્બાપયમાનો અત્તનો સદ્ધિવિહારિકં મહાદેવત્થેરં પક્કોસાપેત્વા ધાતુવંસં કથેત્વા અપ્પમત્તો હોહી’તિ વત્વા અનુપાદિસેસાય નિબ્બાનધાતુયા પરિનિબ્બાયિ.

સઙ્ઘરક્ખિતવ્હયો થેરો ચન્દો વિય સુપાકટો;
ઠપેત્વા ઘોસિતારામે અકા પૂજં મનોરમં.

તસ્સ થેરસ્સ સદ્ધિવિહારિકો મહાદેવત્થેરો ધાતું ગહેત્વા દેવાનમ્પિયતિસ્સસ્સ મહારઞ્ઞો ભાતુ મહાનાગસ્સ ઉપરાજસ્સ મહાગામે સેતચ્છત્તં ઉસ્સાપિતકાલે હત્થોઠ્ઠ નામજનપદે કુક્કુટપબ્બતન્તરે મહાસાલરુક્ખમૂલે આકાસતો ઓતરિત્વા નિસીદિ. તસ્મિં સમયે મહાકાળો નામ ઉપાસકો અત્તનો પુત્તદારેહિ સદ્ધિં માલાગન્ધવિલેપનં ધજપતાકાદીનિ ગાહાપેત્વા દિવસસ્સ તિક્ખત્તું મહન્તેહિ પૂજાવિધાનેહિ ધાતું પરિહરિત્વા ચિરં વસિ. માસસ્સ અટ્ઠ-ઉપોસથદિવસે ધાતુતો છબ્બણ્ણરંસિયો ઉગ્ગચ્છિંસુ. તસ્મિં સમયે સો પદેસો બુદ્ધસ્સ ધરમાનકાલો વિય અહોસિ. જનપદવાસી મનુસ્સાપિ થેરસ્સ સન્તિકે સીલાનિ ગણ્હન્તિ, ઉપોસથવાસં વસન્તિ, દાનં દેન્તિ, ચેતિયસ્સ મહન્તં પૂજં કરોન્તી. તતો અપરભાગે ઉપરાજા મહાગામે વિહરન્તો ભેરિં ચરાપેસિ? યો અમ્હાકં દસબલસ્સ ધાતું ગહેત્વા ઇધાગતો, તસ્સ મહન્તં સમ્પત્તિં દસ્સામીતિ. તસ્મિં કાલે કુટુમ્બિકો મહાકાળો ઉપરાજં પસ્સિસ્સામીતિ તસ્સ અનુચ્છવિકં પણ્ણાકારં ગહેત્વા રાજદ્વારે ઠત્વા સાસનં પહિણિ. ઉપરાજા તં પક્કોસાપેસિ. સો ગન્ત્વા વન્દિત્વા ઠિતો તં પણ્ણાકારં રાજપુરિસાનં પટિચ્છાપેસિ. ઉપરાજા? માતુલ મહાકાળ, તુમ્હાકં જનપદે અમ્હાકં સત્થુનો ધાતુ અત્થી’તિ આહ. મહાકાળો ઉપ રાજસ્સ કથં સુત્વા અત્થિ દેવ, મય્હં કુલુપગત્થેરસ્સ સન્તિકે આદાસમણ્ડલપ્પમાણં સત્થુનો નલાટધાતુ છબ્બણ્ણરંસીહિ આકાસપ્પદેસે સૂરિયસહસ્સચન્દસહસ્સાનં ઉટ્ઠિતકાલો વિય ઓભાસેતિ. સો જનપદો બુદ્ધસ્સ ઉપ્પન્નકાલો વિય અહોસીતિ આહ. તસ્સ કુટુમ્બિકસ્સ કથં સુણન્તસ્સએવ રઞ્ઞો સકલસરીરં પઞ્ચવણ્ણાય પીતિયા પરિપુણ્ણં અહોસિ. અતિવિય સોમનસ્સપ્પત્તો રાજા મય્હં માતુલસ્સ મહાકાળસ્સ સતસહસ્સં કહાપણાનિ ચ ચતુસિન્ધવયુત્તરથઞ્ચ સુવણ્ણાલઙ્કારેહિ સુસજ્જિતં એકં અસ્સઞ્ચ ઉદકફાસુકટ્ઠાનકે ખેત્તઞ્ચ પઞ્ચદાસીસતઞ્ચ દેથા’તિ વત્વા અઞ્ઞઞ્ચ પસાદં દાપેસિ. સો ઉપરાજા એત્તકં કુટુમ્બિકસ્સ દાપેત્વા તં દિવસમેવ નગરે ભેરિં ચરાપેત્વા હત્થસ્સરથયાનાનિ ગહેત્વા કુટુમ્બિકં મગ્ગદેસકં કત્વા અનુપુબ્બેન હત્થોઠ્ઠજનપદં પત્વા રમણીયે ભૂમિપ્પદેસે ખન્ધાવારં બન્ધિત્વા અમચ્ચગણપરિવુતો કુટુમ્બિકં ગહેત્વા થેરસ્સ વસનટ્ઠાનં ગન્ત્વા વન્દિત્વા એકમન્તં અટ્ઠાસિ. સેસા અમચ્ચા કુટુમ્બિકો ચ થેરં વન્દિત્વા એકમન્તં અટ્ઠંસુ. ઉપરાજા થેરં વન્દિત્વા સારાણીયં કથં કત્વા એકમન્તં નિસિન્નો પટિસન્થારમકાસિ. મહાદેવત્થેરોપિ સમ્મોદનીયં કથં કત્વા કિસ્સ ત્વં મહારાજ ઇધાગતોસિ આગતકારણં મે આરોચેહી’તિ આહ. ભન્તે તુમ્હાકં. સન્તિકે અમ્હાકં ભગવતો નલાટધાતુ અત્થી કિર. તં વન્દિસ્સામિ’તિ આગતોમ્હી’તિ આહ. થેરો? ભદ્દકં મહા રાજ તથા કતન્તિ વત્વા ધાતુઘરદ્વારં વિવરિત્વા મહારાજ બુદ્ધસ્સ નલાટધાતુ અતિદુલ્લભા’તિ આહ. રાજા સોળસેહિ ગન્ધોદકેહિ નહાયિત્વા સબ્બાલઙ્કારપતિમણ્ડિતો એકંસં ઉત્તરાસઙ્ગં કરિત્વા અઞ્જલિં પગ્ગય્હ નમસ્સમાનો અટ્ઠાસિ. બુદ્ધારમ્મણાય પીતિયા સકલસરીરં કુટં અહોસિ.

(રાજા પીતિવેગેન ઇમા ગાથા આહ;
નમામિ વીર પાદે તે ચક્કઙ્કિત તલે સુભે;
વન્દિતે નરદેવેહિ અમતં દેહિ વન્દિતે.

લોકનાથ તુવં એકો સરણં સબ્બપાણિનં;
લોકે તયા સમો નત્થિ તારેહિ જનતં બહું.

મહણ્ણવે મયં ભન્તે નિમુગ્ગા દીઘસમ્ભવે;
અપ્પતિસ્સા અપ્પતિટ્ઠા સંસરામ ચિરં તહિં.

એતરહિ તુમ્હે આપજ્જ પતિટ્ઠં અધિગચ્છરે;
તુમ્હાકં વન્દનં કત્વા ઉત્તિણ્ણમ્હ ભવણ્ણવા'તિ.)

તસ્મિં ખણે ધાતુતો રસ્મિયો નિક્ખમિંસુ. સકલ લઙ્કાદીપં સુવણ્ણરસધારાહિ સઞ્છન્નં વિય અહોસિ. મહન્તં પીતિસોમનસ્સં ઉપ્પજ્જિ. રાજા મહન્તં સોમનસ્સં પત્તો હુત્વા હટ્ઠતુટ્ઠો અહોસિ. સો ધાતુઘરતો નિક્ખમિત્વા થેરેન સદ્ધિં અલઙ્કતમણ્ડપે એકમન્તં નિસીદિ. એકમન્તં નિસિન્નો (નિસજ્જાદોસે વજ્જેત્વા સેય્યથિદં? અતિદુરચ્ચાસન્ત-ઉપરિવાત-ઉન્નતપ્પદેસ-અતિસમ્મુખ-અતિપચછા'તિ. અતિદૂરે નિસિન્નો સચે કથેતુકામો ઉચ્ચાસદ્દેન કથેતબ્બં હોતિ. અચ્ચાસન્ને નિસિન્નો સઙ્કરં કરોતિ. ઉપરિવાતે નિસિન્નો સરીરગન્ધો વાયતિ. ઉન્નતપ્પદેસે નિસિન્નો અગારવં કરોતિ. અતિસમ્મુખે નિસિન્નો ચક્ખુના ચક્ખું પહરિત્વા દટ્ઠબ્બં હોતિ. અતિપચ્છા નિસિન્નો ગીવં પરિવત્તેત્વા દટ્ઠબ્બં હોતિ. ઇતિ નિસજ્જાદોસં વજ્જેત્વા નિસિન્નો). એવમાહ. ભન્તે ઇમં ધાતું મય્હં દેથ. મહન્તં પૂજાસક્કરં કત્વા પરિહરામીતિ. ભદ્દકં મહારાજ ઇમાય ધાતુયા સમ્માસમ્બુદ્ધો ધરમાનોયેવ વ્યાકરણં અકાસિ. તુમ્હાકં વંસે જાતો કાકવણ્ણતિસ્સો નામ રાજા ઇમસ્મિં દીપે મહાવાલુકગઙ્ગાય દક્ખિણતીરે સેરુ નામ દહસ્સ અન્તે વરાહ નામ સોણ્ડિયા મત્થકે પતિટ્ઠપેત્વા મહન્તં થૂપં કરિસ્સતી'તિ વત્વા સત્થા તત્થ સમાપત્તિં સમાપજ્જિત્વા પઞ્ચસતખીણાસવેહિ સદ્ધિં તિક્ખત્તું પદક્ખિણં કત્વા ગતો. તસ્મા ગણ્હથ મહારાજા'તિ વત્વા ધાતું અદાસિ.

રાજા ધાતું ગહેત્વા ચતુરસ્સપલ્લઙ્કે ધાતુકરણ્ડકં નિદહિત્વા કરણ્ડકે ધાતું પતિટ્ઠાપેત્વા તં કુમુદપત્તસન્નિહમઙ્ગલસિન્ધવયુત્તરથે ઠપેત્વા સમન્તા આરક્ખં સંવિદહિત્વા (રાજા ધાતું ગહેત્વા) પઞ્ચઙ્ગતુરિયે પગ્ગણ્હાપયમાનો પચ્છા આગચ્છતુ'તિ મહાજનસ્સ સાસનં વત્વા મહાદેવત્થેરસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા? તુમ્હે ભન્તે, ધાતુયા ઉપટ્ઠાનં કરોન્તો આગચ્છથા'તિ આહ. થેરો તસ્સ કથં સુત્વા;'મહારાજ અયં ધાતુ પરમ્પરા આગતા. અહં ભગવતો ધમ્મભણ્ડાગારિકઆનન્દત્થેરો વિય ઇમં ધાતું પરિહરિસ્સામી'તિ વત્વા અત્તનો પચ્ચયદાયકં કુટુમ્બિકં આપુચ્છિત્વા પત્તચીવરમાદાય ધાતું ઉપટ્ઠહિયમાનો પચ્છતો પચ્છતો ગચ્છતિ. રાજા ધાતું ગહેત્વા અનુપુબ્બેન મહાગામં પત્તો મહાસેનગુત્તં પક્કોસાપેત્વા નગરં અલઙ્કરાપેહી'તિ આહ. સો નગરે ભેરિં ચરાપેત્વા અટ્ઠારસ વીથિયો સમ્મજ્જન્તુ, પુણ્ણઘટે ઠપેન્તુ, ધજપતાકાદયો ઉસ્સાપેન્તુ, તોરણાનિ ઉસ્સાપેન્તુ, પઞ્ચવણ્ણાનિ પુપ્ફાનિ ઓકિરન્તુ, સકલનગરં અલઙ્કરોન્તુ, ગન્ધમાલાદયો ગહેત્વા સુદ્ધુત્તરાસઙ્ગા હુત્વા સકલનાગરા પટિપથં આગચ્છન્તુતિ આણાપેસિ. તતો મહાજનો સબ્બતુરિયાનિ ઘોસાપયમાનો ગન્ધમાલાદિહત્થો પટિપથં નિક્ખન્તો. દેવમનુસ્સા ભિક્ખુભિક્ખુનિયો ઉપાસકોપાસિકા અપ્પમાણા અહેસું. (ગન્ધમાલાદિ પુણ્ણઘટસમુસ્સિતધજાકિણ્ણા) પરિસા વેલુક્ખેપસહસ્સાનિ પવત્તયિંસુ. સુગન્ધવાતાભિઘાતસમુદ્દઘોસો વિય સકલનગરં એકનિન્નાદજાતં. સો રાજા નગરે બન્ધનાગારે સબ્બસત્તે બન્ધના મુઞ્ચન્તુ, ધમ્મેન સમેન અનુસાસન્તુતિ વત્વા ધાતું ગહેત્વા અત્તનો નગરં પવેસેત્વા અત્તનો રાજનિવેસનં આગન્ત્વા નાટકીનં સઞ્ઞમદાસિ ધાતું વન્દન્તુતિ. નાટકી નાનાભરણેહિ પતિમણ્ડિતા રાજગેહતો નિક્ખમિત્વા ધાતું વન્દિત્વા અત્તનો અત્તનો હત્થગતાનિ તુરિયભણ્ડાનિ સાધુકં પગ્ગણ્હિત્વા મહન્તં પૂજમકંસુ.

તતો વડ્ઢકિં પક્કોસાપેત્વા રાજનિવેસનતો નાતિદૂરે નાચ્ચાસન્તે સુભુમિતલે ધાતુઘરં કારાપેત્વા માલાકમ્મલતાકમ્માદિં પતિટ્ઠાપેત્વા ધાતુઘરે વિચિત્તમણ્ડપં કારાપેત્વાન સત્તરતનમયં ધાતુકરણ્ડકં કારાપેત્વા ધાતુકરણ્ડકે ધાતું ઠપેત્વા રતનપલ્લઙ્ક મત્થકે ધાતું ઠપેત્વા ઉપરિ વિચિત્તવિતાનં બન્ધિત્વા સાણિયા પરિક્ખિપાપેત્વા મહન્તેન પરિવારેન મહન્તં ધાતુપૂજં અકાસિ. મહાજના ગન્ધમાલં ગહેત્વા માસસ્સ અટ્ઠપોસથદિવસે ધાતુયા મહન્તં પૂજં અકંસુ. ધાતુતો રંસિયો સમુગ્ગચ્છન્તિ. મહાજના વિમ્ભયજાતા સાધુકારં કરોન્તિ. સોમનસ્સભૂતા સકલનગરવાસિનો બુદ્ધારમ્મણ પીતિં ગહેત્વા દિવસે દિવસે ધાતુયા મહન્તં પૂજં કરોન્તા વીતિનામેન્તિ. પઞ્ચસીલાનિ રક્ખન્તિ, બુદ્ધમામકા ધમ્મમામકા સઙ્ઘમામકા હુત્વા સરણાનિ ગચ્છન્તિ. રાજા મહાજનસ્સ ઓવદતિ. ‘‘મેત્તં ભાવેથ, કરુણં મુદિતં ઉપેક્ખં ભાવેથ, કુલે જેટ્ઠાપચાયનકમ્મં કરોથા‘‘તિ. ઓવદિત્વા ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સપિ ચત્તારો પચ્ચયે ગઙ્ગાય મહો-ઘપ્પવત્તનકાલો વિય મહાદાનં પવત્તેસિ. માતાપિતુટ્ઠાને ઠત્વા ભિક્ખુસઙ્ઘં સઙ્ગણ્હિ. મહાજના તસ્સ ઓવાદે ઠત્વા દાનાદીનિ પુઞ્ઞાનિ કત્વા યેભુય્યેન તસ્મિં કાલે મતા સગ્ગં ગતા.

કલ્યાણવગ્ગમ્હિ પતિટ્ઠિતા જના,
દાનાદિ પુઞ્ઞાનિ કરિત્વ સબ્બદા;
ચુતા ચુતા સબ્બજના સુમાનસા,
ગતા અસેસં સુગતિં સુભે રતા.

રાજા ધાતુયા મહન્તં પૂજં કરોન્તો મહગામે વિહાસિ. તેન પતિટ્ઠાપિતવિહારા કથેતબ્બા? કથં? લેનવિહારં ચન્દગિરિવિહારં કોટિપબ્બતવિહારં નગરઙ્ગણવિહારં સેલકા વિહારં તલાકાવિહારન્તિ એવમાદયો વિહારે પતિટ્ઠાપેત્વા તિપિટકમહાઅરિટ્ઠત્થેરસ્સ દક્ખિણોદકં દત્વા મહાવિહારે નિય્યાદેસિ. એવં સો રાજા યાવજીવં ધાતું પરિહરિત્વા પચ્છિમે કાલે મરણમઞ્ચે નિપન્નો અત્તનો પુત્તં યટાલતિસ્સ કુમારં પક્કોસાપેત્વા; તાત તિસ્સ, અમ્હેહિ પરિહરિત નલાટધાતુ પૂજેહી’તિ ધાતુવંસં કથેત્વા પુત્તં અનુસાસિત્વા કાલં કત્વા સગ્ગપુરં ગતો.

રાજા મહાનાગવરો યસસ્સિ,
કત્વાપિ રજ્જં મતિમા સુસદ્ધો;
માનેત્વ સઙ્ઘં ચતુપચ્ચયેહિ,
અગા અસોકો વરદેવલોકં;

તસ્સ પુત્તો યટાલતિસ્સકુમારો પિતુ અચ્ચયેન પિતરા વુત્તનિયામેનેવ ધાતુયા મહન્તં પૂજં કારેસિ. સો’પિ દિવસસ્સ તયો વારે ધાતુપટ્ઠાનં કરોન્તો રજ્જં કારેત્વા ચિરં વિહાસિ. ઇમિના’પિ પતિટ્ઠાપિતવિહારા કથેતબ્બા; ધમ્મસાલવિહારં મહાધમ્મસાલવિહારં સેલાભયવિહારન્તિ એવમાદયો પતિટ્ઠાપેત્વા-તિપિટકમહાઅરિટ્ઠત્થેરસ્સ સદ્ધિવિહારિકો તિપિટકમહાઅભયત્થેરો ઉપરાજસ્સ મહાનાગસ્સ અય્યકો. તસ્સ થેરસ્સ દક્ખિણોદકં અદાસિ. સો’પિ રાજા યાવજીવં ધાતું પરિહરિત્વા પચ્છિમે કાલે મરણમઞ્ચે નિપન્નો અત્તનો પુત્તં ગોઠાભયકુમારં પક્કોસાપેત્વા’ધાતુયા મહન્તં પૂજં કરોન્તો અપ્પમત્તો હોહી’તિ વત્વા ધાતુવંસં કથેત્વા કાલં કત્વા સગ્ગે નિબ્બત્તિ.

યટ્ઠાલકો નામ મહામહીપતિ,
મહાજનસ્સત્થકરો ગુણાલયો;

સો ધાતુપૂજં વિપુલં અનેકધા,
કત્વા ગતો દેવપુરં અનિન્દિતો.

તસ્સ પુત્તો ગોઠાભયકુમારો પિતુ અચ્ચયેન પિતરા વુત્તનિયામેનેવ ધાતુયા મહન્તં પૂજં કત્વા ગોઠાભય મહારાજા હુત્વા રજ્જં કરોન્તો કાચરગામે દસભાતિકે રાજાનો ઘાતેત્વા દણ્ડકમ્મત્થાય ગોઠાભયમહાથેરસ્સ હત્થોઢ્ઢજનપદે વસન્તસ્સ મત્તિકલેનવિહારં ખીરસાલ વિહારં નાગમહાવિહારં કુમ્ભસેલવિહારં ચેતિયપબ્બતવિહારં સાનુપબ્બતવિહારં કણિકાર સેલવિહારં અમ્બસેલ વિહારં તિન્દુકલેન વિહારં કરણ્ડકવિહારં ગોધસાલવિહારં વાલુકતિત્થવિહારન્તિ એવમાદયો ગઙ્ગાય પરતીરે પઞ્ચસતવિહારે ઓરિમતીરે પઞ્ચસતવિહારે ચા'તિ વિહારસહસ્સં કારેત્વા અત્તનો સદિસનામસ્સ ગોઠાભયત્થેરસ્સ દક્ખિણોદકં દત્વા અદાસિ. સો યાવજીવં ધાતુપૂજં કત્વા પચ્છિમે કાલે મરણમઞ્ચે નિપન્નો અત્તનો પુત્તં કાકવણ્ણતિસ્સ કુમારં પક્કોસાપેત્વા આલિઙ્ગિત્વા;'તાત તિસ્સ, અયં નલાટધાતુ અમ્હાકં પરમ્પરાય આગતા. ત્વં કિર ધાતું ગહેત્વા મહાગઙ્ગાય પસ્સે સેરુ નામ દહસ્સ અન્તે વરાહ નામ સોણ્ડિયા મત્થકે પતિટ્ઠાપેત્વા સઙ્ઘારામં કારાપેસ્સસી'તિ સત્થા જીવમાનો વ્યાકરણમકાસિ. તસ્મા ત્વં ઇમં ધાતું ગહેત્વા મમચ્ચયેન તસ્મિં ઠાને પતિટ્ઠાપેહી'તિ પુત્તં અનુસાસિત્વા કાલકિરિયં કત્વા સગ્ગે નિબ્બત્તિ.

ગોઠાભયો નામ મહીપતિસ્સરો,
મહાજને તોસયિ અપ્પમત્તો;
સો ધાતુપૂજં વિપુલં કરિત્વા,
અગા અસોકો વરદેવલોકં.

મહાનન્દો મહાપઞ્ઞો ચન્દગુત્તો બહુસ્સુતો;
ભદ્દસેનો મહાથેરો ભદ્દધમ્મે વિસારદો.

જયસેનો ચ સો વીરો થેરો સો સઙ્ઘરક્ખિતો;
દેવત્થેરો ચ મેધાવી રક્ખકા ધાતુ ભદ્દકા.

ઉપરાજા મહાનાગો યટ્ઠાલકો મહાબલો;
ગોઠાભયો મહાપુઞ્ઞો કાકવણ્ણો ચ વીરિયવા.

એતે થેરા ચ રાજાનો પુઞ્ઞવન્તો સુમાનસા;
ધાતુ પરમ્પરાનીતા ધાતા ધાતુસુકોવિદા.

કસ્સપાદીનથેરાનં પરમ્પરાયમાગતા;
મહાનાગાદિ હત્થતો યાવ તિસ્સમુપાગતા.

ઇતિ અરિયજનપ્પસાદનત્થાય કતે ધાતુવંસે

ધાતુપરમ્પરા કથા નામ

તતિયો પરિચ્છેદો.

૪. પકિણ્ણકકથા

તત્ર ઠત્વા રઞ્ઞો ઉપ્પત્તિ કથેતબ્બા. (સો પન) અમ્હાકં સત્થુનો બોધિપ્પત્તિતો પુરેતરમેવ મહામલય રટ્ઠે વનચરકં પટિચ્ચ તસ્સ ભરિયાય કુચ્છિયં પટિસન્ધિં ગણ્હિ. નવટ્ઠમાસાવસાને માતુકુચ્છિતો નિક્ખમિત્વા કમેન વડ્ઢન્તો વિઞ્ઞુભાવં પાપુણિ. તસ્સ પિતા એકં દારિકં આનેત્વા પુત્તસ્સ ગેહે અકાસિ. અપરભાગે તસ્સ પિતા કાલમકાસિ. કુમારો'ચરકો'તિ પઞ્ઞાયિ. સો તતો પટ્ઠાય પચ્ચેકબુદ્ધં ઉપટ્ઠહિ. ચરકો અત્તનો નિવાસવત્થુસ્મિં કદલિપનસાદીનિ રોપેત્વા ફલારામં અકાસિ. તતો અપરભાગે તેન રોપિતપનસરુક્ખો મહન્તં ચાટિપ્પમાણં પનસફલં ગણ્હિ. ચરકો અત્તનો વત્થું ગન્ત્વા સાખાય સુપક્કં પનસફલં પસ્સિત્વા છિન્દિત્વા ગેહં આહરિત્વા અપસ્સાયં લુઞ્ચિત્વા ઉપધારેસિ. તતો સમન્તા ચતુમધુરં વિય યૂસં ઓતરિત્વા અપસ્સયં અપનીત આવાટં પૂરેત્વા અટ્ઠાસિ. તતો ચરકો એવં ચિન્તેસિ. ઇમં પનસફલં અમ્હાકં પચ્ચેકબુદ્ધેન વિના અઞ્ઞેસં નાનુચ્છવિકન્તિ. પટિસામેત્વા ઠપેસિ.

પુનદિવસે પચ્ચેકબુદ્ધો લેનતો નિક્ખમિત્વા સરીરપટિજગ્ગનં કત્વા સુરત્તપલ્લવસદિસં અન્તરવાસકં પરિમણ્ડલં કત્વા નિવાસેત્વા બહલપવરમહાપંસુકૂલચીવરં પારુપિત્વા નીલભમરવણ્ણં પત્તં હત્થેન ગહેત્વા આકાસેન આગન્ત્વા તસ્સ કુટિદ્વારે પાકટો અહોસિ. ચરકો કુટિતો નિક્ખમિત્વા તં વન્દિત્વા હત્થતો પત્તં ગહેત્વા ગેહં પવેસેત્વા પીઠે નિસીદાપેત્વા અત્તના ઠપિતટ્ઠાનતો પનસફલં ગહેત્વા યૂસં પત્તે પૂરેત્વા પટિગ્ગહાપેસિ. પચ્ચેકબુદ્ધો તં પરિભુઞ્જિત્વા આકાસતો અત્તનો વસનટ્ઠાનમેવ ગતો. અથેકદિવસં ચરકો પરદેસા ગચ્છન્તો ભરિયં પક્કોસાપેત્વા;' અમ્મ, અય્યસ્સ અપ્પમત્તો હુત્વા દાનં દેહી'તિ સબ્બૂપકરણં નિય્યાદેત્વા પરદેસં ગતો. પુનદિવસે પચ્ચેકબુદ્ધો લેનતો નિક્ખમિત્વા ચીવરં પારુપિત્વા પત્તમાદાય આકાસતો આગન્ત્વા કુટિદ્વારે ઓતરિત્વા અટ્ઠાસિ. તસ્મિં ખણે ચરકસ્સ ભરિયા કુટિતો નિક્ખમિત્વા પચ્ચેકબુદ્ધસ્સ હત્થતો પત્તં ગહેત્વા ગેહે નિસીદાપેત્વા ભત્તં અદાસિ.

તેન ભત્તકિચ્ચે પરિનિટ્ઠિતે સા તરુણપચ્ચેકબુદ્ધં પસ્સિત્વા કિલેસપટિસંયુત્તં ચિત્તં ઉપ્પાદેત્વા પચ્ચેકબુદ્ધસ્સ અત્તનો અજ્ઝાસયં કથેસિ. પચ્ચેકબુદ્ધો તસ્સા કથં સુત્વા જિગુચ્છમાનો ઉપ્પતિત્વા આકાસતો અત્તનો વસનટ્ઠાનમેવ ગતો. સા પચ્ચેકબુદ્ધસ્સ ગતકાલે અત્તનો સરીરં તેલેન મક્ખેત્વા ભણ્ડનકા વિય નિત્થુનમાના મઞ્ચે નિપજ્જિ. ચરકો પરદેસતો આગન્ત્વા ભરિયં નિપજ્જમાનં એવમાહ?'ભદ્દે, કિં અય્યસ્સ ભિક્ખં અદાસી'તિ. સા નિત્થુનમાના આહ? મા પુચ્છ તવ અય્યસ્સ કમ્મન્તિ. કથેહિ ભદ્દે, કિં તેન કમ્મં કતન્તિ. સો અત્તના સદ્ધિં કિલેસવસ્ને ઓકાસં કારાપેતું વાયમિત્વા મયા અયુત્તન્તિ વુત્તે મમ કેસે ગહેત્વા હત્થપાદેહિ આકોટેત્વા સરીરં નખેન ઓત્થરિત્વા સીસે પહરિત્વા ગતો'તિ વુત્તે ચરકો તં સુત્વા અસહન્તો (એસો મયા) એવરૂપસ્સ અસ્સમણકમ્મસ્સ પોસિતો'તિ વત્વા તસ્સા સોકં વિનોદેત્વા ધનું આદાય તિક્ખસરં ગહેત્વા એતં મારેત્વા આગમિસ્સામી'તિ વત્વા વસનટ્ઠાનં અગમાસિ.

તસ્મિં સમયે પચ્ચેકબુદ્ધો નહાનત્થાય ગતો. ગન્ત્વા ચ પન કાયબન્ધનં આકાસે ચીવરવંસં વિય કત્વા નિવાસનપાપુરણં તસ્મિં ઠપેત્વા જલસાટકં નિવાસેત્વા ઉદકમત્થકા આકાસે નિસીદિત્વા નહાયિતું આરભિ. ચરકો પચ્ચેકબુદ્ધસ્સ ગરુગારવકારણં પસ્સન્તો ગુમ્બન્તરે નિલીનો અટ્ઠાસિ. ઠત્વા ચ પન એવરૂપં અચ્છરિયં દિસ્વા ચિન્તેસિ? અયઞ્ચ એવરૂપં ન કરોતિ, અદ્ધા એસા મુસાવાદા'તિ. અહં એતિસ્સા વચનં ગહેત્વા એવરૂપસ્સ સમણસ્સ

અકારણે અપરાધં કતં. એસો તાદિસં ન કરોતી’તિ ચિન્તેત્વા પચ્ચેકબુદ્ધસ્સ નહત્વા ઠીતકાલે ગન્ત્વા પાદેસુ નિપતિત્વા?’મય્હં ખમથ અય્યા’તિ આહ. પચ્ચેક બુદ્ધો? કિં કથેસિ ઉપાસકા’તિ. સો અત્તનો માતુગામસ્સ કથિતં આચિક્ખિ. એવઞ્હિ સતિ ઉપાસક તુમ્હાકં આગતકમ્મં નિક્ખિપેત્વા ગન્તું વટ્ટતી’તિ આહ. મા એવં કથેથ સામિ, અહં અઞ્ઞાણભાવેન તસ્સા વચનં ગહેત્વા તુમ્હાકં અકારણે દુબ્ભિતું આગતોમ્હિ’તિ સબ્બં અત્તના ચિન્તિતં આચિક્ખિ.

પચ્ચેકબુદ્ધો? આમ ઉપાસક, સા અત્તના સદ્ધિં અસદ્ધમ્મપટિસંયુત્તકથં કથેસી’તિ આહ. સો તસ્સા કુજ્ઝિત્વા અહં એતં નિસ્સાય ઇમસ્સ અપરજ્ઝામિ. ગન્ત્વા તં મારેસ્સામી’તિ પચ્ચેકબુદ્ધં પઞ્ચપતિટ્ઠિતેન વન્દિત્વા નિક્ખમિ. પચ્ચેકબુદ્ધો તં નિવત્તેત્વા માતુગામં મા મારેહી’તિ અનેકવિધાનિ કારણાનિ કથેત્વા પઞ્ચસીલે પતિટ્ઠપેત્વા તસ્સ ધમ્મં દેસેન્તો ઇમં ગાથમાહ?

યો અપ્પદુટ્ઠસ્સ નરસ્સ દુસ્સતિ,
સુદ્ધસ્સ પોસસ્સ અનઙ્ગણસ્સ;
તમેવ બાલં પચ્ચેતિ પાપં,
સુખુમો રજો પટિવાતંવ ખિત્તો’તિ;

ચરકો તસ્સ ધમ્મદેસનં સુત્વા પસન્તચિત્તો હુત્વા પઞ્ચપતિટ્ઠિતેન વન્દિત્વા ગેહં ગન્ત્વા તાય સદ્ધિં સમગ્ગવાસં વસિત્વા તતો પટ્ઠાય યાવજીવં પચ્ચેકબુદ્ધસ્સ ચીવરપિણ્ડપાતસેનાસનગિલાનપચ્ચયભેસજ્જપરિક્ખારાદયો પરિક્ખારે ચ દત્વા પટિજગ્ગિ. સો તસ્મિંયેવ લેને વસન્તો અપરભાગે અનુપાદિસેસાય નિબ્બાનધાતુયા પરિનિબ્બાયિ.

સયમ્ભુઞાણેન વિગય્હ ધમ્મં,
દુક્ખં અનન્તં સકલં પહાય;
સમાધિઝાનાભિરતો યસસ્સિ,
ગતો વિનાસં પવરો યસસ્સિ.

અથ પચ્છા ચરકો કાલં કત્વા સગ્ગે નિબ્બત્તિ. તત્થ ચિરં દિબ્બસમ્પત્તિં અનુભવિત્વા દેવલોકતો ચવિત્વા ઇમસ્મિં દીપે મલય રટ્ઠે અમરુપ્પલ લેનસ્સ આસન્નટ્ઠાને ઉપચરકસ્સ પુત્તો હુત્વા નિબ્બત્તિ. સો નવમાસટ્ઠપરિયોસાને માતુકુચ્છિતો નિક્ખમિ. તસ્સ નામગહણદિવસે ઞાતકા અમરુપ્પલ કુમારોતિ નામં અકંસુ. સો પન અપરભાગે વડ્ઢેન્તો દારકેહિ સદ્ધિં કીળન્તો પત્તપુટેન વાલુકભત્તં પચિત્વા, દારકા ઇમે સમણાતિ વત્વા પટિપાટિયા નિસીદાપેત્વા દાનં દસ્સામી’તિ વત્વા કીળાદાનં દેતિ. એકદિવસં અમરુપ્પલ કુમારો વાલુકથુપં કત્વા અત્તનો નિવાસનવત્થદસ્સં ગહેત્વા ખુદ્દકદણ્ડકે બન્ધિત્વા પટાકં કત્વા પૂજનત્થાય ઠપેસિ. અમરુપ્પલ લેનવાસી મલિય દેવત્થેરં નિસ્સાય દાનાદીનિ પુઞ્ઞાનિ કત્વા તતો ચુતો ઇમસ્મિંયેવ દીપે મહાગામે ગોઠાભયમહારાજસ્સ અગ્ગમહેસિયા કુચ્છિમ્હિ પટિસન્ધિં ગણ્હિ. સો નવમાસટ્ઠપરિયોસાને માતુકુચ્છિતો નિક્ખમિ. તસ્સ નામગહણ દિવસે’કાકવણ્ણતિસ્સો’તિ નામં અકંસુ. સો અનુપુબ્બેન વડ્ઢિત્વા પિતુ અચ્ચયેન છત્તં ઉસ્સાપેત્વા કાકવણ્ણતિસ્સમહારાજા અહોસિ. તસ્સ છત્તે ઉસ્સાપિતેયેવ સકલરટ્ઠં સુભિક્ખં અહોસિ. પઞ્ચ વા દ્વાદસ વા દિવસે અનતિક્કમિત્વા દેવો સમ્મા વસ્સતિ. વેસ્સન્તરબોધિસત્તસ્સ દાનગ્ગે યાચકાનં હત્થે ભિક્ખાભાજનં વિય તસ્મિં કાલે વાપીપોક્ખરણી-નદી-કન્દર-સોબ્ભ-જાતસરાદયો વસ્સોદકેન પૂરિતા અહેસું. પઞ્ચવિધપદુમસઞ્છન્ના

અનેકદિજસમાકિણ્ણા નાનારુક્ખેહિ વિરોચિતા અહેસું. નાના સસ્સાનિ સમ્પજ્જિંસુ, ઉત્તરકુરુ આલકમન્દા રાજધાનિસદિસંવ હિરઞ્ઞસુવણ્ણાદિ રતનટ્ઠાનં.

સો રાજા સદ્ધાય સમ્પન્નો મહાભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચત્તારો પચ્ચયે અનૂનં કત્વા દાપેસિ. સટ્ઠિમત્તાનં તિપિટકધરાનં ચન્દનદોણિયા સતપાકતેલસ્સ પૂરાપેત્વા યાવપિટ્ઠિપાદં તાવ ઓસીદાપેત્વા નિસિન્નાનં લટ્ઠિમ ધુદન્તકઙ્ક ચતુમધુરં પક્ખિપિત્વા દાપેસિ. ઉચ્છુકણ્ડ-સક્ખરા-નાલિકેર-ફલમૂલખન્ધખાદનઞ્ચ નાનાવિધમચ્છરસેહિ સુગન્ધસાલિતણ્ડુલેન સાધિતયાગુભત્તઞ્ચ પાતોવ અદાસિ. અન્તરાભત્તે અટ્ઠારસવિધ-અન્તરખજ્જકઞ્ચ ઉચ્છુકદલિપનસફલાદયો ચ નાનાવિધોત્તરિભઙ્ગેન સદ્ધિં સુગન્ધસાલિતણ્ડુલભત્તં નાનગ્ગરસં દાપેત્વા પચ્છાભત્તં અટ્ઠવિધકપ્પીયપાનકે ચ દાપેસિ. અઞ્ઞે સમણપરિક્ખારે ચ દાપેસિ. ઇમિના નિયામેનેવ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ તિપિટકધરભિક્ખૂનઞ્ચ નિરન્તરં મહા દાનં દત્વા વસતિ.

અથાપરેન સમયેન કલ્યાણિયં સિવો નામ મહારાજા અત્તનો ભાગિનેય્યસ્સ અભયકુમારસ્સ કાકવણ્ણતિસ્સ રઞ્ઞો ભગિનિયા સોમદેવિયા નામ રાજપુત્તિયા આવાહમઙ્ગલં કત્વા આનેત્વા પાદપરિચારિકં દાપેસિ. દત્વા ચ પન અભય કુમારં ગિરિનગરમ્હિ નિસીદાપેસી. સો ગિરિનગરે રજ્જં કારાપેત્વા ગિરિઅભયો નામ રાજા હુત્વા મહન્તં સમ્પત્તિં અનુભવમાનો વિહાસિ. તતો અપરભાગે કાકવણ્ણતિસ્સ મહારાજા મહાગામે વિહરન્તો અઞ્ઞતરસ્સ ભિક્ખુસ્સ ગત્તે મઙ્કુના દટ્ઠટ્ઠાને ગણ્ડં ઉટ્ઠિતં દિસ્વા કિમેતં અય્યા'તિ પુચ્છિ. મઙ્કુના દટ્ઠટ્ઠાનં મહારાજાતિ. તં સુત્વા સંવેગપ્પત્તો, ભન્તે મઙ્કુના કિસ્મિં ન ભવન્તિ'તિ પુચ્છિ. પટ્ટસાટકે ન ભવન્તિ'તિ. ઇમે પન ભદ્દન્તા પટ્ટસાટકે કુતો લભન્તી'તિ ચિન્તેત્વા ગતો. તં દિવસમેવ પાનીયમાળકે નિસિન્નો તિપિટકતિસ્સત્થેરો નામ રઞ્ઞો બુદ્ધસીહનાદસુત્તં નામ કથેસિ. સો થેરે પસન્નો; ઉત્તરાસઙ્ગે દીયમાને'એકસાટકો ભવિસ્સામિ' તસ્મા ઇમમેવ દાતું ન સક્કા, કથં કરિસ્સામી'તિ ચિન્તેન્તો થેરેન સદ્ધિં કથયમાનો તત્થ માળકેયેવ અટ્ઠાસિ. તસ્મિં ખણે એકો કાકો અમ્બસાખન્તરે નિસીદિત્વા

સદ્દં કરોન્તો એવમાચિક્ખિ. અય્ય કાકવણ્ણતિસ્સમહારાજ, તુમ્હાકં કઙ્ખા નામ નત્થી, પસાદક્ખણે ધમ્મકથિકસ્સ ઉત્તરાસઙ્ગં દેહી'તિ આહ.

(કાકો સો કાકવણ્ણસ્સ વદેતિ વચનક્ખમો,
પસાદજાતો થેરસ્સ તુવં સદ્ધમ્મદેસને;
દદાહિ ઉત્તરાસઙ્ગં મહાથેરસ્સ ભૂમિપા'તિ.)

મહારાજ, અહં તુમ્હાકં પઞ્ચસાસનં ગહેત્વા આગતો. વિહારદેવિ પુત્તં વિજાયિ. ઇદમેકં સાસનં. એકા કરેણુકા સુવીરહત્થિપોતકં તિત્થસરે વિજાયી. ઇદં દુતિયં સાસનં. ગોઠસમુદ્દમજ્ઝેન સત્તમત્તા નાવા પટ્ટને પચ્ચુટ્ઠિતા, ઇદં તતિયં સાસનં ઉત્તર વટ્ટમાનપબ્બતપાદે દ્વિકરીસપ્પમાણે ખેત્તે તરુણતાલક્ખન્ધપ્પમાણા સુવણ્ણક્ખન્ધા ઉગ્ગચ્છિંસુ, ઇદં ચતુત્થં સાસનં. ગિરિપબ્બતપાદે કોટ રટ્ઠક વિહારે કોટરટ્ઠકો નામ થેરો મગ્ગોપસમં વત્વા ગિરિપબ્બતમત્થકે સત્તતાલપ્પમાણં ઉગ્ગન્ત્વા આકાસે નિસિન્નો પરિનિબ્બાયિ, ઇદં પઞ્ચમં સાસનં.

(પુત્તો હત્થી ચ નાવા ચ ચતુત્થં હેમખન્ધકં;
થેરસ્સ પરિનિબ્બાનં પઞ્ચમં સાસનં ઇદં.

ઇમં ગહેત્વાન અહં આગતો તવ સન્તિકં;
સાસનં ઈદિસં સુત્વા પુઞ્ઞકમ્મે રતો ભવ.

વત્થં સહસા દાપેહિ કતો સબ્બસમાગમો;
ઇદં નિચ્ચં જાનન્તો કિં લગ્ગો ઉત્તરાસઙ્ગે’તિ.)

રાજા કાકસ્સ વચનં સુત્વા હસિ. થેરો? કસ્મા મહારાજ હસી’તિ પુચ્છિ. ભન્તે, એતસ્મિં અમ્બસાખન્તરે નિસીદિત્વા સદ્દં કરોન્તસ્સ કાકસ્સ કથં સુત્વા હસિન્તિ સબ્બં આરોચેસિ. થેરો’પિ રઞ્ઞા પુરિમત્તભાવે કતકમ્મં પસ્સિત્વા હસિ. રાજા કસ્મા અય્યો હસી’તિ પુચ્છિ. મહારાજ, તુમ્હાકં અનન્તરે અત્તભાવે મલયરટ્ઠે અમરુપ્પલ નામ કાલે કતકમ્મં પસ્સિત્વા હસિત્તિ. તેન પુટ્ઠો કતકુસલકમ્મં સબ્બં વિત્થારેન તસ્સ આચિક્ખિ. રાજા સોમનસ્સપ્પત્તો અત્તનો ઉત્તરાસઙ્ગં દત્વા થેરં વન્દિત્વા ગેહં ગતો. કોટરક્કવિહારં ગન્ત્વા થેરસ્સ સરીરજ્ઝાપનં કારાપેત્વા ધાતું આદાય ચેતિયં કારાપેત્વા મહન્તં પૂજં કત્વા મહાગામં ગતો. સુવણ્ણં આહરાપેત્વા રાજઙ્ગણે ઠપાપેસિ. ગોઠસમુદ્દકુચ્છિયં પત્ત નાવાતો વત્થાનિ આહરાપેત્વા ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચીવરત્થાય દાપેત્વા મહાદાનં પવત્તેત્વા મહાગામસમીપે વિહારં કારાપેત્વા વિહરન્તો અત્તનો પુત્તં દુટ્ઠગામણિં પક્કોસાપેત્વા; તાત, ત્વં ગન્ત્વા ગિરિમ્હિ નગરે નિસીદા’તિ વત્વા અમચ્ચઞ્ચસ્સ પિતુટ્ઠાને ઠપેત્વા ગિરિનગરં પાહેસિ. તં દિસ્વા ગિરિઅભય કુમારો કુમારેન સદ્ધિં આગતબળસ્સ વત્થાહારાદીનિ દાપેત્વા મહન્તં સમ્માનં અકાસિ. રાજકુમારો ગિરિપબ્બતપાદે વિહાસિ.

તતો અપરભાગે જાતિં નિસ્સાય ખત્તિયાનં વિવાદો અહોસિ. સો અભયરાજા કિં મેવિવાદેના’તિ અત્તનો ભરિયાય સોમદેવિયા સદ્ધિં બલવાહનં ગહેત્વા અનુક્કમેન ગચ્છન્તો સેરુનગરે રજ્જં કારેન્તં અત્તસહાયં સિવરાજં સન્ધાય તસ્સ સન્તિકં આગઞ્છિ. સો’પિ સિવરાજા ગિરિઅભયરઞ્ઞા સદ્ધિં આગતબળસ્સ મહન્તં સક્કારં કારેત્વા અહતવત્થતિલતણ્ડુલાદીનિ આહરાપેત્વા દાપેસિ. કતિપાહચ્ચયે; સમ્મ, કસ્મા આગતોસિ’તિ પુચ્છિ. સો આગતકારણં સબ્બમસ્સ આચિક્ખિ. ભદ્દકં સમ્મ, તે કતં આગન્તબ્બમેવ આગતો. અહં તે કત્તબ્બં જાનિસ્સામિ. ત્વં મા ચિન્તયી’તિ વત્વા તસ્સ વસનત્થાય નગરભૂમિં ગવેસન્તો સરકોટિયં અતિરમણીયભૂમિં પસ્સિત્વા તસ્મિં ભૂમિભાગે સો નગરં માપેત્વા દેવિયા એકસદિસનામં કરિસ્સામી’તિ સોમનગરન્તિ નામં અકાસિ. તં નગરં સુસમિદ્ધં સમ્પન્નધનધઞ્ઞાદીહિ ઉપકરણેહિ દ્વારટ્ટાલકગોપુરપરિખાપોક્ખર-ણિયાદીહિ સહિતં હત્થિઅસ્સરથપત્તિઆદીહિ સમાકુલં સઙ્ખપણવભેરિસદ્દાદીહિ સમાકિણ્ણં નગરં અહોસિ. સો અભયો ચિરં સોમનગરે મહન્તં ઇસ્સરિયં અનુભવન્તો વિહાસિ.

અથાપરસ્મિં કાલે સોમદેવી રઞ્ઞા સદ્ધિં કથેસિ; અય્ય અમ્હાકં પટિસરણં ચેતિયઞ્ચ વિહારઞ્ચ કારેતું વટ્ટતી’તિ. ભદ્દકં તે કથિતન્તિ સોમનસ્સપ્પત્તો હુત્વા વિહારભૂમિં ગવેસન્તો નગરતો નાતિદૂરે નાચ્ચાસન્ને મહન્તં સાલવનં અત્થિ. તં પસ્સિતું ગતો. તદા તસ્મિં સાલવને મહાઅરિટ્ઠત્થેરસ્સ વંસે મહામહિન્દત્થેરો નામ એકો થેરો અત્થિ. સો સટ્ઠિમત્તે ભિક્ખૂ ગહેત્વા વિહરતિ. તં દિસ્વા ઇરિયાપથે પસન્નો થેરં એવમાહ; ‘અય્ય તુમ્હાકં ઇમસ્મિં સાલવને વિહારં કરિસ્સામિ’તિ. થેરો તસ્સ વચનં સુત્વા તુણ્હીહાવેન અધિવાસેસિ. રાજા સોમનસ્સપ્પત્તો થેરં વન્દિત્વા નગરમેવ ગન્ત્વા સોમદેવિં આમન્તેત્વા; ભદ્દેસોમદેવિ, અમ્હાકં મનોરથો મત્થકં પત્તો. વિહારકરણત્થાય મનાપો ભૂમિભાગો લદ્ધો. તત્થ ચ મહિન્દો નામ થેરો સમણાનં સટ્ઠિમત્તં ગહેત્વા વિહરતિ. તં વન્દિત્વા વિહરણત્થાય પટિઞ્ઞં ગહેત્વા આગતો. તત્થ વિહારં કરિસ્સામી’તિ આહ. સા તં સુત્વા સોમનસ્સપ્પત્તા સાધૂ’તિ સમ્પટિચ્છિ.

પુનદિવસે દેવિયા સદ્ધિં થેરસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા વન્દિત્વા એકમન્તં નિસીદિ. થેરો તેસં મહાસમયસુત્તં કથેસિ. તે ઉભો’પિ ધમ્મં સુત્વા સોમનસ્સજાતા અહેસું. અથ રાજા અય્ય ધાતું કુતો લભિસ્સામા’તિ થેરં પુચ્છિ. મા ચિન્તયિ મહારાજ, ધાતું અમ્હે જાનિસ્સામા’તિ આચિક્ખિ.

સો તતો પટ્ઠાય વિહારભુમિં સોધાપેત્વા ખાણુકણ્ટકાદયો નીહરિત્વા ભેરિતલમિવ રમણીયં સમં કારાપેત્વા ઇટ્ઠકવડ્ઢકિં પક્કોસાપેત્વા ઇટ્ઠચિતં કારાપેત્વા ચેતિયકમ્મં પટ્ઠપેસિ. વડ્ઢકી ચેતિયં ચિનન્તો કતિપાહેન પુપ્ફાધાનત્તયં નિટ્ઠપેત્વા ધાતુગબ્ભે સબ્બં કત્તબ્બં કમ્મં નિટ્ઠપેત્વા રઞ્ઞો પટિવેદેસિ. રાજા, આગન્ત્વા થેરસ્સ આરોચેસિ. નિટ્ઠાપિતો અય્ય ધાતુ ગબ્ભો’તિ. થેરો રઞ્ઞો વચનં સુત્વા અત્તના પરિહરિતં તથાગતસ્સ દક્ખિણદાઠાધાતું તસ્સ અદાસિ. રાજા ધાતું ગહેત્વા સુનક્ખત્તેન સુમુહુત્તેન મહતા પરિવારેન ધાતુગબ્ભે નિદહિત્વા અતિમનોરમં ઉદકબુબ્બુળકેલાસકુટપટિભાગં ચેતિયં કારાપેસિ.

> સદ્ધાદિગુણસમ્પન્નો લોકસાસનરક્ખકો;
> સચેતિયં મહારાજા કારાપેસિ વિહારકં.

તતો થેરસ્સ સન્તિકે સટ્ઠિમત્તાનં ભિક્ખુનં અત્થાય સટ્ઠિમત્તાનિ પરિવેણાનિ કારાપેત્વા દ્વારટ્ટાલકપાકારેહિ સોભિતં વિહારં નિટ્ઠપેત્વા અત્તનો દેવિયા એકનામં કત્વા મહિન્દત્થેરસ્સ દક્ખિણોદકં દત્વા ગન્ધમાલાધૂપધજેહિ પૂજં કરોન્તો દિવસસ્સ તિક્ખત્તું ધાતુપટ્ઠાનં ગન્ત્વા દાનાદીનિ પુઞ્ઞાનિ કુરુમાનો ગિરિઅભયરાજા મહન્તં સમ્પત્તિં અનુભવમાનો સોમનગરં પટિવસતિ.

> (નગરે સોમનામમ્હિ રમણીયે મનોરમે;
> દેવિયા સહ મોદન્તો રજ્જં કારેસિ નાયકો.)

તતો વિહારદેવિયા ભાતા ચુલ્લપિણ્ડપાતિયતિસ્સત્થેરો નામ એકદિવસં કાકવણ્ણતિસ્સમહારઞ્ઞો આયુસઙ્ખારમોલોકેન્તો ન ચિરપ્પવત્તનભાવં ઞત્વા પુનદિવસે રઞ્ઞો સન્તિકં ગન્ત્વા તેન સદ્ધિં કથેસિ. મહારાજ તુમ્હાકં નલાટધાતુયા સત્થારા બ્યાકરણં દિન્નં;’મહાવાલુકગઙ્ગાય દક્ખિણભાગે સેરુ નામ દહસ્સ અન્તે વરાહ નામ સોણ્ડિયા મત્થકે અનાગતે કાકવણ્ણતિસ્સો નામ મહારાજા મય્હં નલાટધાતું પતિટ્ઠપેસ્સતી’તિ વત્વા તં સન્ધાય ભગવા સમાપત્તિં સમાપજ્જિત્વા ગતો. તસ્સ વચનં મનસિકરોહી’તિ આહ. તસ્સ કથં સુત્વા અમ્હાકં કુસલસમ્પત્તિં અવિનાસેત્વા અય્યસ્સ વચનમુદ્દિસ્સ ચેતિયં કારાપનત્થાય ગન્તબ્બન્તિ મન્ત્વા ભદ્દકં અય્યા’તિ થેરસ્સ વચનં સમ્પટિચ્છિત્વા અત્તનો પુત્તં દુટ્ઠગામણિં ગિરિનગરતો પક્કોસાપેત્વા મહાગામે નિસીદાપેત્વા નગરે ભેરિં ચરાપેસિ; અહં મહાવાલુકાય ગઙ્ગાય સમીપે સેરુ નામ દહસ્સ અન્તે વરાહ નામ સોણ્ડિયા મત્થકે ચેતિયં કારાપનત્થાય ગમિસ્સામિ, સબ્બસેનિયો ચ મહા જનો ચ મયા સદ્ધિં આગચ્છન્તુ’તિ વત્વા રાજા ચુલપિણ્ડપાતિયતિસ્સત્થેરસ્સ તિસ્સમહાવિહારે સાગલત્થેરસ્સ ચ સન્તિકં ગન્ત્વા ભન્તે તુમ્હાકં પરિવારે પઞ્ચસતમત્તે ભિક્ખુ ગહેત્વા ધાતું ઉપટ્ઠહન્તા મયા સદ્ધિંયેવ આગચ્છથા’તિ વત્વા ભદ્દમાસે ભદ્દદિવસે સુનક્ખત્તે સુમુહુત્તે બન્ધાવારં સજ્જેત્વા ધાતુઘરતો ધાતુકરણ્ડકં નીહરિત્વા સુસજ્જિતરથે ઠપેત્વા ઉપરિ સેતચ્છત્તઞ્ચ કત્વા પુરતો પુરતો રતનમણ્ડપે કારાપેત્વા પુરેતરમકાસિ.

તતો રાજા પુત્તં દુટ્ઠગામણિં પક્કોસાપેત્વા અનુસાસિત્વા પુત્તં સદ્ધાતિસ્સકુમારઞ્ચ વિહારદેવિઞ્ચ ગહેત્વા સીઘં નિક્ખમિ. ચૂળપિણ્ડપાતિયતિસ્સત્થેરો ચ અત્તનો પરિવારે પઞ્ચસતભિક્ખૂ ગહેત્વા ધાતું ઉપટ્ઠહન્તો પચ્છતો

આગચ્છિ. સબ્બસેનિયો ચ રાજા ચ ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ મહાદાનં દત્વા ભિક્ખુ સઙ્ઘેન સદ્ધિં ગન્ત્વા દીઘવાપિં પાપુણિંસુ. તસ્મિં સદ્ધાતિસ્સકુમારં નિસીદાપેત્વા અનુક્કમેન આગન્ત્વા સુમનમાલાપિટ્ઠિયં ખન્ધવારં બન્ધિત્વા નિસીદિ. કસ્મા પન તં ઠાનં એવં નામકં જાતન્તિ. સુમનનાગરાજા સત્તદિવસાનિ નાગસમ્પત્તિં અભિરમમાનો (નલાટધાતું વિસ્સરિ.) સત્તાહચ્ચયેન નલાટધાતું અનુસ્સરિત્વા પચ્છા આવજ્જમાનો રઞ્ઞો ધાતું ગહેત્વા આગતભાવં ઞત્વા મહન્તં સોમનસ્સં પત્તો મહન્તજ્ઝાસયો અત્તનો પરિવારે છકોટિમત્તે નાગે ગહેત્વા ધાતુપટિપથં ગન્ત્વા ધાતુપતિટ્ઠિતટ્ઠાનેવ પથવિયં નાભિપ્પમાણતો સુમનમાલાવસ્સં વસ્સેસિ. તસ્મા તં ઠાનં સુમનમાલાપિટ્ઠિતિ જાતં. પુનદિવસે રાજા ધાતું ગહેત્વા વરાહ નામ સોણ્ડિં પાપુણિ. સમ્પત્તાય ધાતુયા તસ્મિં ઠાને સુમનનાગરાજા રથચક્કે યાવ નાભિં તાવ ઓસીદાપેત્વા અપરિવત્તનં અકાસિ. તં દિસ્વા રાજા સંવેગપ્પત્તો થેરં પુચ્છિ. મા ભાયિ મહારાજ, ધાતુ પતિટ્ઠાનટ્ઠાનં આગતો. ઇમસ્મિં ઠાને પતિટ્ઠહિસ્સતી'તિ આહ.

તં સુત્વા રાજા ધાતુપતિટ્ઠાન ભૂમિભાગં ભવિસ્સતી'તિ ચિન્તેત્વા તત્થેવ સેનંનિવેસેત્વા ઇદં ઠાનં સમન્તતો સકણ્ટકં વનં નીહરાપેત્વા ભૂમિભાગં અતિરમણીયં ભેરિતલમિવ સમં કારાપેત્વા સેનિયપામોક્ખં આમન્તેત્વા તુમ્હે ધાતું ઠપનત્થાય પઠમં ધાતુઘરં કારાપેત્વા ધાતુ ગબ્ભં પતિટ્ઠાપેત્વા નિવેદેસિ. રાજા અન્તો ધાતુઘરે તસ્મિં ધાતુગબ્ભે ધાતુકરણ્ડકં પતિટ્ઠપેત્વા બહિ આરક્ખં સંવિધાય તત્થ મહન્તં પૂજાવિધાનં કારાપેત્વા ધાતુઘરં ચતુજાતિયગન્ધેન વિલિમ્પાપેસિ. તદુપાદાય તં ગેહં ગન્ધમૂલં નામ જાતં. તસ્મિં ઠાને બહૂ સન્નિપતિંસુ. તત્થ મહિન્દો નામ થેરો આગન્તુક ભિક્ખૂનં વત્તપટિવત્તં અકાસિ. પુનદિવસે રાજા વિહારં ગન્ત્વા સુખેન વસિત્થ અય્યા'તિ પુચ્છિત્વા સબ્બે ભિક્ખુ નિમન્તેત્વા રાજગેહે નિસીદાપેત્વા યાગુભત્તં સક્કચ્ચં દત્વા પચ્છા ભત્તં અનુમોદનં સુત્વા નિસિન્નકાલે થેરો ઓવદન્તો મહારાજ, પમાદેન વસિતું ન વટ્ટતિ જીવિતં નામ ન ચિરટ્ઠિતિકં, ધાતુપતિટ્ઠાપનં પપઞ્ચં અકત્વા કારેહી'તિ વત્વા ગાથમાહ?

યસ્મા હિ જીવિતં નામ અપ્પં બુબ્બુલકુપમં;
તસ્મા હિ પણ્ડિતો પોસો કરેય્ય કુસલં સદા'તિ.

ઇમિના નયેન ધમ્મં કથેત્વા ચૂળપિણ્ડપાતિયતિસ્સ ત્થેરો ચ સાગલત્થેરો ચ મહિન્દત્થેરો ચા'તિ તયો થેરા અત્તનો અત્તનો પરિવારે ભિક્ખૂ ગહેત્વા ધાતુ પરિહરણત્થાય આગચ્છિંસુ.

વિપુલયસો પરહિતાવહન્તો,
સુજનહિતો ધિતિમા અવીતસદ્ધો;
સુપરિવુતો મહતિયા હિ પરિસા,
રાજસેટ્ઠો પવરથૂપમારભી'તિ.

ઇતિ અરિયજનપ્પસાદનત્થાય કતે ધાતુવંસે

પકિણ્ણકો નામ

ચતુત્થો પરિચ્છેદો.

૫. ધાતુનિધાનાધિકારો

તતો વિમંસેત્વા ભુમિભાગં ગહેતું વટ્ટતી’તિ ભૂમિ ભાગં વીમંસેન્તો મઙ્ગલસમ્મતે અટ્ઠ ગોણે આહરાપેત્વા ગન્ધોદકેન નહાપેત્વા સિઙ્ગેસુ સુવણ્ણકઞ્ચુકં પતિમુઞ્ચાપેત્વા ગન્ધપઞ્ચઙ્ગુલિકં દાપેત્વા ગીવાય માલાદામં બન્ધાપેત્વા અયોદામેન બન્ધાપેત્વા એવં ચિન્તેસિ? યદિ પન ભગવતો નલાટધાતુ યસ્મિં ઠાને પતિટ્ઠહિત્વા લોકત્થચરિયં કરોન્તી પઞ્ચવસ્સસહસ્સાનિ સાસનં પતિટ્ઠહિસ્સતિ તસ્મિં ઠાને ગોણા સયમેવ અયોદામતો મુઞ્ચિત્વા થુપટ્ઠાનં સમન્તતો વિચરિત્વા ચતુસુ દિસાસુ સયન્તુતિ અધિટ્ઠહિત્વા પુરિસે આણાપેસિ. તે તથેવ અકંસુ. તતો વિભાતાય રત્તિયા રાજાગોણે ગાહાપનત્થાય આયુત્તકે આણાપેસિ. તે મનુસ્સા ગન્ત્વા ગોણે અપસ્સિત્વા ન પસ્સામ દેવા’તિ રઞ્ઞો આરોચેસું. ગચ્છ ભણે, ગોણાનં ગતટ્ઠાનં ઓલોકેથા’તિ આહ. તે ગવેસમાના બન્ધનટ્ઠાને અદિસ્વા પદાનુપદં ગન્ત્વા થૂપકરણટ્ઠાનં સમન્તા વિચરિત્વા ચતુસુ દિસાસુ સયિતગોણે દિસ્વા સયિતટ્ઠાનતો નઙ્ગુટ્ઠાદીનિ મદ્દન્તાપિ ઉટ્ઠાપેતું અસક્કોન્તા ગન્ત્વા રઞ્ઞો આરોચેસુ; દેવ, ગોણા ન ઉટ્ઠહન્તિ, એકં ઠાનં સમન્તા વિચરિત્વા ચતુસુ દિસાસુ સયિતા’તિ. તં સુત્વા રાજા સેનઙ્ગપરિવુતો સયમેવ ગન્ત્વા’પિ ગોણે ઉટ્ઠાપેતું અસક્કોન્તો રાજા એવં અધિટ્ઠાસિ; યદિ ઇમસ્મિં ઠાને ધાતુ પતિટ્ઠાપેતબ્બા ભવેય્ય ગોણા ઉટ્ઠહિત્વા ગચ્છન્તુ’તિ. ગોણા ચિત્તક્ખણેયેવ ઉટ્ઠહિત્વા પલાયિંસુ. રાજા તં અચ્છરિયં દિસ્વા પસન્નમનો હુત્વા પુનેકદિવસં વુત્તનિયામેનેવ અસ્સે અલઙ્કારાપેત્વા અયોદામેન બન્ધાપેત્વા ઠપેસિ. અસ્સાપિ તે ગોણા વિય ગન્ત્વા નિપજ્જિંસુ. રાજા ગન્ત્વા તથેવ અધિટ્ઠહિત્વા અસ્સે ઉટ્ઠાપેસિ. પુનેકદિવસં હત્થીં અલઙ્કારાપેત્વા તથેવ અધિટ્ઠાસિ. સોપિ બન્ધદામે છિન્દિત્વા પચ્છિમયામસમનન્તરે ગન્ત્વા ચેતિયકરણટ્ઠાને નિપજ્જિ. પભાતાય રત્તિયા રાજા હત્થીગોપકે પક્કોસાપેત્વા હત્થિં આનેથા’તિ આહ. હત્થિગોપકા હત્થિં બન્ધનટ્ઠાને અદિસ્વા, હત્થિં બન્ધનટ્ઠાને ન પસ્સામ દેવા’તિ આહંસુ. તેનહિ ભણે, સીઘં ઉપધારેથા’તિ વુત્તે હત્થિગોપકા પદાનુપદં ગવેસમાના ચેતિયટ્ઠાને નિપન્નં હત્થિં દિસ્વા આગન્ત્વા રઞ્ઞો આરોચેસું. તં સુત્વા રાજા હેટ્ઠા વુત્તપ્પકારેન પટિપજ્જિત્વા હત્થિં પુરે કત્વા આગચ્છિ.

એવં તીહિ વિમંસનાહિ વીમંસેત્વા ભુમિગહિતભાવં થેરસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા વન્દિત્વા ઉપટ્ઠહમાનો આરોચેસિ. તસ્મિં કાલે સેરુનગરે સિવરાજા બહૂ પણ્ણાકારે ગાહાપેત્વા રાજાનં પસ્સિસ્સામિ’તિ આગન્ત્વા વન્દિત્વા એકમન્તં અટ્ઠાસિ. રાજા તેન સદ્ધિં સમ્મોદનીયં કથં કત્વા નિસિન્નકાલે લોણનગરે મહાનાગરાજા’પિ બહુપણ્ણાકારં ગાહાપેત્વા રાજાનં પસ્સિસ્સામિ’તિ આગન્ત્વા વન્દિત્વા એકમન્તં નિસીદિ. તેન સદ્ધિં સમ્મોદનીયં કથં અકાસિ; ઇમસ્મિં ઠાને દસબલધાતું પતિટ્ઠાપેસ્સામિ, તુમ્હે મમ સહાયા હોથા’તિ તે ગહેત્વા ગન્ત્વા ધાતું વન્દથા’તિ વન્દાપેસિ. તસ્મિં ખણે ધાતુતો છબ્બણ્ણરંસિયો ઉગ્ગચ્છિંસુ. દેવા સાધુકારં કરોન્તા આકાસતો માલાયો ખિપિંસુ. રાજાનો સોમનસ્સપ્પત્તા અમ્હાકં લઙ્કાયં દસબલસ્સ નલાટધાતુ અમ્હાકં રટ્ઠે પતિટ્ઠહિસ્સતિ. એસા ધાતુ મહા જનસ્સ સત્થુકિચ્ચં સાધેય્યાતિ વન્દિત્વા ગતા. રાજા તેસં ગતકાલે ગિરિઅભયં પક્કોસાપેત્વા તાત, ઇટ્ઠકં જનસ્સ પીળનં અકત્વા કારાપેમા’તી આહ. મા ચિન્તયિત્થ દેવ, અહં ઇટ્ઠકં કારાપેસ્સામીતિ. એવઞ્હિ સતિ પપઞ્ચો ભવિસ્સતી’તિ આહ. અમ્હાકં સન્તિકે સુવણ્ણરજતાનિ મન્દાનિ કુતો લભિસ્સામા’તિ વુત્તે ગિરિઅભયો એવમાહ; દેવ, સત્થા મહાપુઞ્ઞો મહન્તં પૂજાસક્કારસમ્માનં લભિસ્સતિ. ત્વં અચિન્તેત્વા ચેતિયકમ્મં પટ્ઠપેહી’તિ આહ.

સો તસ્સ તં અચિન્તનીયં કથં સુત્વા સોમનસ્સપ્પત્તો થેરસ્સ સન્તિકે ધમ્મં સુત્વા ધાતું વન્દિત્વા નગરં ગન્ત્વા ભુત્તસાયમાસો સયને નિપન્નો નિદ્દં ઓક્કમિ. વિભાતાય રત્તિયા પબુજ્ઝિત્વા ઇટ્ઠકં ચિન્તયમાનસ્સ દોમનસ્સં અહોસિ. તસ્મિં કાલે સક્કો દેવરાજા વિસ્સકમ્મં દેવપુત્તં આમન્તેત્વા; તાત, વિસ્સકમ્મ,

કાકવણ્ણતિસ્સમહારાજા અમ્હાકં સત્થુનો નલાટ ધાતું નિદહિત્વા મહન્તં ચેતિયં કારાપેતુકામો ઇટ્ઠકં ચિન્તયિ. ત્વં ગન્ત્વા ફાસુકટ્ઠાને ઇટ્ઠકં માપેહીતિ આહ. તં સુત્વા વિસ્સકમ્મદેવપુત્તો દુગ્ગતસ્સ બ્રાહ્મણસ્સ ખેત્તે ઇટ્ઠકં માપેત્વા દેવલોકમેવ ગતો. તસ્મિં ખણે ખેત્તસામિકો દુગ્ગતબ્રાહ્મણો પાતોવ અત્તનો ખેત્તં ઓલોકનત્થાય ગતો ઇતોવિતો ઓલોકેન્તો ઇટ્ઠકરાસિં દિસ્વા ચિન્તેસિ; હીયો રાજા ઇટ્ઠકં કથં લભિસ્સામીતિ કથેસિ. મહન્તં વત પણ્ણાકારં મયા લદ્ધન્તિ તુટ્ઠો દેવૈટ્ઠકાનિ કાજેન ગહેત્વા રઞ્ઞો દસ્સનત્થાય ગન્ત્વા રાજદ્વારે ઠત્વા સાસનં પહિણિ. તં પક્કોસાપેત્વા કસ્મા પાતો’વ આગતોસી’તિ પુચ્છિ. દેવ મય્હં ખેત્તે ઇટ્ઠકરાસિં દિસ્વા પાતો’વ ઇટ્ઠકાનિ ગહેત્વા આગતોમ્હી’તિ. ઈદિસાનિ ઇટ્ઠકાનિ ચેતિયસ્સ અનુચ્છવિકાનીતિ દસ્સેસિ. રાજા પસ્સિત્વા સોમનસ્સપ્પત્તો બ્રાહ્મણસ્સ બહું ધનં દાપેસિ.

તસ્મિં ખણે અઞ્ઞં સાસનં આહરિ. મદનપટ્ટનદ્વારતો ચતસ્સો રજતનાવા સુવણ્ણભુમિતો ચતસ્સો સુવણ્ણનાવા ઉક્કમિંસૂતિ પટ્ટનમુખદ્વારે વિહરન્તો આરક્ખક જેટ્ઠકો ધમ્મપાલો નામ આગન્ત્વા રઞ્ઞો આરોચેસિ. રાજા તુટ્ઠો સુવણ્ણરજતે આહરાપેસિ.

(ઇટ્ઠકં રજતઞ્ચેવ સુવણ્ણઞ્ચ મહારહં;
આહરિત્વાન તં સબ્બં કમ્મં આરભિ ચેતિયે.

સત્થુ પુઞ્ઞાનુભાવેન રઞ્ઞો પુઞ્ઞબલેન ચ;
ચિન્તિતચિન્તિતં સબ્બં ખણેનેવ સમિજ્ઝતિ.)

તતો રાજા ચૂળપિણ્ડપાતિયતિસ્સત્થેરસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા? અય્ય ઇટ્ઠકભુમિં ગમિસ્સામીતિ આહ. થેરો સુત્વા તુટ્ઠો અત્તનો પરિવારેહિ પઞ્ચસતભિક્ખૂહિ સદ્ધિં ઇટ્ઠક ભૂમિં ગતો. તતો મહાસાગલત્થેરો ચ મહિન્દત્થેરો ચ અત્તનો પરિવારેહિ ભિક્ખુહિ સદ્ધિં ઇટ્ઠકભુમિં ગતા. સિવ નગરે રાજાપિ ઇટ્ઠકભુમિં ગતો. લોણનગરે નાગરાજાપિ ઇટ્ઠકભુમિં ગતો. સોમનગરે ગિરિઅભયરાજાપિ અત્તનો સેનઙ્ગેહિ પરિવારેત્વા ઇટ્ઠકભુમિં ગતો. તેસં સમણ બ્રાહ્મણાનં રાજબળાનઞ્ચ સમ્પિણ્ડિતત્તા સો પિટ્ઠિપાસાણો બલવાહનો નામ જાતો. તે સબ્બે ઇટ્ઠકભુમિં સમોસરિંસુ. થેરો ઇટ્ઠકરાસિં ઓલોકેત્વા રાજાનં એવમાહ? મહારાજ, અયં ઇટ્ઠકરાસિ ચેતિયે સબ્બકમ્મત્થાય પહોતી’તિ. રાજા અત્તમનો સેનઙ્ગપરિવુતો સયમેવ પઠમં ઇટ્ઠકં ગણ્હિ. તં દિસ્વા સેસરાજાનો ચ અમચ્ચાદયો ચ પરિસા ચ સબ્બે ભિક્ખુ ચ ઇટ્ઠકાનિ ગણ્હિંસુ તસ્મિં કાલે ભારં ઉક્ખિપિત્વા ગમનં પપઞ્ચં ભવિસ્સતી’તિ રાજા ચિન્તેસિ. થેરો તસ્સ ચિત્તં જાનિત્વા એવમાહ? મા ચિન્તયિત્થ મહારાજ, ઇટ્ઠકાનિ ગહેત્વા ગચ્છ. પચ્છા દેવનાગાદયો ઇટ્ઠકભુમિતો પટ્ઠાય યાવ ચેતિયટ્ઠાનં નિરન્તરા ઠિતા આહરિસ્સન્તી’તિ. તે આહરિત્વા ચેતિયટ્ઠાને રાસિં કરોન્તિ. તેનેવ નીયામેન યાવ ચેતિયસ્સ નિટ્ઠઙ્ગમા તાવ દેવનાગસુપણ્ણાદયો નિરન્તરં ઠત્વા ઇટ્ઠકાનિ આહરિત્વા ચેતિયકરણટ્ઠાનેવ ચતુસુ દિસાસુ રાસિં અકંસુ.

તતો રાજા સબ્બે ઇટ્ઠકવટ્ઠકી રાસિં કારાપેત્વા તેસં વટ્ઠકીનં અન્તરે જયસેનં નામ ઇટ્ઠકવટ્ઠકિં પરિગણ્હિત્વા તસ્સ પન સતસહસ્સગ્ઘનકાનિ દ્વે સાટકાનિ કહાપણસતસહસ્સાનિ ચ સુવણ્ણકુણ્ડલાદયો આભરણાનિ ચ દાપેસિ. તસ્સ પરિવારાનં વટ્ઠકીનં અહતવત્થાદીનિ સબ્બુપકરણાનિ દાપેસિ. અનેકવિધં મહન્તં સમ્માનં કારેત્વા થેરેન સદ્ધિં મન્તેન્તો; અય્ય અજ્જ વિસાખપુણ્ણમી ઉપોસથદિવસો, તસ્મા નલાટધાતુયા મઙ્ગલં કરિત્વા ચેતિયટ્ઠાને ઇટ્ઠકં પતિટ્ઠાપેતું વટ્ટતી’તિ આહ. તં સુત્વા થેરો; ભદ્દકં મહારાજ, બુદ્ધસ્સ ભગવતો જાતદિવસો’તિ વત્વા

ચેતિયકમ્મકરણત્થાય પઞ્ચ જને ગણ્હિ. તેસુ એકો વરદેવો નામ, એકો સક્ષો નામ, એકો વિજ્જો નામ, એકો પુસ્સદેવો નામ, એકો મહાદેવો નામ. ઇમેસં વઢ્ઢકીનં મઙ્ગલં કારાપેત્વા છણવેસં ગહેત્વા સબ્બાલઙ્કારેન અલઙ્કારાપેત્વા રાજા સયમ્પિ સબ્બાલઙ્કારેન પતિમણ્ડિતો મઙ્ગલવિધાનં કારાપેત્વા ભિક્ખુસઙ્ઘં ગન્ધમાલાદીહિ પૂજેત્વા તિક્ખત્તું પદક્ખિણં કત્વા ચતુસુ ઠાનેસુ પઞ્ચપતિટ્ઠિતેન વન્દિત્વા વિજમ્ભેત્વા સુવણ્ણઘટ્ઠાનં પવિસિત્વા સુવણ્ણખચિતં મણિમુત્તારતનમયં પરિબ્ભમનદણ્ડં જીવમાનકમાતાપિતરેન ઉભતોસુમણ્ડિતપસાધિતેન અભિમઙ્ગલસમ્મતેન અમચ્ચપુત્તેન ગાહાપેત્વા મહન્તં ચેતિયં તત્થ કરોન્તો સયમ્પિ પરિબ્ભમનદણ્ડં ગહેત્વા પરિકમ્મકતભુમિયં પરિબ્ભમિત્વા એકમન્તં અટ્ઠાસિ. તતો મહાવઢ્ઢકી સુનક્ખત્તેન સુમુહુત્તેન ચેતિયટ્ઠાને ઇટ્ઠકં પતિટ્ઠાપેસિ.

તસ્મિં ખણે ચતુનહુતાધિક દ્વિયોજન સતસહસ્સબહુલા અયં મહાપથવી સાધુકારં પવત્તેન્તી વિય મહાનાદં પવત્તેસિ. દેવમનુસ્સા દિવસે દિવસે પહોનક-મત્તિકં નિસદેન પિંસિત્વા સુપ્પેહિ પપ્ફોઠેત્વા દેન્તિ. એવં કરોન્તો કતિપયેનેવ દિવસેન પુપ્ફાધાનત્તયં ચિનિત્વા મહાભિક્ખુ સઙ્ઘસ્સ નિવેદેસિ. તં સુત્વા સઙ્ઘો ચુન્દુત્તરનામકે દ્વે સામણેરે આણાપેસિ? તુમ્હે હિમવન્તં ગન્ત્વા મેદવણ્ણપાસાણે આહરથા’તિ. તે પન સામણેરા જાતિયા સોળસવસ્સિકા છળભિઞ્ઞાપ્પભેદેન પટિસમ્ભિદપ્પત્તા. મહાખીણાસવભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ સન્તિકા ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ વચનં સમ્પટિચ્છિત્વા આકાસં અબ્ભુગ્ગન્ત્વા હિમવન્તતો અત્તનો ઇદ્ધિબલેન મેદવણ્ણપાસાણે આહરિંસુ. એતેસુ એકં પાસાણં ધાતુગબ્ભસ્સ ભુમિયં પત્થરિત્વા ચતુસુ પસ્સેસુ ચત્તારો પાસાણે પતિટ્ઠાપેત્વા અપરં ધાતુગબ્ભં પિદહિતું અદસ્સનં કત્વા ઠપયિંસુ.

તદા રાજા ધાતુગબ્ભે કમ્મં નિટ્ઠપેન્તો નવ કોટિપ્પમાણં સુવણ્ણં આહરાપેત્વા સુવણ્ણકારાનં દત્વા ધાતુગબ્ભસ્સ ઇટ્ઠકાનિ કરોથા’તિ આણાપેસિ. તે સુવણ્ણકારા દીઘતો રતનપ્પમાણં પુથુલતો વિદત્થીપ્પમાણં બહલતો ચતુરઙ્ગુલપ્પમાણં ઇટ્ઠકં કત્વા ધાતુગબ્ભં ચિનિંસુ. તં પન ધાતુગબ્ભં ઉચ્ચતો સોળસહત્થં વિત્થારતોપિ ઇતોચિતો દસદસરતનં કત્વા સુવણ્ણિટ્ઠકેહેવ નિટ્ઠપેત્વા ધાતુગબ્ભસ્સ મજ્ઝે સત્તરતનમયં સિનેરું કારાપેત્વા સિનેરુસ્સ ઉપરિ જાતિહિઙ્ગુલકેન પણ્ડુકમ્બલસિલાસનં સત્તરતનેન પારિચ્છત્તકરુક્ખં રજતમયં સેતચ્છત્તં બ્રહ્મુના ગાહાપેત્વા સત્થુનો પટિમાય ઉપરિ ધારિયમાનં કારેસિ. સિનેરુપાદમૂલે ગન્ધકલલપૂરિત નીલુપ્પલવિભુસિતસુવણ્ણમયઅટ્ઠુત્તરસતઘટપન્તિયો ઠપાપેસિ. તદનન્તરં ગન્ધકલલપૂરિતરત્નપદુમવિભુસિતરજતમયઅટ્ઠુત્તર- સતઘટપન્તિયો ઠપાપેસિ. તદનન્તરં ગન્ધકલલપૂરિત સેતુપ્પલમાલાવિભુસિતમણિમયઅટ્ઠુત્તરસતઘટપત્તિયો ઠપાપેસિ. તદનન્તરં ગન્ધકલલપૂરિતસેતુપ્પલવિભુસિત-મસારગલ્લમય અટ્ઠુત્તરસતઘટપન્તિયો ઠપાપેસિ. તદનન્તરં ગન્ધકલલપૂરિતચમ્પકપુપ્ફવિભુસિતલોહિતઙ્કમયઅટ્ઠુત્તરસત ઘટપત્તિયો ઠપાપેસિ. તદનન્તરં ગન્ધકલલપૂરિતપઞ્ચુપ્પલવિભુસિતમત્તિકામયઅટ્ઠુત્તરસતઘટપન્તિયો ઠપાપેસિ. તાસં ઘટપન્તીનં અન્તરે ગન્ધકલલપૂરિતસત્તરતનમયસરાવકે ઠપાપેસિ. કઞ્ચનમય-સત્તરતનમય-વિચિત્તમાલાલતાપુણ્ણઘટસિરિવચ્છનન્દિયાવટ્ટભદ્દપીઠાદયો ચ હત્થિઅસ્સસીહવ્યગ્ઘોસભપન્તિઆદયો ચ કારેસિ. દેવોરોહણં યમકપાટિહીરાદયો ધનપાલ-અઙ્ગુલિમાલ-આળવકદમનાદયો, સારિપુત્ત-મોગ્ગલ્લાન-મહાકસ્સપત્થેરાદયો, અસીતિમહાસાવકરૂપાદીનિ ચ કારાપેસિ. સિનેરુસ્સ મજ્ઝિમભાગે તારાગણપરિવારિતં રજતમયં ચન્દમણ્ડલઞ્ચ કારાપેસિ. રંસિજાલવિભુસિતં કનકમયં સૂરિયમણ્ડલઞ્ચ કારાપેસિ.

તતો સિનેરુસ્સ મત્થકે પારિચ્છત્તકમુલે પણ્ડુકમ્બલસિલાસને અમ્હાકં સત્થુનો પટિમં ઘનકોટ્ટિમ રત્તસુવણ્ણમયં કારાપેત્વા માતુદેવપામોક્ખ દસસહસ્સ ચક્કવાળદેવતાનં સત્તપ્પકરણં અભિધમ્મં દેસનાકારેન નિસીદાપેસિ. તસ્સ વીસતિનખા અક્ખિતલાનં સેતટ્ઠાનાનિ જાતિફલિકમયાનિ. અઙ્ગુલિયો સુવણ્ણમયા હત્થપાદતલાનિ ચ દન્તાવરણાનિ ચ અક્ખીનં રત્તટ્ઠાનાનિ ચ જાતિપવાળમયાનિ, કેસમસ્સુભમુકટ્ઠાનાનિ ઇન્દનીલમયાનિ, સમચત્તાલીસ દન્તા વજિરમયા અહેસું. ઉણ્ણલોમં પન સુવણ્ણ ભિત્તિયં ઠપિતરજતબુબ્બુળવિલાસં રજતમયં અહોસિ. ભગવતો અનવલોકિત મુદ્ધનિ મત્થકે સત્તરતનમયં વિચિત્તકિંકિણિજાલં પરિક્ખિપાપેસિ. મણ્ડપસ્સ અન્તો નવસતસહસ્સગ્ઘનકં મુત્તાકલાપમોલમ્બકં મનોરમં ચેલવિતાનં બન્ધાપેત્વા મણ્ડપકોટિયં મુત્તાજાલં તદનન્તરં સત્ત રતનવિચિત્તં કિંકિણિજાલં પરિક્ખિપાપેસિ.

અમ્હાકં ભગવતો માતુદેવપુત્તમ્પિ સત્તરતનેન કારાપેસિ. તથા એરાવણવિસ્સકમ્મદેવપુત્તાદયો ચ સપરિવારો સક્કો દેવરાજા ચ ચત્તારો મહારાજાનો ચ પઞ્ચસિખદેવપુત્તાદયો ગન્ધબ્બદેવપુત્તા ચ સહમ્પતિ મહા બ્રહ્માદયો મહાબ્રહ્મનો ચ કારાપેસિ. વેસ્સન્તરજાતકં કરોન્તો સંજયમહારાજા ફુસતીદેવી આદયો ચ મદ્દીદેવી દ્વે દારકે ચ જૂજકબ્રાહ્મણાદયો ચ કારાપેસિ. વિધુર-સોણદત્ત મહાનારદકસ્સપ-સુતસોમ-સુપ્પારક-સઙ્ખપાલજાતકાદીનિ ચ, ધમ્મચક્કપ્પવત્તન-મહાસમયસુત્તાદિ દેસનાકારો ચ, સુદ્ધોદનમહારાજા મહામાયા મહાપજાપતી ગોતમી ભદ્દકચ્ચાના રાહુલમાતાદેવી ચ રાહુલકુમારો ચ છન્નઞ્ચ કન્થકઞ્ચ મહાભિનિક્ખમનં મહાબોધિમણ્ડલં અસીતિમહાસાવકા કોસલમહારાજા અનાથપિણ્ડિકમહાસેટ્ઠિ ચૂળઅનાથપિણ્ડિક-વિસાખા સુપ્પવાસા ચ પચ્છા ચૂળપિણ્ડપાતિય તિસ્સત્થેરઞ્ચ અત્તાનઞ્ચ કારાપેત્વા તે સબ્બે ધાતુ ગબ્ભે પતિટ્ઠાપેસિ.

ધાતુગબ્ભવણ્ણણા સમત્તા.

એવં ધાતુગબ્ભે પૂજાવિધાનં સુવિભત્તં સુમનોરમં કારાપેત્વા થેરેન સદ્ધિં કથેસિ? ભન્તે ધાતુગબ્ભે મયા કત્તબ્બં નિટ્ઠાપિતં. સ્વે રોહિણીનક્ખત્તેન ધાતુ નિધાનં કરિસ્સામી. અય્યા પન કેસધાતુયો ગહેત્વા આગચ્છન્તુતિ. તિસ્સત્થેરસ્સ ભારમકાસિ. થેરો તં સુત્વા ભદ્દકં મહારાજ, કેસધાતુયો વિચિનિત્વા આહરાપેસ્સામાતિ વત્વા અત્તનો સદ્ધિવિહારિકં સિવત્થેરં પક્કોસાપેત્વા આવુસો ભૂમિન્ધરનાગવિમાને જયસેનો નામ નાગરાજા વસતિ. તસ્સ સન્તિકે (કેસધાતુયો સન્તિ.) તપુસ્સ ભલ્લિકાનં દ્વેભાતિકવાણિજાનં પરિચરણકાલે તેસં પમાદં ઞત્વા નાગરાજા દ્વે કેસધાતુયો ગહેત્વા નાગભવને ઠપેસિ. ત્વં તા ધાતુયો આહરિત્વા રઞ્ઞો દેહીતિ આણાપેસિ. થેરો તં વચનં સમ્પટિચ્છિત્વા ગતો.

તતો રાજા અત્તનો ભગિનિયા સોમદેવિયા ચ ભાગિનેય્યસ્સ ગિરિઅભયરઞ્ઞો ચ સાસનં પેસેસિ? સ્વે ધાતુનિધાનંકરિસ્સામ. તુમ્હે સેનઙ્ગં ગહેત્વા આગચ્છથા'તિ. લોણનગરે મહાનાગરઞ્ઞો ચ સેરુ નગરે સિવરઞ્ઞો ચ તથેવ સાસનં પેસેત્વા સયમ્પિ અત્તનો વિજિતે યેન મય્હં હત્થતો અન્તમસો એકકરીસમત્તમ્પિ લદ્ધં તદુપાદાય સબ્બેપિ તુમ્હે સદ્ધિં પરિવારેન આગચ્છથા'તિ ભેરિં ચરાપેસિ. તં સુત્વા સોમનસ્સપ્પત્તા મહાજના અત્તનો અત્તનો વિભવાનુરૂપેન અલઙ્કતપટિયત્તા અગમિંસુ. રાજા પભાતાય રત્તિયા સબ્બે સેનિયો ગન્ધમાલાધૂપધજાદયો ગહેત્વા ધાતુનિધાનં આગચ્છન્તુતિ વત્વા ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ મહાદાનં દત્વા તિવીવરત્થાય મહગ્ઘવત્થાદીનિ દત્વા સયમ્પિ સબ્બાલઙ્કારપતિમણ્ડિતો નાનગ્ગરસભોજનં ભુઞ્જિત્વા ઉપોસથં અધિટ્ઠાય મણિકુણ્ડલમેખલાનૂપુર વલયાદિવિચિત્તસબ્બાલઙ્કારવિભૂસિતાહિ કોસેય્યાદિસુખુમનાનાવિધવિચિત્તવત્થનિવત્થાહિ

નચ્ચગીતવાદિતતુરિયભણ્ડગહિત હત્થાહિ દેવચ્છરાપટિભાગનાટકિત્થીહિ પરિવારિતો વુત્તપ્પકારેહિ સદ્ધિં ચેતિયટ્ઠાનં ગન્ત્વા મહાભિક્ખુસઙ્ઘં વન્દિત્વા અટ્ઠાસિ.

તતો સોમનગરે ગિરિઅભયરાજા'પિ સબ્બે નાગરા અત્તનો અત્તનો વિભવાનુરૂપેન ધાતુનિધાનટ્ઠાનં આગચ્છન્તુતિ નગરે ભેરિં ચરાપેત્વા સયં સબ્બાલઙ્કારપતિમણ્ડિતો સુસજ્જિતઅમચ્ચગણપરિવારિતો નિક્ખમિ. સોમ દેવીપિ સીસં નહાત્વા અહતવત્થનિવત્થા સબ્બાલઙ્કારપતિમણ્ડિતા દેવચ્છરા વિય અત્તનો પરિવારા પઞ્ચસતકુમારિયો નીલવત્થેહિ પરિદહાપેત્વા તથેવ અલઙ્કારેત્વા પુણ્ણઘટે ગાહાપેત્વા તાસં અનન્તરા પઞ્ચસતકુમારિયો પીતવત્થેહિ પરિદહાપેત્વા તથેવ અલઙ્કારેત્વા પૂજાભણ્ડાનિ ગાહાપેત્વા, તાસં અનન્તરા પઞ્ચસત કુમારિયો રત્તવત્થેહિ પરિદહાપેત્વા તથેવ. અલઙ્કારેત્વા વિચિત્રપુપ્ફપૂરિતમઞ્જુસાયો ગાહાપેત્વા તાસં અનન્તરા પઞ્ચસતકુમારિયો સેતવત્થેહિ પરિદહાપેત્વા તથેવ અલઙ્કારેત્વા ધૂમ કટચ્છુકે ગાહાપેત્વા એવં પૂજાવિધાનં સંવિદહિત્વા પરિવારેન ચેતિઙ્ગણં ગન્ત્વા મહાભિક્ખુસઙ્ઘં પઞ્ચપતિટ્ઠિતેન વન્દિત્વા ગન્ધમાલાદીહિ પૂજં કત્વા અત્તનો સામિના ગિરિઅભયરાજેન સદ્ધિં એકપસ્સે ઠીતા.

લોણનગરે મહાનાગરાજા'પિ સબ્બાલઙ્કારેહિ પતિમણ્ડિતો સબ્બાભરણેહિ સુસજ્જીતઅમચ્ચમણ્ડલપરિવુતો નચ્ચગીતતુરીયાનિ પગ્ગણ્હાપયમાનો ગન્ધમાલા ધૂમકટચ્છુ ગાહાપેત્વા ચેતિયટ્ઠાનં આગન્ત્વા ભિક્ખુસઙ્ઘં વન્દિત્વા એકમન્તં અટ્ઠાસિ.

સેરુનગરે સિવરાજા'પિ અત્તાનં સબ્બાલઙ્કારેહિ અલઙ્કરિત્વા મહન્તેન પરિવારેન પૂજાવિધાનં ગાહાપેત્વા ચેતિયટ્ઠાનં આગન્ત્વા મહાભિક્ખુસઙ્ઘં વન્દિત્વા એકમન્તં અટ્ઠાસિ. રાજપરિસા અત્તનો વિભવાનુરૂપેન વત્થાલઙ્કારેહિ ચન્દન માલાદીહિ ચ સોભમાના નલાટે મુત્તાકલાપમોલમ્બક વિચિત્તસુવણ્ણપટ્ટાનિ બન્ધિત્વા હત્થાભરણાદિ અનેકાભરણેહિ દિબ્બપરિસા વિય સુમણ્ડિતપસાધિતા વેસાનુરૂપાનિ વિવિધાવુધાનિ ગહેત્વા એકપસ્સે ઠીતા. સીહવ્યગ્ઘદીપિચમ્મેહિ પસાધિતસુવણ્ણાલઙ્કારસુવણ્ણધજહેમજાલસઞ્છન્ને રથ વરે ચ સબ્બાલઙ્કારવિભુસિતા રથિકા આરુય્હ એકપસ્સે ઠીતા. બ્રાહ્મણપુત્તાદયો મણ્ડિતચમ્મે પારુપિત્વા ઉપસોભયમાના એકપસ્સે ઠીતા. બહુ અમચ્ચા અત્તનો અત્તનો વેસાનુરૂપેન મહગ્ઘવત્થાભરણવિભૂસિતા સપરિવારા એકપસ્સે ઠીતા. ગન્ધોદક પૂરિત દક્ખિણાવત્ત સઙ્ખં ગહેત્વા ઉપવીતસુત્તં એકંસં કરિત્વા બ્રાહ્મણવેઠનં વેઠેત્વા પુરોહિતબ્રાહ્મણા મહન્તેન પરિવારેન પૂજાવિધાનં ગાહાપેત્વા ચેતિયટ્ઠાનં આગન્ત્વા મહાભિક્ખુસઙ્ઘં વન્દિત્વા જયઘોસં સાવેન્તા એવમાહંસુ?

ખેમં સુભિક્ખં ભવતુ નિચ્ચં જનપદં સિવં;
સસ્સાનિ સમુપ્પજ્જન્તુ રઞ્ઞો એવં જયા સિયું.

અવસેસા મહાજના એવમાહંસુ? સમુદ્દપરિયન્તં હિ મહિં સાગરકુણ્ડલં વસુન્ધરં આવસતુ અમચ્ચપરિવારિતો. એવં વત્વા? અમ્હાકં અય્યો કાકવણ્ણતિસ્સો મહા રાજા સદેવકે લોકે એકપુગ્ગલસ્સ લોકનાથસ્સનલાટધાતું પતિટ્ઠાપેતી'તિ અત્તનો અત્તનો વિભવાનુરૂપેન સુમણ્ડિતપસાધિતા. ખુજ્જવામનકાદયો'પિ સબ્બે જના પૂજાભણ્ડાનિ ગહેત્વા સાધુકારં દદમાના અટ્ઠંસુ. ઇમસ્મિં ચેતિયટ્ઠાને રાસીભૂતા પરિસા એવં વેદિતબ્બા? ખત્તિયા બ્રાહ્મણા વેસ્સા નેગમા ચ સમાગતા પુપ્ફાદિગહિતા સબ્બે અલઙ્કારવિભૂસિતા.

ગણના વીતિવત્તા તે અનેકે ચ મહાજના;
સમુદ્દો પત્થરન્તોવ ખત્તિયા સમુપાગતા.

અલઙ્કતો મહારાજા સરાજપરિવારિતો;
દેવરાજા યથા સક્કો અટ્ઠાસિ ચેતિયઙ્ગણે.

સાધુવાદેન સત્તાનં પઞ્ચઙ્ગતુરિયેહિ ચ;
હત્થસ્સરથસદ્દેન સમાકિણ્ણં મહીતલં.

તતો ચૂળપિણ્ડપાતિયતિસ્સત્થેરો અત્તનો સદ્ધિવિહારીકે પઞ્ચસત ખીણાસવે પરિવારેત્વા ચેતિયટ્ઠાનમેવ આગતો. મહાસાગલત્થેરો'પિ પઞ્ચસત ખીણાસવે પરિવારેત્વા ચેતિયટ્ઠાનમેવ આગતો. મહિન્દત્થેરો'પિ અત્તનો સાવકે સટ્ઠિમત્તે ખિણાસવે ગહેત્વા ચેતિયટ્ઠાનમેવ આગતો. ઇતિ ઇમિના નિયામેનેવ એકો દ્વે તયો ચત્તારો પઞ્ચ ખીણાસવા આગચ્છન્તા સત્ત સહસ્સમત્તા અહેસું. તતો ચૂળપિણ્ડપાતિયતિસ્સત્થેરો એત્તકે ભિક્ખૂ પરિવારેત્વા ચેતિયઙ્ગણે નિસીદી. તતો રાજા આગન્ત્વા પઞ્ચપતિટ્ઠિતેન વન્દિત્વા થેરેન સદ્ધિં કથેસિ? કેસધાતુ કુતો લભિસ્સામ અય્યા'તિ. તસ્મિં ખણે તિસ્સત્થેરો અત્તનો સદ્ધિવિહારિકં સિવત્થેરં ઓલોકેસિ. સો ઓલોકિતક્ખણેયેવ નિસિન્નટ્ઠાનતો ઉટ્ઠાય ચીવરં પારુપિત્વા મહાભિક્ખુસઙ્ઘં વન્દિત્વા છળભિઞ્ઞો મહાખીણાસવો ચતુત્થજ્ઝાનં સમાપજ્જિત્વા તતો વુટ્ઠાય પથવિયં નિમુજ્જિત્વા ભુમિન્ધરનાગવિમાને પાતુરહોસિ.

(સુત્વાસ્સ સિવથેરો ચ વસિપ્પત્તો વિસારદો;
પાકટો અભવિ નાગનગરં પુરતો ખણે.)

તસ્મિં ખો પન સમયે જયસેનો નાગરાજા અત્તનો ભાગિનેય્યં દ્વિકોટિમત્તે નાગે પરિવારેત્વા મહા યસં અનુભવમાનં નિસિન્નં ઇઙ્ગિતસઞ્ઞં દત્વા થેરં દુરતોવ આગચ્છન્તં દિસ્વા ચિન્તેસિ? ઇમસ્મિં નાગભવને સમણેહિ કત્તબ્બકિચ્ચં નત્થી. નિસ્સંસયં કેસધાતું નિસ્સાય આગતો ભવિસ્સતીતિ ઉટ્ઠાય ધાતુઘરં પવિસિત્વા ધાતુકરણ્ડકં ગિલિત્વા કિઞ્ચિ અજાનન્તો વિય નિસીદિ. તસ્મિં કાલે થેરો તસ્સ સન્તિકં અગમાસિ. નાગરાજા પચ્ચુગ્ગન્ત્વા પટિસન્થારં કરોન્તો થેરેન સદ્ધિં કથેસિ. કસ્મા અય્યો આગતો'તિ વુત્તે એવમાહ? તિલોકનાથસ્સ અમ્હાકં સમ્બુદ્ધસ્સ કેસધાતૂનં અત્થાય આગતો, તુય્હં સન્તિકે ઠપિતકેસધાતુયો પપઞ્ચં અકત્વા મય્હં દેહિ, તેયેવ સન્ધાય ઉપજ્ઝાયેન પેસિતોમ્હી'તિ વુત્તે અમ્હાકં સમ્મા સમ્બુદ્ધસ્સ કેસધાતુયો મમ સન્તિકે નત્થી'તિ આહ. થેરો ધાતુકરણ્ડકં ગિલિતભાવં ઞત્વા ગણ્હામિ મહારાજા કેસધાતુયો'તિ વુત્તે આમ પસ્સન્તો ગહેત્વા ગચ્છાહીતિ આહ. એવં તયો વારે પટિઞ્ઞં ગહેત્વા તથેવ ઠીતો?

ઇદ્ધિયા માપયિત્વાન તતો સો સુખુમં કરં,
પવેસેત્વા મુખે તસ્સ ગણ્હી ધાતુકરણ્ડકં;
નાગાલયાભિનિક્ખમિ તિટ્ઠ નાગા'તિ ભાસિય.

તસ્મિં ખણે જયસેનો નાગરાજા સમણં વઞ્ચેત્વા પેસિતોમ્હી'તિ વત્વા તસ્સ ગતકાલે ધાતુકરણ્ડકં ઓલોકેત્વા ધાતુ અપસ્સિત્વા સમણેન નાસિતોમ્હી'તિ દ્વે હત્થે ઉક્ખિપિત્વા ઠપેત્વા અત્તનો સકલનાગભવનં એક કોલાહલં કત્વા મહન્તેન સદ્દેન પરિદેવન્તો? અમ્હાકં ચક્ખુનિ ઉપ્પાટેત્વા ગતો વિય સદેવકસ્સ લોકસ્સ પતિટ્ઠાનભૂતસ્સ સમ્માસમ્બુદ્ધસ્સ કેસધાતુયો અપાયદુક્ખતો અમુઞ્ચન્તાનં અમ્હાકં અભિભવિત્વા ધાતુયો ગહેત્વા ગતસમણં અનુબન્ધિત્વા ગણ્હિસ્સામા'તિ દ્વેકોટિમત્તે નાગે ગહેત્વા અત્તનો ભાગિનેય્યેન સદ્ધિં તસ્સ પિટ્ઠિતો પિટ્ઠિતો અનુબન્ધિત્વા આકાસં ઉગ્ગચ્છિં (સુ). તસ્મિં ખણે પન સિવત્થેરો અકાસતો ઓતરિત્વા પથવિયં પાવિસિ. પુન

તેપિ પથવિયં પવિસિંસુ. એવં થેરો તેહિ સદ્ધિં ઉમ્મુજ્જ નિમુજ્જં કરોન્તો પાટિહારિયં દસ્સેત્વા સેરુનગરસ્સ નાતિદૂરે પિટ્ઠિપાસાણે ઉગ્ગઞ્જિ. તત્થેવ તે સંવેજેત્વા ચેતિયઙ્ગણે મહાભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ પુરતો પાકટો અહોસિ. નાગા તં ગહેતું અસક્કોન્તા મહન્તેન સદ્દેન રવં પતિરવં દત્વા. ઇતો પટ્ઠાય નટ્ઠમ્હા'તિ તસ્મિં પિટ્ઠિ પાસાણે સબ્બે સમાગમં કત્વા મહાસદ્દેન પરિદેવિંસુ? નટ્ઠમ્ભા વત ભો'તિ. તતો પટ્ઠાય સો પિટ્ઠિપાસાણો નાગાનં રવં પતિરવં દત્વા પરિદેવિતહાવેન નાગગલ્લં નામ અહોસિ.

નાગો થેરસ્સ પિટ્ઠિતોયેવ અનુબન્ધિત્વા ચેતિયઙ્ગણં ગન્ત્વા રાજાનં એવમાહ? દેવ, એસો ભિક્ખુ મયા અદિન્નધાતુ ગહેત્વા આગતો'તિ. તં સુત્વા રાજા? સચ્ચં કિર અય્ય નાગસ્સ વચનન્તિ વુત્તે નહેવ મહારાજ, ઇમિના દિન્નં એવ ધાતું અગ્ગહેસિન્તિ વુત્તે? નાગો તવ સક્ખિં દેહીતિ આહ. થેરો તસ્સ ભાગિન્યેં સમણુપ્પલ નાગરાજાનં સક્ખિં અકાસિ. રાજા તસ્સ ભાગિનેય્યસ્સ સબ્બવચનં સુત્વા સદ્દહિ. તસ્મિં કાલે દુક્ખાભિભૂતો નાગરાજા ગન્ત્વા બહિ ઠીતો. તતો પટ્ઠાય સો નાગરાજા બહિ હુત્વા નિસિન્નત્તા બહિનાગરાજા નામ અહોસિ. તસ્સ પન ભાગિનેય્યં અન્તો ચેતિયઙ્ગણે નિસીદાપેસિ. ઇમસ્સ પન ચેતિયસ્સ આરક્ખં ગહિતનાગા કથેતબ્બા. સુમનનાગરઞ્ઞો પરિવારા છકોટિમત્તા નાગા, જયસેનસ્સ પરિવારા કોટિસતમત્તા નાગા, સમણુપ્પલનાગરઞ્ઞો પરિવારા દ્વિકોટિમત્તા નાગા અહેસું. સબ્બે ધાતુયા આરક્ખં ગણ્હિંસુ. રાજા થેરસ્સ હત્થતો કેસધાતું ગહેત્વા રતનચઙેગાટકે ઠપેત્વા મહિન્દસ્સ નામ અમચ્ચસ્સ અદાસિ. તસ્મિં સમાગમે તિપિટકમહાકુસ્સદેવત્થેરસ્સ સદ્ધિવિહારિકા પટિસમ્ભિદપ્પત્તા ચત્તારો સામણેરા અહેસું. તેસુ એકો મલય રાજપુત્તો સુમનસામણેરો નામ, એકો સેરુનગરે સિવરાજભાગિનેય્યસ્સ પુત્તો ઉત્તર સામણેરો નામ. એકો મહાગામે માલાકારપુત્તો ચુન્દ સામણેરો નામ એકો મહાગામે એકસ્સ કુટુમ્બિકસ્સ પુત્તો મહાકસ્સપસામણેરો નામ, ઇમે ચત્તારો સામણેરા અજ્જ કાકવણ્ણતિસ્સમહારાજા મહાચેતિયે ધાતુ નિધાનં કરિસ્સતિ, મયં હિમવન્તં ગન્ત્વા સુકુસુમાનિ આહરિસ્સામાતિ થેરં વન્દિત્વા આકાસતો હિમવન્તં ગન્ત્વા ચમ્પકનાગસલલાદયો પૂજનીયમાલં ગહેત્વા તાવતિંસદેવ લોકં ગતા.

તસ્મિં કાલે સક્કો દેવરાજા સબ્બાભરણપતિમણ્ડિતો દ્વિસુ દેવલોકેસુ દેવતાયો ગહેત્વા એરાવણહત્થીક્ખન્ધમારુય્હ અડ્ઢતેય્યકોટિદેવચ્છરાપરિવારિતો સુદસ્સનમહા વીથિયં વિચરન્તો સવઙ્ગોટકે તે ચત્તારો સામણેરે દુરતોવ આગચ્છન્તે દિસ્વા હત્થીક્ખન્ધતો ઓરુય્હ પઞ્ચ પતિટ્ઠિતેન વન્દિત્વા તેસં હત્થે માલાચઙ્ગોટકે દિસ્વા? કિં અય્યા તુમ્હાકં હત્થે'તિ પુચ્છિ. તં સુત્વા સામણેરા મહારાજ, કિં ત્વં ન જાનાસિ. લઙ્કાયં કાકવણ્ણતિસ્સ મહારાજા દસબલસ્સ નલાટધાતું ગહેત્વા મહાવાલુકગઙગાય દક્ખિણપસ્સે સેરુ નામ દહસ્સ અન્તે વરાહ નામ સોણ્ડિમત્થકે ચેતિયં કારાપેતું તુમ્હાકં નિયોગેન વિસ્સકમ્મદેવપુત્તેન નિમ્મિતૈટ્ઠકાનિ ગહેત્વા ચેતિયં કારાપેત્વા અજ્જ ધાતુનિધાનં કરોતિ. તત્થ પૂજનત્થાય હિમવન્તતો આનીતપુપ્ફમિદન્તિ વત્વા ઇતોપિ કુસુમં ગહેતું આગતમ્હા'તિ વદિંસુ. સક્કો તેસં વચનં સુત્વા?

અય્ય તુમ્હાકં હત્થે પુપ્ફાનિ ચૂળામણિચેતિયે પુજેત્વા અમ્હાકં ઉય્યાનતો પુપ્ફાનિ ગહેત્વા ગચ્છથાતિ વત્વા તેહિ સદ્ધિં ગન્ત્વા તેસં પુપ્ફેહિ ચૂળામણિચેતિયં પૂજેસિ. તતો પપઞ્ચં ન ભવિતબ્બન્તિ સક્કસ્સ નિવેદેસું. તં સુત્વા સક્કો સામણેરાનં પઞ્ચમહાઉય્યાનતો પારિચ્છત્ત-કોવિળારાદીનિ પુપ્ફાનિ ચ ચન્દનચુણ્ણઞ્ચ ગહેત્વા દાપેસિ. સામણેરા પુપ્ફાનિ ગહેત્વા દેવલોકતો ઓતરિત્વા હિમવન્તં પવિસિત્વા સુવણ્ણમણિપબ્બતે સન્તચ્છાયાય નસીદિત્વા દિવાવિહારં કત્વા નક્ખત્તવેલાય સમ્પત્તાય મણી ગવેસમાના ચત્તારો મણયો અદ્દસંસુ. તેસં એકો ઇન્દનીલમણી, એકો પહસ્સરજોતિરઙ્ગ મણી, એકો વેલુરિયમણિ, એકો મસારગલ્લમણિ, ચત્તારો મણયો ચ

દિબ્બપુપ્ફાનિ ચ ગહેત્વા થેરાનં દસ્સેસું. થેરો? મહારાજ, ઇમે સામણેરા પારિચ્છત્તકકોવિળારાદીનિ પુપ્ફાનિ ચ ચન્દનચુણ્ણઞ્ચ ચત્તારો મણયો ચ ગહેત્વા આગતા’તિ રઞ્ઞો આરોચેસું.

રાજા તં સુત્વા સોમનસ્સજાતો સામણેરે પઞ્ચ પતિટ્ઠીતેન વન્દિત્વા તેસમાહતમણયો ગહેત્વા મહાનન્દ નામ અમચ્ચસ્સ દત્વા થેરેહી સદ્ધિં મહન્તેન પરિવારેન ચેતિયઙ્ગણં ગન્ત્વા મણિકરણ્ડકેન ધાતું ગહેત્વા અત્તનો સીસે ધાતું ઠપેત્વા ઉપરિ સેતચ્છત્તં કારાપેત્વા ચેતિયં તિક્ખત્તું પદક્ખિણં કત્વા પાચીનદ્વારે ઠીતો? અયં દસબલસ્સ નલાટધાતુ અમ્હેહિ કારાપિતાય બુદ્ધપટિમાય નલાટે ઉણ્ણલોમાકારં હુત્વા પતિટ્ઠહતૂતિ અધિટ્ઠાસિ. તસ્સ ચિન્તિતક્ખણેયેવ ધાતુ કરણ્ડતો નભમુગ્ગન્ત્વા આકાસે સત્તતાલપ્પમાણે ઠત્વા છબ્બણ્ણ રંસિયો વિસ્સજ્જેસિ. તા રંસિયો કુટેન આસિઞ્ચમાનવિલીન સુવણ્ણં વિય અન્તલિક્ખતો નિક્ખન્તસુવણ્ણરસધારા વિય સકલલઙ્કાદીપં રંસિજાલેહિ એકોભાસં કત્વા ગણ્હિંસુ. તસ્મિં કાલે યમકપાટિહારિયસદિસં પાટિહારિયં અહોસિ. મહાકારુણિકસ્સ ભગવતો અદિટ્ઠપુબ્બં પાટિહારિયં દિસ્વા મહાજના તથાગતસ્સ રૂપકાયં પચ્ચક્ખભુતા વિય અહેસું.

અદિટ્ઠપુબ્બં સત્થુસ્સ પાટિહીરં મહાજના;
દિસ્વા પીતિપરા જાતા પસાદમજ્ઝગું જિને.

પૂજેસું ગન્ધમાલઞ્ચ અલઙ્કારં સકં સકં;
સબ્બે વન્દિંસુ સિરસા-ચેતિયં ઈદિસં વરં.

તસ્મિં સમાગમે એકો પણ્ડિતપુરિસો જિનં થોમેન્તો એવમાહ?

નિબ્બુતસ્સાપિ બુદ્ધસ્સ યસો ભવતિ ઈદિસો;
ઠીતસ્સ લોકનાથસ્સ કીદિસા આસિ સમ્પદા.

અનુભાવમિદં સબ્બં પુઞ્ઞેનેવ મહેસિનો;
કરેય્ય ઞત્વા પુઞ્ઞં તં પત્થેન્તો બોધિમુત્તમં.

તસ્મિં કાલે નાનારતનવિચિત્તં અનેકાલઙ્કારપતિમણ્ડિતં મહારહં સમુસ્સિતધજપતાકં નાનાવિધકુસુમસમાકિણ્ણં અનેકપૂજાવિધાનં ગહેત્વા મનુસ્સા છણવેસં ગણ્હિંસુ. અનેકવિધતુરિયસઙ્ઘુટ્ઠં અહોસિ. તસ્મિં ખણે દેવતાયો પુપ્ફવસ્સં વસ્સાપેન્તિ. મહાનુભાવસમ્પન્ના નાગા પૂજં કરોન્તિ. એવં સબ્બે દેવા નાગા મનુસ્સા સાધુકારં દેન્તિ, અપ્ફોટેન્તિ, વેલુક્ખેપં કરોન્તિ, હત્થીનો કુઞ્ચનાદં નદન્તિ. અસ્સા તુટ્ઠિરવં રવન્તિ, બહલઘન મહાપથવી યાવ ઉદકપરિયન્તં કમ્પિ. દિસાસુ વિજ્જુલ્લતા નિચ્છરિંસુ. સકલલઙ્કાદીપે સુમનફ્ફુટાદયો મહાનગા કુસુમગણસમાકિણ્ણા અહેસું. સબ્બે જલાસયા પઞ્ચવિધ પદુમસઞ્છન્તા, દેવતાનમન્તરે મનુસ્સા, મનુસ્સાનં અન્તરે યક્ખનાગસુપણ્ણાદયો ચ અહેસું. ભિક્ખુભિક્ખુનીઉપાસક ઉપાસિકા અપરિમાણા અહેસું. મહન્તેન સાધુકારેન મહા નિગ્ઘોસેન સકલલઙ્કાદીપે તિબ્બવાતાભિહતસમુદ્દો વિય એકનિન્નાદં એકનિગ્ઘોસં અહોસિ. ઇમિના પૂજાવિધાનેન પસાદકભૂતમહાજનકાયમજ્ઝે ધાતુ પાટિહારિયં દસ્સેત્વા આકાસતો ઓતરિત્વા બુદ્ધપટિમાય નલાટે પુણ્ણચન્દસસ્સિરીકં અભિભવન્તમિવ વિરોચમાના પતિટ્ઠાસિ.

રાજા મહાનન્દનામકસ્સ અમચ્ચસ્સ હત્થતો કેસધાતું ગહેત્વા વિહારદેવિયા દત્વા ત્વં ઇમા કેસધાતુયો દસબલસ્સ અનવલોકિત મત્થકે પતિટ્ઠાપેહી'તિ આહ. સા કેસધાતુયો ગહેત્વા તત્થેવ પતિટ્ઠહન્તુ'તિ અધિટ્ઠાનં અકાસિ. તસ્મિં ખણે કેસધાતુયો કરણ્ડતો નભં ઉગ્ગન્ત્વા મયૂરગીવસંકાસનીલરંસિયો વિસ્સજ્જેન્તી આકાસતો ઓતરિત્વા બુદ્ધપટિમાય ઉત્તમઙ્ગે સિરસ્મિં પતિટ્ઠહિંસુ.

તતો રાજા થેરેન સદ્ધિં ધાતુગબ્ભં પવિસિત્વા દિબ્બચન્દનચુણ્ણસમાકિણ્ણં પારિચ્છત્તકકોવિળારાદિ સુગન્ધપુપ્ફસન્થરં વિયૂહિત્વા પભાસમુદયસમાકિણ્ણે ચત્તારો મણિ પાસાણે ઠપેસિ. તેસં આલોકાભિભૂતો ધાતુગબ્ભો અતિવિય વિરોચિત્થ. સબ્બનાટકિત્થીયો અત્તનો અત્તનો આભરણાનિ ઓમુઞ્ચિત્વા ધાતુગબ્ભેયેવ પૂજેસું. તતો રાજા ધાતુનિધાનં કત્વા બુદ્ધરૂપસ્સ પાદતલે સીસં ઠપેત્વા નિપન્નો એવં પરિદેવિ; મય્હં પિતુપિતામહપરમ્પરાગતાધાતુ અજ્જ આદિં કત્વા ઇતો પટ્ઠાય વિયોગા જાતા અહં દાનિ તુમ્હાકં અતિચિરં (ઠીતા) રમણીયા રોહણજનપદા આહરિત્વા ઇમસ્મિં ઠાને પતિટ્ઠાપેસિન્તિ વત્વા સિનેરુ મુદ્ધનિ સમુજ્જલમહાપદીપો વિય તુમ્હે ઇધેવ ઠીતા. ઇદાનિ ન ગમિસ્સામ મયં ખમથ ભગવા'તિ પરિદેવમાનો ધાતુ ગબ્ભેયેવ પતિત્વા આહ?

અહો વિયોગં દુક્ખં મે એતા બાધેન્તિ ધાતુયો;
વત્વા સો પરિદેવન્તો ધાતુગબ્ભે સયી તદા.

મરિસ્સામિ નો ગમિસ્સં અય્યં હિત્વા ઇધેવ'હં;
દુલ્લભં દસ્સનં તસ્સ સંસારે ચરતો મમા'તિ.

વત્વા પરિદેવન્તો નિપજ્જિ. તસ્સ પન ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ અન્તરે સહદેવો નામ થેરો રાજાનં ધાતુગબ્ભે રોદમાનં નિપન્નં દિસ્વા કિમજ્ઝાસયો એતસ્સા'તિ ચેતોપરિયઞાણેન સમન્તાહરિત્વા ઇધ નિપન્નો મરિસ્સામી'તિ નિપન્નભાવં જાનિત્વા ઇદ્ધિયા સંસરં પિયરૂપં માપેત્વા ધાતુગબ્ભતો તં બહિ અકાસિ.

(ઇદ્ધિયા સો વસિપત્તો છળભિઞ્ઞો વિસારદો;
તં ખણઞ્ઞેવ સપ્પઞ્ઞો રાજાનં તં બહિં અકા.)

તતો પઠમાનીતજોતિરઙ્ગ પાસાણં ધાતુગબ્ભસ્સ ઉપરિ વિતાનં વિય ઠપેત્વા અરહન્તા? ધાતુગબ્ભો સમન્તતો ચતુરસ્સમઞ્ચં વિય એકઘનો હોતુ. ધાતુ ગબ્ભે ગન્ધા મા સુસ્સન્તુ, પુપ્ફાનિ મા મિલાયન્તુ, રતનાનિ મા વિવણ્ણા હોન્તુ, પૂજનીયભણ્ડાનિ મા નસ્સન્તુ, પચ્ચત્થિકપચ્ચામિત્તાનં ઓકાસો વા વિવરો વા મા હોતુ'તિ અધિટ્ઠહિંસુ. તતો રાજા ધાતુયો મહન્તં પૂજં કત્વા મઙ્ગલચેતિયે ચતુરસ્સકોટ્ઠકં અતિમનોરમં છત્તકમ્મઞ્ચ કેલાસકૂટં વિય સુધાકમ્મઞ્ચ વાલુકપાદતો પટ્ઠાય સબ્બઞ્ચ કત્તબ્બં કમ્મં નિટ્ઠાપેસિ. સો પન સેત નિમ્મલચન્દરંસિ વિય ઉદકબુબ્બુળકેલાસકૂટપટિભાગો છત્તધરો અચલપ્પતિટ્ઠિતો સુજનપ્પસાદકો અઞ્ઞતિત્થીય મદ્દનકરો મઙ્ગલથૂપો વિરોચિત્થ.

વિલાસમાનો અટ્ઠાસિ તોસયન્તો મહાજને;
મઙ્ગલકેલાસથૂપો અચલો સુપ્પતિટ્ઠિતો.

સુજનપ્પસાદનકરો તિત્થિયદિટ્ઠિમદ્દનો;
ભવિ સદ્ધાકરો સેટ્ઠો સબ્બજનપસાદકો.

ચેતિયો પવરો લોકે મહાજનનિસેવિતો;
ધજપુપ્ફસમાકિણ્ણો સદા પૂજારહો ભવિ.

બહૂ જના સમાગમ્મ નાના દેસા સમાગતા;
પૂજેસું તં મહાથૂપં સબ્બદાપિ અતન્દિતા.

ઈદિસો પતિરૂપવાસો સો દેસો દુલ્લભો ભવે;
અપ્પમત્તા સદા સન્તા વિનાથ કુસલં બહુન્તિ.

રાજા કપ્પાસિકસુખુમવત્થેન મહારહં ચેતિયં વેઠેત્વા, સિરિવડ્ઢનં નામ મહાબોધિં પતિટ્ઠપેત્વા તત્થ બોધિઘરઞ્ચ કારાપેત્વા તિભૂમકં ઉપોસથાગારં કારાપેત્વા રત્તિટ્ઠાન દિવાટ્ઠાનાદીનિ કત્વા સબ્બં વિહારે કત્તબ્બં કારેસિ. એત્તકં કારાપેત્વા વિહારં દક્ખિણોદકં દસ્સામી’તિ ચિન્તેત્વા અસીતિસહસ્સમત્તાનં ભિક્ખૂનં સત્તદિવસાનિ નાનાવિધ સૂપવ્યઞ્જનેહિ મહાદાનં દત્વા સત્તમે દિવસે મહાભિક્ખુ સઙ્ઘસ્સ તિચીવરત્થાય વત્થાનિ દાપેત્વા પાતોવ પાતરાસભત્તં ભુઞ્જિત્વા થેરસ્સ સન્તિકં ગન્ત્વા વન્દિત્વા એકમન્તં ઠીતો એવમાહ? અય્યા, ચાતુદ્દસિકે મહાભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ દક્ખિણં દાતુમિચ્છામી’તિ. સો પનાયસ્મા એવમાહ; ઉપકટ્ઠ પુણ્ણમાયં ઉપોસથદિવસે અસ્સયુજનક્ખત્તેન દક્ખિણં ધાતું ભદ્દકન્તિ. સો થેરસ્સ વચનં સુત્વા પઞ્ચપતિટ્ઠિતેન થેરં વન્દિત્વા સોમનગરે અત્તનો ભગિનિં દેવિં કથેસિ? ભગિનિ, દસબલસ્સ નલાટધાતું નિદહિત્વા મઙ્ગલમહાચેતિયાનુરૂપં પાસાદં અલઙ્કતદ્ધારટ્ટાલકતોરણં સેત વત્થ અનેકધજસમાકિણ્ણં વિહારઞ્ચ કારાપેત્વા દક્ખિણં દસ્સામી’તિ અય્યસ્સ કથેસિં. સો પનાયસ્મા; ઉપકટ્ઠ પુણ્ણમાય ઉપોસથદિવસે દાતું યુત્તન્તિ આહા’તિ. દેવ, કિં કથેસિ, અય્યસ્સ કથીતનિયામેનેવ ઉપકટ્ઠ પુણ્ણમાય ઉપોસથદિવસે દક્ખિણં દેહી’તિ આહ. સો તસ્સા કથં સુત્વા સોમનસ્સપત્તો સાધુ ભદ્દે’તિ સમ્પટિચ્છિત્વા સોમનગરે વિહરન્તો, ઉપકટ્ઠ પુણ્ણમાય ઉપોસથે સમ્પત્તેયેવ અજ્જુપોસથો’તિ ઞત્વા ગિરિઅભયં પક્કોસાપેત્વા, તાત સ્વે દક્ખિણં દાતબ્બં ત્વં સેનઙ્ગં અલઙ્કરિત્વા સ્વે અમ્હેહિ સદ્ધિં એહી’તિ વત્વા સેરુનગરે સિવરઞ્ઞો લોણનગરે મહાનાગરઞ્ઞો પણ્ણં પહિણી. સ્વે તુમ્હાકં હત્થિઅસ્સરથપત્તાદીનિ સુવણ્ણાલઙ્કારેહિ અલઙ્કરિત્વા સ્વે અમ્હેહિ સદ્ધિં છણ વેસં ગાહાપેત્વા અય્યસ્સ તિસ્સત્થેરસ્સ દક્ખિણં દીયમાનં સમોસરન્તુતિ. તે પન રાજાનો સાસનં સુત્વા અત્તનો અત્તનો વિભવાનુરૂપેન હત્થિઅસ્સરથપત્તાદીનિ અલઙ્કરિત્વા ગન્ધપઞ્ચઙ્ગુલિકં દત્વા સુવણ્ણમાલાદીનિ પિલન્ધાપેત્વા મહા ગોણેપિ તથેવ અલઙ્કરિત્વા સિઙ્ગેસુ સુવણ્ણકઞ્ચુકં (પટિ) મુઞ્ચાપેત્વા અમચ્ચગહપતિ-બ્રાહ્મણપુત્ત-અજગોપક-ખુજ્જવામનક-સેનાપતિઆદયો ચ વિચિત્તવત્થાનિ નિવાસેત્વા નાનાવિધવિલેપનાનિ વિલિમ્પેત્વા આગન્ત્વા રઞ્ઞો દસ્સયિંસુ. રાજાપિ ચતુરઙ્ગિનિયા સેનાય પરિવુતો અલઙ્કતહત્થિક્ખન્ધં આરુહિ. સેસરાજાનો ચ અત્તનો અત્તનો સેનઙ્ગેહિ પરિવારેત્વા હત્થિક્ખન્ધે નિસીદિત્વા રાજાનં મજ્ઝે કત્વા વામદક્ખિણપસ્સતો નમસ્સમાના નિક્ખમિંસુ. તસ્સ પન ગમનં અજાતસત્તુનો તથાગતસ્સ દસ્સનત્થાય જીવકમ્બવનગમનં વિય તિંસયોજનપ્પમાણં એરાવણહત્થિક્ખન્ધં આરુહિત્વા દ્વીસુ દેવલોકેસુ દેવેહિ પરિવારેત્વા સક્કસ્સ દેવાનમિન્દસ્સ નન્દનવનગમનકાલો વિય ચ અહોસિ. સો વડ્ઢમાસકચ્છાયાય સમ્પત્તાય સોમનગરતો નિક્ખમિત્વા સેરુદહસ્સ અન્તે નાનાવિધ અલઙ્કતપટિયત્તનાટકિત્થીનં પઞ્ચઙ્ગિકતુરિયં પગ્ગણ્હાપયમાનો અટ્ઠાસિ.

મહાપથવી ભિજ્જમાના વિય પબ્બતા પરિવત્તમાના વિય મહાસમુદ્દો (થલં) અવત્થરિત્વા ભિજ્જમાનકાલો વિય ચ અહોસિ. બ્રાહ્મણા જયમુખમઙ્ગલિકા સોત્થિ વચનં વદિંસુ. સબ્બાલઙ્કારપતિમણ્ડિતા નાટકિત્થિયો પઞ્ચઙ્ગિકતુરિયં પવત્તયિંસુ. મહાજનો વેલુક્ખેપસહસ્સાનિ પવત્તેસિ. તતો રાજા બહૂ ગન્ધદીપધૂપાદયો ગાહાપેત્વા ઉટ્ઠાય સેનાય પરિવુતો થેરસ્સ વસનટ્ઠાનં પવિસિત્વા થેરં વન્દિત્વા નિસિન્નો આહ? અય્ય રાજાનો ચ સમ્પિણ્ડિત્વા દક્ખિણોદકસ્સ દીયમાનસ્સ કાલો'તિ. થેરો તસ્સ કથં સુત્વા ભદ્દકં મહારાજા'તિ સમ્પટિચ્છિ. તસ્મિં દક્ખિણોદકસ્સ દાનદિવસે નાનાવિધવિચિત્તમણિદણ્ડકેસુ નાનાવિધ ધજપતાકાદીનિ બન્ધાપેત્વા સમુસ્સિતાનિ અહેસું. પુરિમાદી દિસાસુ મનુઞ્ઞવાતા વાયિંસુ. તથા મહારંસિજાલસમુજ્જલિતો સહસ્સરંસિભાકરો અત્થઙ્ગતો અહોસિ. વિપ્ફુરિતકિરણરજધૂમરાહુઅબ્ભાદીહિ ઉપરોધેહિ વિરહિતો તારાગણપરિવુતો પુણ્ણચન્દો સમુજ્જલરજતમયં આદાસમણ્ડલં વિય પાચીનદિસતો સમુગ્ગતો. તસ્મિં ખણે દણ્ડદીપિકાદયો સમુજ્જલાપેસું. મહામઙ્ગલચેતિયં પન જાતિસુમનમાલાદામેન પરિક્ખિપિત્વા એકમાલાગુણં વિય અલઙ્કરિ. યથા તારાગણપરિવુતો પુણ્ણચન્દો તથા પદીપમાલાલઙ્કતો મહાચેતિયો અતિવિય વિરોચતિ. સકલ લઙ્કાદીપે પન સબ્બે રુક્ખાપિ વિચિત્તધજેન અલઙ્કતા વિય અકાલફલપલ્લવેહિ વિચિત્તા અહેસું. મહાસમુદ્દલોણસાગરાદયો'પિ પઞ્ચવિધપદુમસઞ્છન્ના અહેસું.

વિચિત્રવત્થાભરણેહિ સબ્બે,
અલઙ્કતા દેવસમાનવણ્ણા;
અનેકસઙ્ખ્યા સુમના પતીતા,
જના સમન્તા પરિવારયિંસુ.

સબ્બેવ ઉજ્જલાપેસું દણ્ડદીપં મનોરમં;
સકલમ્પિ ઇદં દીપં આસિ ઓભાસિતં તદા.

તારાગણસમાકિણ્ણો પુણ્ણચન્દોવ જોતયી;
સારદે નભમજ્ઝમ્હિ ઠિતો રુચિરરંસિયા.

તથા અયં થૂપવરો સુપ્પભાસો અલઙ્કતો;
માલાપદીપમજ્ઝમ્હિ ભાતિ ભુતિલકુત્તમો.

સબ્બે'પિ પાદપા અસ્સ લઙ્કાદીપસ્સ સબ્બસો;
ધજેહિ'વ સમાકિણ્ણા આસું પુપ્ફફલન્દદા.

સચેતના યથા સબ્બે અકા પૂજં અકા તદા;
તથા અચેતના સબ્બે અકા પૂજં અનપ્પકં.

ચેભુય્યેન ભુમટ્ઠે દેવે ઉપાદાય યાવ અકણિટ્ઠકા દેવા બ્રહ્મા દિબ્બમાલાપારિચ્છત્તકકોવિળારચન્દનચુણ્ણં ગહેત્વા આગતાદેવાતિ વા મનુસ્સાતિ વા જાનિતું અસક્કોન્તિ. ઉક્કટ્ઠમહાસમાગમો અહોસિ. તસ્મિમ્પિ દિવસે મહાપથવિ આકાસયુગન્ધરચક્કવાળપબ્બતુત્તમાદયો કમ્પિંસુ. તં દિસ્વા રાજા અતિવિય સોમનસ્સપ્પત્તો થેરે ચ અવસેસ મહામત્તાદયો સન્નિપાતેત્વા નાટકાદયો ચ ગહેત્વા, ઇદાનેવાહં વિહારદક્ખિણં દસ્સામિ'તિ ચેતિયઙ્ગણં અગમાસિ. થેરોપિ ભિક્ખુસઙ્ઘં ગહેત્વા ચેતિયઙ્ગણે અલઙ્કતમણ્ડપે નિસીદિ. રાજા વાસિતગન્ધોદકસુવણ્ણભિઙ્કારં

ગહેત્વા ઉદકં થેરસ્સ હત્થે આસિઞ્ચિત્વા દક્ખિણં અદાસિ. દત્વા ચ પન એવમાહ; અય્યા એસા ધાતુ મય્હં પિતામહવંસેન આગતા. ઇદાનિ અમ્હાકં અતિરુચિરરમણિયા રોહણજનપદા આહરિત્વા સુવણ્ણેન ધાતુગબ્ભં, સત્તરતનેન ધાતુમણ્ડપં કારાપેત્વા તસ્મિં સુવણ્ણમયં બુદ્ધપટિમં નિસીદાપેત્વા અમ્હાકં દસબલસ્સ નલાટધાતું નિદહિત્વા અય્યસ્સ ચીવરાદીનમત્થાય ઇદાનિ સોળસગામવરાનિ દસ્સામિ'તિ ગામવરાનિ દત્વા સમન્તતો તિગાવુતપ્પમાણે સેરુદહે ભેરિં ચરાપેત્વા આરામિકં કત્વા આહ? ભન્તે, તુમ્હાકં મયા દિન્નસોળસગામં અજ્જેવ ગન્તબ્બં. ગન્ત્વા ચ પન અજ્જેવ પરિગ્ગહં કરોથાતિ વત્વા તત્થેવ વાસુપગતો પુન દિવસે સમાગન્ત્વા સત્તાહં મહાદાનં દત્વા સત્તમે દિવસે મહાભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ તીચીવરપ્પહોનકસાટકં પણીતં ભોજનં દત્વા થેરસ્સ સન્તિકં આગતો, અય્ય વિહારે કત્તબ્બં અપરિહાપેત્વા મયા કતં, ગેહં ગમિસ્સામીતિ (નિવેદેસિ). થેરો તસ્સ કથં સુત્વા સાધુ મહારાજાતિ સમ્પટિચ્છિ.

સો પન ચેતિયસ્સ પૂજનત્થાય પુપ્ફારામં કારાપેત્વા માલાકારાનં પરિબ્બયં દાપેસિ. તથા ભેરિવાદકનાટકાનમ્પિ વિહારસીમન્તે સુવણ્ણનઙ્ગલેન પરિચ્છિન્દિત્વા આરામિકાનમ્પિ ગામં કારાપેસિ. ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ વેય્યાવચ્ચત્થાય અત્તનો સન્તિકે પઞ્ચસતઅમચ્ચધીતરો તત્તકે અમચ્ચપુત્તે દાસદાસિયો ચ દત્વા પરિબ્બયત્થાય તેસં તેસં પઞ્ચસતસહસ્સકહાપણે ચ દાપેસિ. ભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ ચ ધાતુપુજનત્થાય સોળસસહસ્સં કહાપણં દાપેસિ.

તતો ગિરિઅભયં પક્કોસાપેત્વા, તાત તુમ્હે ઇધેવ નિચ્ચં વસથ. અમ્હાકં વિહારે ચ આરામિકેસુ ચ અય્યેસુ ચ અપ્પમત્તો હોહીતિ ઓવદિત્વા સબ્બં તસ્સ નિય્યાદેસિ. થેરો તસ્સ એવમાહ? મહારાજ સમન્તતો મહાસીમં બન્ધિતબ્બન્તિ. બન્ધથ ભન્તેતિ વુત્તે? મહારાજ અકિત્તિતેન નિમિત્તેન સીમં બન્ધિતું નસક્કા, વિહારસ્સ પાચીન પચ્છિમુત્તરદક્ખિણતો મહાસીમં બન્ધનાય નિમિત્તં સલ્લક્ખેત્વા દેહિ, મયં સીમં બન્ધિસ્સામાતિ આહ. રાજા તુટ્ઠો સત્ત અમચ્ચે સબ્બાલઙ્કારેન અલઙ્કરિત્વા સીમાનિમિત્તં કિત્તેત્વા આગમનત્થં પેસેસિ. તે પન સત્ત અમચ્ચા ચતુસુ દિસાસુ નિમિત્તં સલ્લક્ખેત્વા પણ્ણે લિખિત્વા આહરિત્વા રઞ્ઞો અદંસુ. રાજા એકેકં સતકહાપણં દત્વા ચતુસુ દિસાસુ આરક્ખં દાપેત્વા સીમં બન્ધન્તૂતિ મહાભિક્ખુસઙ્ઘસ્સ નિવેદેસિ. અથ થેરો ભિક્ખુસઙ્ઘપરિવુતો ચેતિયઙ્ગણે નિસીદિત્વા વપ્પમાસકાળપક્ખદ્વાદસદિવસે સીમં બન્ધિત્વા નિટ્ઠપેસિ.

તત્થ સીમાનિમિત્તં એવં જાનિતબ્બં; પુરિમાય દિસાય સિગાલ પાસાણં ગતો. તતો મચ્છસેલગામસ્સ વામ પસ્સેન કોટસીમા નામ ગામક્ખેત્તં વિસ્સજ્જેત્વા ગણ્ડદ્વારગામં ગતો. ચિત્તવાપિયા ઉત્તરવાન કોટિતો વરગામક્ખેત્તે પિટ્ઠિપાસાણં ગતો. તતો સાલિકં નામ મધુકરુક્ખે ઠીતપાસાણથૂપસ્સ ગતો. તતો વુત્તિક નામ વાપિયા દક્ખિણવાન કોટિતો કણિકાર સેલસ્સ ગતો. તતો છન્નજ્ઝાપિતસેલસ્સ ગતો. તતો કુક્કુટસિવ નામ ઉપાસકસ્સ મધુકરુક્ખે ઠીતં થૂપં ગતો. તતો સોણ્ડં નામ સેલં ગતો. તતો સબરં નામ પાસાણં ગતો. તતો એલાલતિત્થસ્સ ગતો. તતો સોબ્ભ મજ્ઝિમેન ગન્ત્વા અસ્સબન્ધનં નામ ઠાનં ગતો. તતો પાસાણસ્સ મત્થકે ઉદક કાકં નામ નિગ્રોધં ગતો. સો રુક્ખો ઉદક કાકાનં વુસિત ભાવેન એવં નામ જાતો. તતો તમ્બતિત્થં નામ ગન્ત્વા મહાચારિકસ્સનામ થૂપમગ્ગસ્સ ગતો. તતો અસ્સમણ્ડલપિટ્ઠિં ગતો. તતો મહા કદમ્બ પસ્સે ઠીતં પાસાણથૂપં ગતો. તતો મહા રાજુવાપિયા ઉત્તરકોટિયા ઠીતં મહાનિગ્રોધરુક્ખં ગતો. તતો મહાવનપિટ્ઠિં ગતો. તતો લોણસાગરસ્સ અન્તે રજતસેલં ગતો. પુન આવત્તિત્વા સિગાલ પાસાણેયેવ ઠીતો. ઇમં એત્તકં પદેસં સમન્તતો પરિચ્છિન્દાપેત્વા રાજા અદાસિ. વિહારસ્સ બહૂ આરામિકે ચ (તેસં) વિવિધાનિ ઉપકરણાનિ (ચ) દાપેત્વા સબ્બે પાકારતોરણાદયો કારાપેત્વા વિહારં નિટ્ઠાપેત્વા રોહણમેવ ગતો.

રાજા પસન્નહદયો મહાપુઞ્ઞો મહાબલો;
કારેત્વા ઉત્તમં થૂપં કઞ્ચનગ્ઘીક સોભિતં.

બન્ધાપેત્વા તતો સીમં વડ્ઢગામઞ્ચ સોળસ;
દત્વા આરામિકાનઞ્ચ સબ્બુપકરણાનિ ચ.

તતો સો રોહણં ગન્ત્વા મહાસેનાપુરક્ખતો;
વિહારદેવિયા સદ્ધિં મોદમાનો વસી તહિં.

થેરો પન તત્થેવ વિહરન્તો યો ઇમસ્મિં વિહારે વસન્તો તથાગતસ્સ એકગન્ધકુટિયં વુત્થો વિય ભવિસ્સતીતિ ખ્યાકરિત્વા તતો પટ્ઠાય સીલાચારસમાધિસમાપત્તિપટિલદ્ધજળભિઞ્ઞાપટિસમ્ભિદપ્પત્તેહિ ખીણાસવેહિ પરિવારેત્વા સબ્બ બુદ્ધગુણં અનુસ્સરન્તો ચિરં વસિત્વા તત્થેવ અનુપાદિસેસાય નિબ્બાનધાતુયા પરિનિબ્બાયિ.

અનેકગુણસમ્પન્નો તિસ્સત્થેરો બહુસ્સુતો;
જનાનં સઙ્ગહંકત્વા નિબ્બુતો સો અનાસવો.

થેરાપિ તે સીલસમાધિયુત્તા,
બહુસ્સુતા સાધુગુણાભિરામા;
પઞ્ઞાપભાવાયુપ્પન્નચિત્તા,
ગુણાકરા તાનયુતા જનાનં.

પહીનભવસંસારા પભિન્નપટિસમ્ભિદા;
નામરૂપં સમાસન્તો પેસલા છિન્નબન્ધના.

સત્તાનં ઉત્તમં સન્તિં કત્વા ચ જનસઙ્ગહં;
નિબ્બુતા તે મહાપઞ્ઞા પદીપોચ સુમાનસા.

ઇતિ અરિયજનપ્પસાદનત્થાય કતે ધાતુવંસે

ધાતુનિધાનાધિકારો નામ

પઞ્ચમો પરિચ્છેદો.

ઇમિના કારાપિતવિહારા કથેતબ્બા; વિહારદેવીમહાવિહારં, છાતપબ્બત વિહારં, સમુદ્દવિહારં, ચિત્તલપબ્બતવિહારં, ભદ્દપાસાણદ્વારવિહારં, અચ્છગલ્લ વિહારં, કોળમ્બતિસ્સપબ્બતવિહારં, ગણવિહારં, કાલકવિહારં, દુક્ખપાલક વિહારં, ઉચ્ચઙ્ગણવિહારં, કોટિતિસ્સવિહારં, તસ્સ પન એકનામં કત્વા કારાપિતે મહાગામે તિસ્સમહાવિહારાદિં કત્વા એકસતઅટ્ઠવીસવિહારાનિ કતાનિ અહેસું.

અટ્ઠવીસએકસતવિહારઞ્ચ મહારહં;
વિહારદેવિયા સદ્ધિં કારાપેસિ મહાયસો.

તતો પઙ્ખાય રાજા મહાદાનં દત્વા પુઞ્ઞાનિ કત્વા તતો ચુતો દેવલોકે નિબ્બત્તિ.

કત્વાનિ પુઞ્ઞકમ્માનિ અનેકાનિ મહાયસો;
અત્થં જનસ્સ કત્વાન ગન્ત્વાન તુસિતં પુરં.

સો તત્થ દિબ્બસમ્પત્તિં ચીરં ભુઞ્જિય નન્દિતો;
મહાવીભવસમ્પન્નો દેવતાનં પુરક્ખતો.

તમ્પિ સમ્પત્તિમોહાય જીવવલોકે મનોરમે;
લોકુત્તરં સિવં ખેમં ઇચ્છન્તો આગમિસ્સતિ.

સો તતો ચુતો જમ્બુદીપે નિબ્બત્તિત્વા મેત્તેય્ય ભગવતો પિતા સુબ્રહ્મા નામ ભવિસ્સતિ. વિહારદેવી તસ્સેવ માતા બ્રહ્મવતી નામ બ્રાહ્મણી ભવિસ્સતિ. અભયગામણીકુમારો તસ્સેવ મેત્તેય્યસ્સ ભગવતો પઠમઞ્ઞસાવકો ભવિસ્સતિ. કનિટ્ઠો સદ્ધાતિસ્સો દુતિયઞ્ઞસાવકો ભવિસ્સતિ.

એત્તાવતા નલાટધાતુ સંવણ્ણના સમત્તા.

ધાતુવંસો સમત્તો.

અનેન પુઞ્ઞકમ્મેન સંસરન્તો ભવાભવે;
સબ્બત્થ પણ્ડિતો હોમી સારિપુત્તોવ પઞ્ઞવા.

અરિમેદસ્સ બુદ્ધસ્સ પબ્બજિત્વાન સાસને;
નિબ્બાનં પાપુણિત્વાન મુઞ્ચેમિ ભવબન્ધના.

અનેન મે સબ્બભવાભવે’હં,
ભવેય્યમેકન્તપરાનુકમ્પી;
કુલી બલી ચેવ સતી મતી ચ,
કવીહિસન્તેહિ સદા સમઙ્ગી.

પઞ્ઞાવન્તાનં અગ્ગો ભવતુ.